EUROPA PERD EL TREN DE LA TECNOLOGIA

EL TEMPS

10 ANYS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

14 NOVEMBRE 1994 • NÚM. 543 • ANY XI • 400 PTES.

5 ANYS SENSE MUR

La fi del poder soviètic a Europa

Greenpeace: activisme en crisi econòmica

00543

9 771130 806008

Ara pots comprar totes les entrades des de casa.

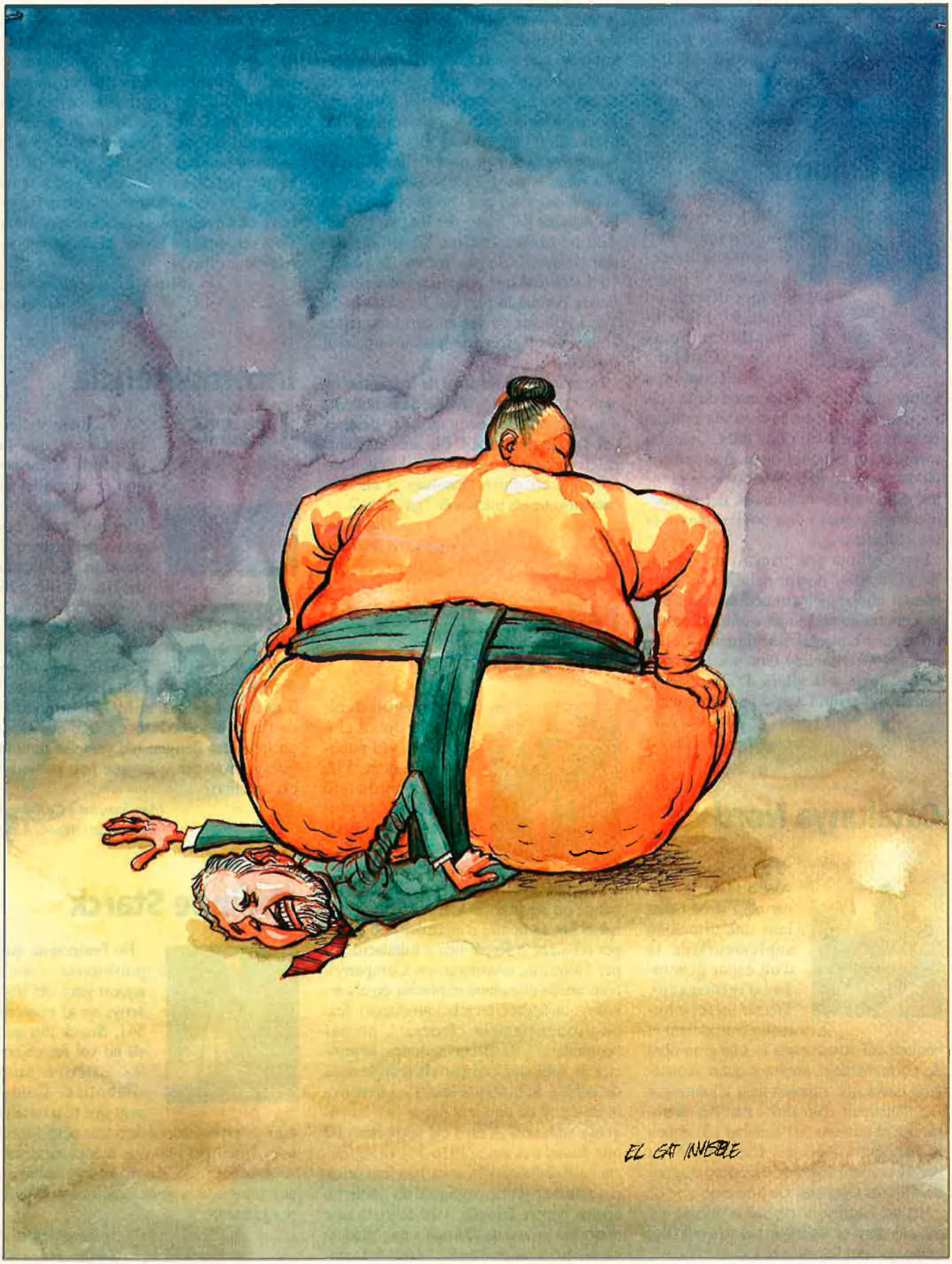
Quan vulguis anar al teatre, truca al TEL-ENTRADES. Un nou servei gratuït de Caixa de Catalunya que és a la teva disposició les 24 hores del dia. Així podràs comprar les teves entrades quan vulguis, des de casa, i amb qualsevol targeta. Còmodament i sense fer cues.

I només hauràs de recollir-les a la taquilla el dia de la representació. Així de fàcil i ràpid.
Un servei de Caixa de Catalunya per als seus clients i per als qui encara no ho són.

Barcelona: Belle Epoque, El Molino, Teatre Arnau, La Casona, Teatre Borràs, S.A.T., Teatre Lliure, Malic, Sala Beckett, Teatre Goya, Llantiol, Teatre Villarroel, Mercat de les Flors, Teatre Condal, Sta. Maria del Mar, Tantarantana, Teatre Tívoli, Teatreneu, Sala Zeleste, Palau de la Música Catalana, Artenbrut.
Resta de Catalunya: La Vinya (Canet de Mar), Teatre Joventut (L'Hospitalet de Llobregat), Atlàntida (Vic), Teatre Monumental (Mataró), C. Menestral (Figueres), Teatre El Jardí (Figueres), Teatre Principal (Vilanova i la Geltrú), Teatre Alegria (Terrassa). Teatre La Sala (Rubí), Teatre La Llira (El Vendrell).
Madrid: Teatro Pradillo, Teatro Marquina, Teatro Maravillas, Disco Pub Gavviano, Teatro Príncipe, Teatro Cuarta Pared, Teatro Alfil, Estación de Atocha, Teatro Albéniz, Teatro Real Cinema, Ensayo 100 Teatro.

CAIXA DE CATALUNYA

EL GAT INVISIBLE

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim trenta ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Pep Coloma

Voldria retre un homenatge a Pep Coloma, de Barcelona, que va morir un mes després de Prada-94. Ell sempre lluitant pels Països Catalans –era de Catalunya Lliure– i incansable defensor de la Núria Cadenas, donant la cara als mitjans de comunicació i on fera falta. Quan ho recordes, te n'adones de la gran quantitat de gent que treballa a favor de la tolerància, dels drets humans, del respecte a les persones i dels pobles a viure la seua llibertat.

Pep Coloma era prim (o més aviat llarg), com el nostre país. En la seua bondat no existien fronteres, era infinita. Què farien els partits o entitats culturals sense aquestes formiguetes treballadores incansables? Gràcies, Pep, que Déu et tinga a la glòria. D'altra banda, benvinguda Núria a casa i enhorabona.

Joan Cabañes
Artana (la Plana Baixa)

Catalunya Nord

Felicitacions per la vostra tasca de donar als Països Catalans una dimensió suplementària, la d'un espai generador d'informació. Tractar un fet informatiu considerant el conjunt del vostre espai és una gran obra de normalització, sobretot quan aconseguiu dades que suposen anar a interrogar l'administració d'un altre estat. Per exemple, en el número 541 (pàgina 13) doneu la dada que concerneix Catalunya Nord per al nombre d'empreses en crisi arreu dels Països Catalans. De primera!

Ara bé, hauríeu de revisar la divisió comarcal entre el Vallespir i el Rosselló del mapa que publiqueu a la secció "Focus". Segons aquest mapa, el Vallespir s'estira des del puig de Costabona fins a la mar (i hi anuncieu un acte a Banyuls de la Marenda). No trobareu pas cap banyulenc, ni tan sols cap volonenc (del Voló) que s'autodefineixi com a vallespirenc. La Marenda, costa rocosa al sud de Perpinyà, i tota la part nord de les Alberes són rosselloneses. El Rosselló s'acaba a la falla del Voló que separa el massís de les Alberes del massís del Roc de Frausa. Així ho explica la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, volum 15, pàgina 10. La divisió que proposeu pot ser justificada perquè la part del Rosselló entre Tec i Alberes va ser en certs moments –llunyans– lligada administrativament al Rosselló.

Tanmateix feu força bé de fer figurar en aquest mapa la comarca de la Fenolleda, d'arrel catalana i occitanitzada després del Tractat de Corbell. Els seus habitants pateixen d'un doble rebuig: el dels occitans que els diuen "catalans" i els dels catalans que els tracten de "gavatxos".

Lluc Bonet
Perpinyà (el Rosselló)

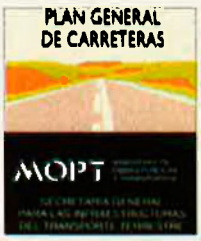
Federal, confederal?

En el recull d'articles que sobre el 6 d'octubre vau publicar en el núm. 537, en la introducció s'al·ludeix a la proclamació de l'Estat Català dins la "república confederal espanyola" (sic) feta pel president Companys en aquella data. L'error, intencionat o no, és doble; d'una part tipogràfic, per rebaixar la República a minúscules, i per l'altra, de contingut: en Companys, com queda clarament expressat en els articles que segueixen a la introducció, feia un pronunciament "federal", no pas "confederal". Respectava, doncs, el principi de sobirania compartida amb la resta de pobles de la República, i no trencava ni de fet ni de dret, els llaços (sovint sogues) amb ells. A més cal respectar allò que durant tres anys (1936-39) va significar la República i la seva bandera arreu del món: el primer espigó d'un poble en armes contra l'onada nazi-feixista que aleshores convertia Europa i mig planeta en un escorxador dantesc. Tot i les contradiccions internes provocades per les dretes filofeixistes "republicanitzades", la frustració evident dels federalistes durant el Bienni negre i el paper nogensmenys totalitari jugat pels comunistes "estalinians", s'ha de servar la memòria d'aquells qui van lluitar plegats amb la mateixa bandera, que fou símbol de llibertat, igualtat i solidaritat per a tanta gent de tot arreu. La bandera de la República espanyola fou la dels federals d'ahir i pot ser, amb tot honor, la dels confederals ibèrics d'avui.

Fèlix Villagrasa i Hernàndez
Barcelona

Incompetència

A l'autovia València-Xàtiva, que fa un parell de mesos que és acabada, hi han posat rètols bilingües amb els noms dels rius que travessa. A l'alçada de Beneixida n'hi ha un que diu: "Ríu Xuquer/Río Júcar", així com ho veieu: *riu* amb accent i *Xúquer* sense. Es pot ser més incompetent en matèria lingüística que fer dues faltes d'ortografia en tan sols dues paraules? Tan difícil és que el MOPT –impulsor de l'autovia– s'assessore d'algú que sàpiga la nostra llengua (de castellà sembla que ja en saben, vist que han posat bé els accents)?

Joan Sanchis i Carbonell
Beneixida (Ribera Alta)

Philippe Starck

En l'entrevista que publiqueu amb aquest geni del disseny, en el número 541, Starck diu que ell no vol fer objectes estètics sinó simbòlics. Conec gent que té a casa la famosa espremedora dels tres peus i molt pocs l'usen per allò que teòricament serveix, per fer suc. La majoria la tenen en una prestatgeria perquè és massa bonica per gastar-la

Isabel Altamira
Lleida (el Segrià)

Un candidat poc popular

La proclamació d'Eduardo Zaplana posa en evidència, una vegada més, que al PP del País Valencià no li preocupa instaurar una manera de fer política moderna i transparent, que deixe enrere definitivament les aigües tèrboles.

La carrera política d'Eduardo Zaplana ha estat meteòrica. Alcalde de Benidorm, gràcies a l'operació de transfuguisme polític més espectacular al País Valencià, aquest jove advocat fins fa poc desconegut es prepara per a ser nomenat aquesta setmana candidat a la presidència de la Generalitat pel Partit Popular. Les enquestes pronostiquen bons resultats mentre molts militants del seu partit creuen els dits. Les raons són clares: el seu estil polític presenta llacunes importants. La conspiració de què va ser objecte Zaplana per fosques adjudicacions del seu Ajuntament (Cas Sanz), explicada per aquest setmanari en el número anterior, és una mostra més d'un estil polític que ja es va posar de manifest fa uns anys en el cas Naseiro. Un cas en què Zaplana, no ho oblidem, també va estar implicat.

Per aquesta raó la proclamació de Zaplana posa en evidència, una vegada més, que al PP del País Valencià no li preocupa instaurar una manera de fer política moderna i transparent, que deixe enrere definitivament les aigües tèrboles. Aquest hauria de ser el repte d'aquest partit al País Valencià. Però tot indica que no és el camí que pensa seguir. Totes les informacions que s'han anat desvelant en els últims mesos sobre Eduardo Zaplana posen de relleu, com a mínim, una gestió poc transparent, poca sintonia amb la cultura i devoció per la confusió. A més cal afegir-hi els processos judicials en què està implicat, tal com explicàvem la setmana passada.

Aquest currículum no és bon aval ni per al candidat, ni per al partit. L'alternança política en la gestió dels interessos dels ciutadans d'aquest país forma part de les regles més profundes de la democràcia i, per tant, no ha d'esgarrifar a ningú. Però els qui aspiren a ella han de ser tutors també dels valors essencials de la democràcia. I, aquesta afirmació tampoc ha d'esgarrifar a ningú. Hi ha currículums que són tota una evidència.

Una nit històrica, una nit de diàleg. La nit dels Premis Octubre d'enguany ha estat qualificada d'històrica. La retrasmissió del sopar –portada a terme gràcies a l'esforç de molts professionals– per TVV, TVC i TVE ha constituït una demostració que quan hi ha capacitat pel diàleg moltes falses barreres s'esvaeixen. I el diàleg va ser el veritable protagonista de tota la nit. Un diàleg que no solament era present en el plató, sinó també en cadascuna de les taules, en cadascun dels 1.500 participants d'aquesta emblemàtica manifestació cultural. No sempre es pot veure tanta barreja de gent i d'idisioncràsies amb una forta voluntat de comunicació, de compartir. I això, que sempre ha estat essencial dels Octubre, en aquesta ocasió va poder ser compartit per molta més gent a través de la televisió.

Un altre fet destacable de la nit va ser la complicitat de tots per trencar els prejudicis sobre televisió i cultura. Uns premis literaris poden ser televisius, poden tenir una audiència. No tota la programació ha d'estar encaminada a superar estadístiques. El diàleg i la cultura han de tenir un espai perquè tenen espectadors. L'experiència ha estat molt positiva. S'hi poden fer retocs, poden trobar-se les mesures més exactes, però la valentia de fer-ho, en aquest cas, ha estat tota una aposta clara de les televisions públiques pel diàleg i la cultura.

SUMARI

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003 Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTORA: Assumpció Maresma.
DIRECTOR D'ART: Joan Subirats.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Joan Vila i Triadú (*Cap de redacció*), Miquel Alberola, Eliseu T. Climent, Joan Marí, Joan Morales, Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià, Montserrat Serra, Rafa Gil (*Fotògraf*) i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Pere Martí (*Cap de redacció*), Eduard Voltas i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
SERVEIS ESPECIALS: Emili Gisbert.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), Rosanna Puchades (*Textos*).
RÚBRIQUES: Jordi Balló, Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Vicent Partal (*Coordinació Focus*), J. J. Pérez Benlloch, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Ferran Torrent.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, L. Bonada, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat (*Coordinació Llibres*), R. de la Calle, A. Castel, P. Codonyan (Perpinyà), A. Cort, O. Cortacans, M. Domínguez, X. Duran, M. Ferrando, L. Ferri, V. Franch, C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, T. Latorre, O. Malló, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, T. Picazo, M. Porta Perales, A. Reig, A. Rotger, J. L. Sirera, L. Soler, M. Soler, M. Vicent.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmona, J. Celià, R. Cugat, S. Llosà, D. Òrrit, C. Puértolas.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011 Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31-453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.
FOTO PORTADA: Enric Berenguer.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electròptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

22 **Pere Mayor parla de les perspectives electorals de la UPV.**

25 **Des d'algunes instàncies es critiquen les accions de Greenpeace.**

PAÍS

22 **"El gran repte és la vertebració del nacionalisme polític".**
Entrevista a Pere Mayor, secretari general de la Unitat del Poble Valencià.

25 **La crisi arriba a la pau verda.**
Greenpeace celebrà la seua assemblea internacional immersa en una gran crisi econòmica.

30 **Unió: marca la diferència.**
Unió Democràtica de Catalunya celebrarà un congrés emmarcat per la polèmica sobre el pacte municipal amb CDC.

ENTREVISTA

34 **"La supercaixa tindria més costos que avantatges".**
Entrevista a Joan Antoni Gisbert, director general de la Caja de Ahorros del Mediterráneo.

MÓN

38 **Cinc anys sense mur.**
El 9 de novembre farà cinc anys de la caiguda del mur de Berlín, símbol màxim de l'esfondrament dels règims de l'est d'Europa.

23 PREMIS OCTUBRE

48 **El cel dels Octubre.**
La 23a edició dels premis Octubre ha fet la darrera tombarella de l'ambició cultural: convertir-se en espai televisiu de dissabte a la nit tot mantenint els trets d'identitat.

54 **Pols d'estrelles.**
La nit dels d'Octubre és la festa social més important dels Països Catalans, i reuneix els principals actors de la vida política i cultural.

60 **Estimar per voluntat.**
Entrevista a Víctor Batallé, guanyador del Premi Andròmina de Narrativa.

38 **Balanç d'un dels canvis més transcesdents dels segle XX.**

48 **Un repàs al lliurament dels premis Octubre més mediàtics.**

30 **Unió vol crear-se una imatge clarament diferenciada de CDC.**

34 **Gisbert anuncia que l'obra social i cultural de la CAM es ressitua.**

61 **"L'assaig té molt d'autocrítica".**
Entrevista a Joan Manuel Tresserras i Enric Marín, guanyadors del Premi d'Assaig Joan Fuster.

62 **La visió crítica del post-coit.**
Entrevista a Jaume Creus, guanyador del Premi Vicent Andrés Estellés de poesia.

SOCIETAT

66 **Les autopistes de la informació s'embussen a Europa.**
Europa perd posicions en el mercat tecnològic en benefici dels Estats Units i del Japó.

72 **"He estat desemparat".**
Entrevista a Francis Montesinos, el mític dissenyador que retorna amb expectació.

CIÈNCIA

75 **Intrusos a bord.**
Les interferències causades per ones electromagnètiques podrien posar en perill la navegació aèria.

CULTURA

78 **Manolo Hugué i el museu del termalisme.**
Caldes de Montbui té un nou museu: Thermàlia, alhora el centre esdevé un museu-homenatge a Manolo Hugué.

ASSAIG

82 **La història (nacional) com a el·lipsi.**
L'historiador Ferran Garcia-Oliver pensa que alguns paràmetres de l'anàlisi històrica que feia Pere M. Orts, en una entrevista publicada en aquest setmanari ja no són vigents .

OPINIÓ

17 **Alegries antiquades.**
Fèlix Martí.

18 **Una reacció cívica en favor del català a l'escola.**
Antoni Mir.

19 **Sí, però no.**
Pere Vilanova.

20 **La connexió Piqué Vidal.**
Jordi Fortuny.

63 **"Daddy, i see things!".**
Joan de Sagarra.

84 **Falta un nom pel 'Nou-nou Partit'.**
Valentí Puig.

94 **Un pont vell.**
Ramon Barnils.

95 **Melodies desencadenades.**
Joan Barrina.

96 **El rugit del Montlleó.**
Martí Domínguez.

98 **Borja sense carrer.**
Joan F. Mira.

66 **Les empreses europees han d'espavilar si volen controlar el futur.**

72 **Francis Montesinos abandona una mala etapa per al seu disseny.**

Si us subscriviu ara mateix a EL TEMPS us mantenim la tarifa antiga de 18.762 ptes. per a tot l'any i, a més, us regalem, totalment GRATIS, els vídeos que han aparegut de la sèrie MEDITERRÀNIA, la millor sèrie audiovisual sobre les relacions entre l'home i la natura.

Envieu aquesta butlleta a:
EDICIONS DEL PAÍS VALENCIÀ, SA.
Av. del Baró de Càrcer, 40, 13.
46001 VALÈNCIA
TAMBÉ PODEU ARA SUBSCRIURE-VOS-HI PER TELÈFON ÉS FÀCIL:
(96)352 48 69, (93)453 20 31

oportunitat única de subscripció

VÍDEOS MEDITERRÀNIA GRATIS

envieu-nos avui mateix la butlleta de subscripció

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r cognom _____ 2n. _____ Nom _____
Tel. part. _____ Domicili _____
C.P. _____ Població _____
Any de naixement _____ Professió _____
Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes. Amb pagame anual (1 rebut per la quantitat abans citada)

32.500 (Europa) 41.500 Amèrica
La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos.

(Firma)

Forma de pagament
☐ Dom. bancària
☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir. postal núm.

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Distingits senyors: Caixa/Banc _____
Agència _____
Adreça _____ Població _____
Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que, fins a nova ordre, els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A., per l'import de la subscripció anual a pagar en un rebut anual siguen pagats amb càrrec:

ENTITAT: ☐☐☐☐ SUCURSAL: ☐☐☐☐ DIGIT. CONTR.: ☐☐ COMPTE ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Data _____ de _____ 199__ ***(Firma)***

RAFA GIL

La grip fa la seua irrupció entre novembre i desembre. Les baixes són nombroses.

NOVEMBRE ÉS EL MES IDEAL PER A VACUNAR-SE CONTRA LA GRIP

Si es vol vacunar li queden pocs dies

Amb el fred ve la grip. Una malaltia contagiosa que fa la seua aparició amb l'hivern cada any. Per això es recomana que, com a molt tard a meitat de novembre, aquelles persones que vulguen vacunar-se contra la grip acudesquen a la consulta dels metges. Al nostre país, a finals de novembre o a principi de desembre, la grip fa la seua irrupció. Una irrupció caracteritzada generalment per molèsties respiratòries i per una minva de l'estat de salut general. El quadre gripal sol ser benigne però genera també baixes laborals importants. Curtes però nombroses. L'absència sobtada de companys de feina sol ser un dels símptomes més clars de l'arribada de l'epidèmia.

La grip és causada pel virus *influenza*. N'hi ha tres classes. L'A i la B són d'una sola espècie i provoquen, en un cas, pandèmies i epidèmies més severes, i en un altre malalties limitades i benignes. El virus C apareix només de manera esporàdica.

La font principal d'infecció són les persones en fase d'incubació. Generalment no noten cap molèstia i per això no prenen precaucions. El contacte es produeix a través de l'aire. La grip té un desenvolupament molt conegut. Generalment es cova durant tres o quatre dies i els seus símptomes són els dolors musculars, la febre alta, el mal de cap, la congestió nasal i els calfreds. Normalment tal i com arriba se'n va. De fet no hi ha un tractament específic per a la grip i en una setmana el cos sol haver solucionat tot sol la crisi. Les persones que poden tenir problemes ocasionats per aquesta malura és bo que es vacunen. Però sempre cal tenir en compte que la vacuna no és totalment efectiva per culpa de les mutacions anuals del virus.

•La grip produeix un quadre semblant al constipat però no els hem de confondre. Es pot estar vacunat contra la grip i tenir un refredat comú.

•Per a alleujar els símptomes de la grip hi ha diverses pràctiques:

—beure molt per a mantenir una hidratació adequada;

—prendre vitamina C;

—combinar aspirina i vitamina C per a alleujar el dolor muscular i la febre.

El que no és recomanable és prendre antibiòtics, perquè aquests maten només les bactèries i no afecten gens els virus.

La grip

Qui la causa?

La grip, la causen tres virus.
B És el més mutant i el que provoca la majoria dels brots.
B Provoca epidèmies cada cinc anys.
C De caràcter endèmic, causa malalties respiratòries.

Quan cal vacunar-se?

Als mesos d'octubre i novembre perquè la grip apareix el desembre

Qui s'ha de vacunar?

És recomanable la vacuna per als:
1. Els vells.
2. Les dones embarassades el tercer trimestre de gestació de les quals coincidesca amb els mesos d'hivern.
3. Els adults i xiquets amb malalties cardiàques o pulmonars.

Quines complicacions pot tenir la vacuna?

A Només provoca immunitat a partir del setè dia.
B Pot provocar malestar, febre o dolor local en el punt d'injecció les hores després d'administrar-la.
C Confereix immunitat només contra el virus de la grip però no contra el constipat corrent.

Un any més el Puig esdevé la cita del nacionalisme valencià

El Puig va acollir de nou el darrer diumenge d'octubre una de les cites més tradicionals del nacionalisme valencià. Com en els últims tres anys, els assistents es van repartir en dos blocs. Uns van anar a l'esplanada als actes organitzats per la Unitat del Poble Valencià i els altres van pujar la Muntanyeta de la Patà per assistir als actes organitzats per Catalunya Lliure.

•Més d'un miler de persones van assistir a la concentració convocada per Catalunya Lliure, on va ser present Núria Cadenas. En els parlaments, Josep Guia va criticar la política unitària dissenyada al voltant del Bloc de Progrés Jaume I.

•Unitat del Poble Valencià va criticar durament la política del PSOE, en el transcurs del seu acte polític durant l'Aplec. Pere Mayor va anunciar que la UPV es presentarà a les pròximes eleccions autonòmiques "amb la voluntat d'aglutinar tot el nacionalisme valencià".

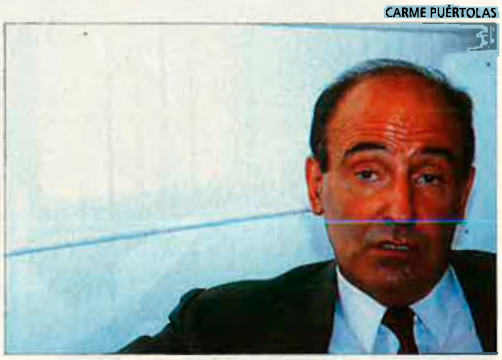
•La Coordinadora de Col·lectius de l'Horta va convocar també una marxa cap al Puig.

PAÍS / EL SECRETARI GENERAL DE CDC DÓNA PRIORITAT A LES MUNICIPALS

Roca diu adéu a Madrid

Miquel Roca va confirmar la setmana passada el que ja era una decisió anunciada: abandonarà pròximament el seu escó a Madrid per dedicar-se de ple a la candidatura a l'alcaldia de Barcelona. Miquel Roca, fins ara portaveu del grup català al Congrés, era diputat des de la primera legislatura, fet que només comparteix amb Felipe González. Ara queda per aclarir la segona incògnita que plana sobre el futur de Roca: si deixarà o no la secretaria general de CDC. La decisió no es produirà segurament fins després de les municipals, en funció dels resultats que s'obtinguin.

CARME PUÉRTOLAS

Miquel Roca. Ha estat 17 anys al Congrés.

A PETICIÓ D'ERC I INICIATIVA PER CATALUNYA-ESQUERRA UNIDA

De la Rosa, investigat al Congrés

La comissió de finançament dels partits polítics del Congrés investigarà si Javier de la Rosa va finançar algun partit polític. El financer havia insinuat alguna vegada aquesta possibilitat i Iniciativa per Catalunya-Izquierda Unida i ERC van presentar una proposta per tal que comparegués davant la comissió. Finalment la proposta ha estat aprovada per unanimitat. En el debat, la diputada Pilar Rahola va acusar el PSOE, el PP i CiU d'haver estat finançats irregularment per De la Rosa, cosa que els implicats van desmentir. (Anàlisi, pàg. 20.)

VICENT A. JIMÉNEZ

Pilar Rahola. ERC acusa PSOE, PP i CiU.

ACTES I MANIFESTACIONS REIVINDICATIVES PER A COMMEMORAR LA DATA

La Catalunya del Nord celebra la diada

Com cada any la Catalunya del Nord celebra el 7 de novembre la seva diada. La jornada serveix per a commemorar el tractat dels Pirineus, signat el 1659 entre els regnes d'Espanya i França. És en virtut d'aquest tractat que el Rosselló, el Vallespir, el Conflent, el Capcir i mitja Cerdanya van passar a ser d'administració francesa.

Aquest passat dissabte Unitat Catalana va convocar un acte en homenatge a Joan Blanca, el cònsol en cap de Perpinyà, mort durant el setge de les tropes de Lluís XI. L'acte es féu al davant del Castellet. Per la seva banda el grup Foment 11 de Setembre va organitzar una caminada al llarg de la frontera franco-espanyola. Finalment Esquerra Republicana de Catalunya convoca aquest mateix dilluns dia 7 una concentració davant el Castellet, a partir de les sis de la tarda.

RAFA GIL

El Castellet. Perpinyà acull una altra diada.

PAÍS / LA TRAMA DEL CAS SANZ, REVELADA PER 'EL TEMPS', POSA NERVIóS EL PP

Zaplana calla

L'alcalde de Benidorm i líder del PP valencià, Eduardo Zaplana, no ha volgut fer cap declaració sobre la informació publicada en el número anterior d'EL TEMPS sobre el denominat cas Sanz, tot i les preguntes dels periodistes. Zaplana, que serà proclamat candidat a la presidència de la Generalitat el pròxim dia 12 en un acte al Palau de la Música de València, ha exigit silenci als seus col·laboradors.

•Els diaris *Levante*, *Diario 16*, *El País* i la cartellera *Turia* s'han fet ressò de les informacions publicades pel nostre setmanari.

RAFA GIL

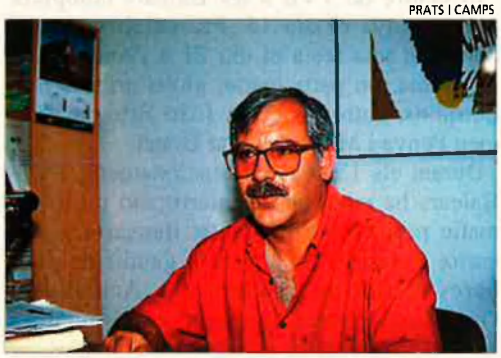
Eduardo Zaplana. Serà proclamat candidat a la Generalitat el pròxim dia 12.

LA UNIÓ DE LLAURADORS ENTRARÀ AVIAT A LA PIMEV

Moviment empresarial de fons

La Unió de Llauradors i Ramaders del País Valencià ingressarà d'ací a poques setmanes en la Pimev (Petita i Mitjana Empresa Valenciana). El sindicat agrari, membre de la COAG, fa d'aquesta manera un tomb històric i participa alhora en una ambiciosa operació que pretén el rellançament de la Pimev com a patronal valenciana, reforçant-ne l'autonomia. La Pimev podria abandonar, després d'aquest pas, la Confederació Empresarial Valenciana, que patiria així una segona escissió en pocs anys. La Unió Gremial, que ja deixà la CEV, podria sumar-se ara al projecte autònom de la Pimev.

PRATS I CAMPS

Miquel Vilalta. Secretari general de la Unió de Llauradors i Ramaders.

Corts valencianes

Les Corts valencianes han retallat la puja salarial dels diputats a un 3,5% en contra de la prevista del 14,07

	Pressupost 1994	Pressupost 1995 (projecte)	Pressupost 1995 (definitiu)
Despeses de personal	976.075.000	1.068.944.673	1.009.629.045
Despeses de funcionament	584.734.000	667.051.824	605.199.690
Subv. als grups parlamentaris	202.815.000	263.540.004	211.941.675
Inversions reals	900.000	931.500	931.500
Actius financers	8.000.000	9.108.000	9.108.000
TOTAL	1.773.324.000	2.009.576.000	1.836.809.910

Un candidat amb poca memòria

EL TEMPS va fer pública la setmana passada (núm. 542) la trama de la conspiració de l'anomenat cas Sanz dins del PP al País Valencià. El passat 23 de juny, el president provincial del PP a València, Vicent Sanz, home de confiança del candidat a la Generalitat valenciana, Eduardo Zaplana, dimitia després d'afirmar que es dedicava a la política per a guanyar diners. L'enregistrament d'aquesta conversa va ser utilitzat en una conspiració d'adjudicacions de contractes en l'Ajuntament de Benidorm.

Eduardo Zaplana, com a alcalde d'aquesta localitat de la Marina Baixa, és objecte d'una denúncia per l'adjudicació suposadament irregular dels mapes verd i sonor de la ciutat i deixarà el càrrec ben aviat –quan serà proclamat candidat a la presidència de la Generalitat– amb diverses querelles més per la seua gestió. Respecte al cas Sanz i a les cintes, el líder dels populars valencians sembla que no es recorda de res.

'Alli-i-oli' celebra els quinze anys amb un extra

La revista mensual del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV), *All-i-oli*, fa quinze anys. Per celebrar-ho, ha editat un número extra en el qual es fa un repàs de l'evolució del món de l'educació en aquesta dècada i mitja, amb articles de Carme Miquel, Pilar Tormo, Albert Sansano o Rafa Xambó i Rafa Castelló, entre altres.

***All-i-oli* és ara, juntament amb Saó, la revista degana del País Valencià. Amb una proporció notable d'articles en català (70-80%), és l'única publicació que ha informat i reflexionat mensualment sobre els fets educatius.**

•Per presentar el número extra de la revista, l'STEPV va organitzar tres sopars-festes simultanis, el passat divendres, 4 de novembre, a Castelló, Elx i València.

COMUNICACIÓ / MÉS DE 200.000 PERSONES LA VAN SEGUIR EN DIRECTE

Èxit d'audiència de la Nit dels Octubre

La retransmissió conjunta de la Nit dels Octubre per part de TV3, TVV i TVE-Balears va resultar un èxit d'audiència. Al Principat es van enganxar al programa 110.000 telespectadors i al País Valencià, 92.000. No hi ha dades disponibles sobre les Illes, perquè la gran gala s'hi va poder seguir pels tres canals alhora. Les xifres són força altes comparades amb les habituals dels programes culturals.

•TV3 canvià al País Valencià el seu senyal pel del Canal 33 durant el sopar dels Octubre.
(Informació a la pàg. 48.)

EL CENTRE TERRITORIAL DE TVE A PALMA CELEBRA EL SEU ANIVERSARI

Quinze anys de televisió a les Illes

El centre de TVE a les Balears compleix quinze anys el dia 15. Per celebrar-ho ha convocat una festa el dia 21 a l'Auditòrium de Palma, on participaran molts artistes mallorquins, entre els quals Joan Bibiloni, Tomeu Penya i Maria del Mar Bonet

Durant els 15 anys de funcionament, TVE-Balears ha emès sense interrupció un informatiu propi sobre la realitat illenca, *L'informatiu Balear*, i ha arribat a gaudir de dues hores diàries de programació. Actualment l'informatiu s'emet dos cops, un al migdia i un a horabaixa. Excepcionalment, TVE-Balears té aquests dies un horari especial de 19.30 a 21 hores, per La 2, per a celebrar l'aniversari. En aquest horari s'emetran fins el 2 de desembre programes que han fet història a les Illes, com *Pobles*, *Trencaclosques* o *Palma antiga*.

TVE-Balears està dirigida per Antoni Traveria, que s'ha declarat en diverses ocasions partidari d'una major col·laboració amb el Govern Balear per a augmentar els horaris d'emissió.

BARCELONA TELEVISIÓ EMET DES DE DIJOUS PASSAT

Una nova opció, al canal 39

Des de dijous passat Barcelona compta amb una nova opció televisiva, al canal 39. Es tracta d'una televisió local nascuda sobre la base de les televisions de districte però amb un fort impuls per part de l'Ajuntament de la ciutat. Fins ara pel canal 39 emetien, en condicions precàries, les deu televisions locals dels districtes de Barcelona. El símbol més clar de la nova etapa que comencen ara és l'emissió de *Barcelona Notícies*, un informatiu que és en antena a les 8 del vespre, a les 9.30 i a les 12 de la nit. Barcelona Notícies està dirigit per Xavier Capdevila i té com a presentadors Enric Calpena, Josep Vilar i Isabel Gaset. El Toni Mestres es fa càrrec de la informació meteorològica, completant aquesta combinació de cares famoses amb cares noves procedents de les televisions de districte.

Els 100 gols de Hristo Stòitxkov

1 Temporada 90-91. Jornada 1. Espanyol-Barça 0-1
25 Temporada 91-92. Jornada 7. Barça-At. Madrid 1-0
50 Temporada 92-93. Jornada 6. Barça-Albacete 3-3
100 Lliga Europea 94-95. Barça-Manchester 4-0

PROESA DEL TDK, CLASSIFICAT PER A LA LLIGUETA DE VUITENS DE LA KORAC

Fita històrica del bàsquet manresà

Coincidint amb la victòria del Barça per 4 a 0 en la Lliga de Campions contra el Manchester United, el TDK de Manresa aconseguia la proesa més gran de la seua història amb la classificació per a jugar la lligueta de vuitens de la Copa Korac de Bàsquet. Davant un públic que no va preferir el futbol televisiu al bàsquet en directe, l'equip manresà es va guanyar el Galatasaray turc per 86-79. En el partit d'anada ja havia guanyat l'equip del Bages. Amb aquest partit, el TDK aconseguia guanyar nou dels darrers deu encontres disputats.

TDK MANRESA

**Fundat l'any 1931. Te 2.000 socis.
Juga al Pavelló Nou Congost
(5.000 espectadors).**

**Va pujar a 1a divisió el 1967.
Fou quart la temporada 70-71.
Subcampió Copa del Rei 79-80.
Subcampió Copa P. d'Astúries 1986.**

**Aquesta és la seva tercera
participació a la copa Korac.**

BREUS VIURE

•Més de mil veïns de **Lleida** s'han vist sorpresos per una notificació de la Junta de Sanejament que els reclama el pagament d'una taxa que hauria d'haver aparegut en els rebuts de l'aigua dels anys 1988 a 1991. En alguns casos els deutes reclamats pugen a 300.000 pessetes. La Generalitat acusa la Paeria d'aquests problemes, per no haver fet bé els rebuts en el seu moment.

•En el Parc de la Mar de **Palma**, situat sota la Seu, es va produir la setmana passada una estranya trobada. Un nin que hi jugava va descobrir un cocodril de 40 centímetres. Es tracta d'un exemplar de *Cocodylus palustris*, que d'adult fa 5 metres de gran i és molt agressiu i perillós. El més curiós de tot és que una antiga llegenda de Palma diu que en aquella zona de la ciutat un cocodril sortia de les clavegueres per a menjar-se la gent.

•La Universitat de **València** obrirà l'any vinent el seu nou campus, les obres del qual començaran el pròxim mes de gener. El nou campus està situat a la vora mateix del de la Politècnica.

•El 3 de novembre la **Universitat Politècnica** de València va reconèixer l'Associació Tirant lo Blanc. És la primer vegada que aquesta universitat reconeix una associació els estatuts de la qual són presentats en català. La Politècnica, força reticent fins ara a la normalització lingüística, està donant passos cap a l'homologació amb les altres universitats valencianes. En aquest sentit ha destacat especialment la presència d'un membre de la UPV en la reunió de l'Institut Lluís Vives celebrada a Morella. Fins ara la Politècnica no participava en les reunions de les universitats dels Països Catalans.

Roig, davant una junta decisiva del València CF

El president del València CF, Francesc Roig, s'enfronta aquesta setmana a una junta d'accionistes transcendental per saber amb quin suport compta per continuar dirigint el club. L'assembléa està convocada pels dies 7 i 8 de novembre, amb alguns punts importants en l'ordre del dia:

—Ratificació dels acords de l'assemblea del 27 d'agost.

—Aprovació del pressupost per l'exercici 94-95.

—Canvi de nom de l'estadi per passar a dir-se "Mestalla Camp del València".

—Futur de la secció d'atletisme, que Roig vol fer desaparèixer.

—Inici dels projectes de remodelació i ampliació de l'estadi.

Paco Roig i els grans accionistes, encapçalats per l'advocat Albert Aliaga, continuen enfrontats, després que no van arribar a cap acord en una reunió feta el passat dia 3 de novembre. Els uns i els altres asseguren que tenen prou accions per fer imposar en la junta les seues posicions. Els grans accionistes fins i tot parlen d'obligar Roig a dimitir, però això sembla força improbable.

BÒSNIA INFORMACIÓ

Els exèrcits bosnià i croat acorralen els serbis de Bòsnia

En un tomb imprevist a la guerra, els exèrcits bosnià i croat han llançat una forta ofensiva en el centre i el nord de la república, que podria arribar a dividir el territori controlat pels serbis. L'aliança entre els dos exèrcits ha coincidit amb un moment de dificultats per als serbis de Bòsnia per la manca de suport des de Iugoslàvia.

L'estranya desaparició del general Mladic

Coincidint amb l'ofensiva croato-bòsnia, ha desaparegut de l'escena pública el cap de les forces militars sèrbies de Bòsnia, el general Ratko Mladic. Oficialment és de vacances, tot i que resulta poc probable que faça vacances just en el moment que el seu exèrcit pateix les primeres derrotes de la guerra. Mladic representa el sector més radical del nacionalisme serbi.

UNIÓ EUROPEA / LA REFORMA DE LA COMISSIÓ PROVOCA TENSIONS AMB SIR LEON BRITTAN

Més poder per al president

El president de la Comissió Europea, Jacques Santer, ha fet pública la llista dels futurs comissaris de la Unió. La publicació de la llista ha provocat nerviosisme perquè diversos candidats aspiraven al càrrec de responsable de les relacions amb l'est d'Europa. Especialment el comissari britànic sir Leon Brittan, que no ho va aconseguir. Per això va arribar a amenaçar fins i tot amb la possibilitat de dimitir. Finalment Brittan es va mostrar d'acord amb la cartera dedicada a comerç exterior i les relacions amb els països industrialitzats.

En la nova comissió destaquen dos fets. D'un costat hi ha la presència de nous comissaris provinents ja dels quatre estats que podrien incorporar-s'hi el primer de gener (Àustria, Finlàndia, Suècia i Noruega).

De l'altre és remarcable el substancial augment de competències que acapara el president de la comissió. De fet Jacques Santer assumirà la supervisió de la política exterior, els afers institucionals i els afers monetaris i econòmics. Amb això Santer acumula molt més poder del que tenia el seu antecessor en el càrrec, Jacques Delors. (Anàlisi, pàg. 19.)

Els nous comissaris de la Unió Europea

- **Jacques Santer** (president)
- **Franz Fischler** (Agricultura)
- **Karel Van Miert** (Competència)
- **Leon Brittan** (Comerç exterior)
- **Neil Kinnock** (Transport)
- **Ritt Bjerregaard** (Medi ambient)
- **Yves-Thibault de Silguy** (Unió econòmica)
- **Édith Cresson** (Investigació)
- **Erkki Liikanen** (Pressupost)
- **Mantin Bangemann** (Indústria)
- **Monika Wulf-Mathies** (Política regional)
- **Christos Papoutsis** (Energia i turisme)
- **Padraig Flynn** (Ocupació)
- **Mario Monti** (Mercat interior)
- **Emma Bonino** (Consum)
- **Hans van der Broek** (Relacions amb l'Est)
- **Thorvald Stoltenberg** (Pesca)
- **Joao de deus Pinheiro** (Relacions amb països associats)
- **Manuel Marín** (Relacions mediterrànies i Amèrica Llatina)
- **Marcelino Oreja** (Relacions institucionals)
- **Anita Gradin** (Justícia)

EUROFOCUS

•**Unió Europea**. El democristià alemany Siegbert Albert i l'independent espanyol, apadrinat pel grup socialista, Álvaro Gil-Robles han empatat en la votació per a escollir el primer Defensor del Poble europeu. La solució definitiva sobre quin dels dos assumirà el càrrec s'haurà de prendre abans del 14 de novembre.

•**Suècia**. Els partidaris de votar "no" en el referèndum sobre l'adhesió a la Unió tornen a anar per davant en les enquestes d'opinió, quan no falta ni una setmana per a les votacions. En l'inici de la campanya electoral els partidaris del no eren clars favorits però la seua posició s'ha anat debilitant a mesura que avançaven els dies.

Els mitjans de comunicació suecs juguen a fons per promoure el vot favorable a l'ingrés de la Unió.

•**Itàlia**. L'ex-dirigent socialista Valdo Spini ha anunciat la formació de la Federació Laborista, que intentarà recuperar el vot del partit socialista italià. La imatge d'Spini, a diferència de la de la majoria dels seus ex-companys, no s'ha vist afectada pels escàndols de corrupció.

•**França**. El setmanari *París Match* ha publicat un reportatge fotogràfic que mostra el president Mitterrand acompanyat d'una seua filla natural, de nom Mazarine. La revelació ha causat un gran enrenou a França perquè tradicionalment els mitjans de comunicació havien eludit parlar de la vida privada dels polítics. El setmanari assegura que s'ha decidit a publicar la fotografia després que Mitterrand haja aparegut en públic diverses vegades amb la seua filla, sense amagar-se.

L'ARQUEBISBE DE BARCELONA, ELEVAT PEL PAPA AL COL·LEGI CARDENALICI

Cardenal Carles

El papa Joan Pau II ha nomenat cardenal l'arquebisbe de Barcelona, el valencià Ricard Maria Carles. El papa ha nomenat trenta nous cardenals, molts d'ells de països no europeus. Amb aquestes designacions Joan Pau II ja ha nomenat 103 dels 120 cardenals que escolliran el seu successor.

(Anàlisi a la pàg. 17.)

LA GENT

El rector de la Universitat Rovira i Virigili, **Joan Martí Castells**, fou nomenat president de l'Institut Lluís Vives en la reunió celebrada a Morella el 27 i 28 d'octubre. L'Institut Lluís Vives agrupa ja totes les universitats públiques dels Països Catalans, la Universitat Ramon Llull i el Govern d'Andorra, que aviat anunciarà la creació d'un centre universitari.

Joan Lerma, president de la Generalitat valenciana, va suspendre la seua visita al Japó per causa d'un atac de lumbàlgia que el va afectar ja en el país asiàtic. El president es va veure obligat a quedar-se en l'hotel del mateix aeroport i va haver de tornar a València en un avió condicionat per al llarg viatge. Lerma va dir, en arribar, que en un parell de dies podria reincorporar-se al seu despatx.

CARNETS

•**Smilja Mihajlovic** ha mort a Eivissa. La presumpta princesa –molts dubten que ho siga– va morir dimecres passat a Eivissa, on s'havia fet famosa per ser la inventora de la moda *ad-lib*. Durant els seus trenta anys de vida a l'illa, Mihajlovic va aconseguir la unanimitat al voltant de la seua figura entre les primeres autoritats polítiques i la premsa del cor.

•**Josep Maria Reguant**, diputat i ex-membre d'Esquerra Republicana de Catalunya, va dinar el passat 29 de setembre amb el secretari general d'ERC, Àngel Colom. El dinar es féu al restaurant Pitarra de Barcelona. El partit independentista ha negat que estiga negociant amb Reguant el seu retorn a la disciplina del seu antic grup.

•**Miquel Batllori** i **Gabriel Janer Manila** han estat nomenats finalistes dels Premis Nacionals de Literatura que atorga el Ministeri de Cultura.

•El president de l'Ateneu de Lleida, **Salvador Escudé**, ha anunciat que aquesta entitat dedicarà un cicle durant aquest mes de novembre a la realitat política, econòmica i social d'Andorra.

•El vice-president del Govern espanyol, **Narcís Serra**, ha eixit en defensa de Felipe González, a qui el PP acusa d'haver insinuat als marroquins el retorn de les ciutats de Ceuta i Melilla. Segons Serra, González només va al·ludir a possibles col·laboracions entre els dos estats.

ACTUALITZACIÓ de les notícies d'altres setmanes

•Les accions de Grand Tibidabo no han deixat de pujar de preu des de l'empresonament de Javier de la Rosa. A finals de la setmana passada una acció havia passat de valer 90 pessetes a valer-ne 192,5.

•El Parlament Balear dóna llum verd a la incineradora. El president del GOB, Francesc Avellà, va defensar davant el plenari del parlament la iniciativa popular contra la incineradora. Però només el PSM hi votà a favor i la proposició fou desestimada.

•El Parlament Balear també ha donat suport a l'ordre que desregula l'ensenyament del català, amb els vots dels diputats del PP i de l'ex-diputat del PSOE Jaume Peralta. Per una altra banda l'Obra Cultural Balear ha presentat, amb altres associacions un recurs contra l'ordre, davant el Tribunal Superior de Justícia. (Anàlisi a la pàg. 18.)

•L'acampada a favor de destinar un 0,7 del pressupost a l'ajut al Tercer Món s'ha consolidat a l'Avinguda de Blasco Ibàñez de València.

LA SETMANA

DEL 7 AL 13 DE NOVEMBRE

VIELLA
De l'11 al 13
Xla Trobada de Naturalistes de Catalonha 1994. Inscripcions i informació a DEPANA (93-215 14 84.)

VALL D'ARAN

ROSSELLÓ

PERPINYA
Del 9 al 20
Palau dels Congressos. Exposició "Els símbols de Catalunya".

LLEIDA
Dijous, 10
22.30 hores. Sala Wonder. Eddy Clearwater Blues Band.

SEGRIÀ

VALLES ORIENTAL

VALLES OCCIDENTAL

BARCELONES

SANT CELONI
Dissabte, 12
Rectoria Vella. "Mostra de bolets". Sortida al Montnegre per reconèixer els bolets al camp.

COLLSEROLA
Divendres, 11
Centre d'Estudis Ambientals (Mas Pins). Nit d'Astronomia a Collserola. Informació: 280 35 52.

BARCELONA
Dilluns, 7
19 hores. Sala d'actes del Col·legi de Periodistes. "La documentació als mitjans d'informació. L'experiència multimèdia". E. Bellveser, E. Fuentes i L. Bagunyà.

PLANA ALTA

CASTELLÓ
Dijous, 10
20.00 hores. Llibreria Pictograma. Tertúlia literària amb Marta Pessarrodona, escriptora del mes de novembre.

HORTA

MALLORCA

PALMA
Divendres, 11
20 hores. Sala d'actes Cercle Artístic. Conferència "Economia i Ecologia" per Pere Batle Mayol.

SAFOR

VALÈNCIA
Dies 7 i 8
19 hores. Oficines del club. Junta general d'accionistes del València CF Societat Anònima Esportiva.

GANDIA
Diumenge, 13
11.30 hores. Trinquet El Surdo. Final de la I Lliga de Raspall (pilota valenciana).

MARINA ALTA

DÈNIA
Diumenge, 13
11.30 hores. Al Castell. VII Aplec de la Marina. Organitzen Nacionalistes de la Marina Alta i Joves d'UPV.

INTERNACIONAL

LONDRES
Fins el dia 20
Whitechapel Art Gallery. Exposició Miquel Barceló.

BERLÍN
Dimecres, 9
20 hores. Konzerthaus, Schauspielhaus anm Gendarmenmarkt. Rèquiem jueu de Michail Bronner en commemoració de la caiguda del mur de Berlín.

Podeu enviar les vostres convocatòries al fax 93-323 35 41.

Alegries antiquades

Fèlix Martí, ex-president del Moviment Internacional d'Intel·lectuals Catòlics, planteja una renovació de l'església catòlica i, sobretot, de la figura del cardenal.

La concessió de la dignitat cardenalícia a l'arquebisbe de Barcelona, Ricard Maria Carles, ha estat comentada de manera positiva. Es reconeix que l'arquebisbe és una persona honesta i un servidor fidel a l'autoritat romana. Per altra banda, la seu episcopal de Barcelona forma part de la llista habitual de llocs eclesiàstics candidats a rebre els honors cardenalicis. Durant segles la distinció va correspondre a Tarragona, on resideix el bisbe metropolità de Catalunya. Els criteris del Vaticà van canviar en el sentit de substituir les seus tradicionals pels bisbats establerts en les grans àrees urbanes de tots els països. Per aquesta raó, trencant una continuïtat secular, l'estimat Dr. Pont i Gol no va rebre la dignitat cardenalícia com els seus predecessors a Tarragona. La Santa Seu es va decantar l'any 1973 pel Dr. Narcís Jubany, arquebisbe de Barcelona. El nomenament de Ricard Maria Carles és perfectament lògic en aquest context. Per les mateixes raons, a Espanya, s'espera que siguin nomenats cardenals els arquebisbes de Madrid i de Sevilla. També ho són tradicionalment els arquebisbes de Santiago de Compostel·la.

La institució dels cardenals és purament de dret eclesiàstic, a diferència de la dignitat episcopal que té un caràcter sagramental. La teologia cristiana considera que els bisbes són els successors dels apòstols escollits per Jesús i ells exerceixen el ministeri sacerdotal de manera completa. Els cardenals, en canvi, existeixen només des del segle V i són dignataris al servei del bisbe de Roma. Des del Concili III de Laterà, l'any 1179, esdevenen els electors del bisbe de Roma, o sigui del papa, i aquesta és la seva responsabilitat més important fins als nostres dies. El papa nomena cardenals per a dirigir els diversos organismes de la cúria romana encarregats del govern de l'església catòlica. Només els cardenals designats per a la presidència dels dicasteris resideixen a Roma. Els altres continuen a les seves diòcesis. En el cas de Ricard Maria Carles, sembla que formarà part del grup que no s'ha de traslladar a Roma. El cardenal Narcís Jubany també va continuar a Barcelona exercint com a arquebisbe fins a la seva jubilació.

ARXIU

Ricard Maria Carles, arquebisbe de Barcelona, ha estat nomenat cardenal. Però tot l'acte té un regust de cerimonial conservador.

El Concili Vaticà II, celebrat entre 1962 i 1965, va ser l'ocasió per a debatre la figura i el rol dels cardenals. S'hi troben reflexions i propostes sobre la funció dels bisbes i la seva participació en el govern de l'església universal com a corresponsables, al costat del papa, de temes doctrinals, litúrgics i pastorals. Es parla d'esglésies locals i de col·legialitat. S'apunta, per tant, en el sentit d'una descentralització, d'un reconeixement del pluralisme i d'una autèntica participació. En aquesta perspectiva no quedava gens legitimat un cos de dignataris eclesiàstics nomenats directament pel papa, que exerceixen funcions importants per sobre de les conferències episcopals i sense dependència de les instàncies col·lectives de govern que els pares conciliars havien imaginat. Sobre la institució cardenalícia queia, per tant, una desautorització que feia pensar en la seva futura desaparició. Una consideració també crítica afectava la figura dels nuncis que correspon a una concepció més política que religiosa de l'església. Les opcions restauracionistes que s'han imposat durant els darrers anys han volgut fer oblidar les febleses de la institució cardenalícia.

S'anuncia el consistori, que concedirà la dignitat de cardenals als membres de la llista d'elegits, pel dia 26 de novembre. A Roma, altra vegada, es posarà en moviment el fastuós cerimonial pontifici. Molts cristians s'alegraran veient honorats els seus pastors. Tots s'ho deuen merèixer per raons diverses. Tots hauran d'exercir, en el futur, responsabilitats més altes. Però molts cristians es preguntaran també si la promoció de nous cardenals és un bon camí per confiar als cristians més lúcids i més valents les responsabilitats de govern de l'església catòlica. La previvència acrítica de la institució cardenalícia potser revela les dificultats d'una real evolució de les concepcions sobre l'autoritat religiosa i d'unes formes de govern que no tenen justificació teològica ni tenen en compte la sensibilitat actual dels creients i dels no creients. En aquest sentit, les alegries que ha suscitat el nomenament de l'arquebisbe Ricard Maria Carles tenen un regust de celebració antiquada, d'opció conservadora. És clar que els nous cardenals no són els artífexs del model d'església que s'ha anat imposant. Són convidats, això sí, a integrar-s'hi dòcilment. Seria desitjable que contribuïssin a configurar un altre model.

Fèlix Martí

Una reacció cívica en favor del català a l'escola

El president de l'OCB, Antoni Mir, explica el perquè del debat encetat a les Illes des que el Govern Balear va dictar una ordre sobre la llengua vehicular escolar.

JOAN CELIÀ

El Teatre Principal de Palma s'omplí per rebutjar l'ordre del Govern Balear. Les mobilitzacions tot just comencen.

Han passat vuit anys i mig d'ençà de la promulgació de la Llei de Normalització Lingüística a les Illes Balears. Han passat gairebé setze anys de la Constitució, quinze de pre-autonomia i més d'onze d'Estatut d'Autonomia. Però aquí i avui, la situació actual i el futur de la llengua catalana a les illes Balears és, com a mínim, dolorosament preocupant. La llengua pròpia es veu en perill de substitució pel castellà en tots els àmbits de la vida del nostre poble: n'hi ha prou amb una ullada als mitjans de comunicació, a l'ús en el món socioeconòmic, al temps de lleure o entre la joventut, o a l'ensenyament.

L'estatut d'autonomia i la llei de normalització lingüística obliguen el Govern Balear a impulsar i a defensar activament el català i a discriminar positivament amb mesures d'acció institucional aquesta llengua. Però els seus preceptes, que es troben en ple vigor des de fa tants d'anys, en la percepció popular "estan morts de rialles". Són gairebé lletra morta per la manca d'impuls del Govern i dels consellers competents en tot aquest llarg període.

Ara s'ha encetat un gran debat cívic a l'entorn de la llengua i l'escola, un dels punts crucials on es juga la supervivència del català a casa nostra, arran de la publicació d'una ordre del Govern Balear que deixa en mans dels centres educatius l'ús del català com a llengua vehicular. La primera reflexió ha abordat quina és la presència, avui, del català a l'escola. I quan hem estudiat a fons les xifres oficials facilitades pel Ministeri d'Educació i Ciència (les Balears encara són territori MEC), ens hem trobat amb una situació que fa caure la cara de vergonya: un 67,2% dels alumnes de les Balears segueix tot l'ensenyament únicament en castellà, i només un 17,0% ho fa en català. Unes xifres mitjanes que empitjoren dramàticament a Eivissa, Palma, Calvià i a les zones turístiques de Mallorca, i també a l'ensenyament privat, majoritari. Aquesta situació objectiva, que serà descrita amb tot detall al Llibre Negre que prepara l'OCB, havia estat increïblement maquillada per la Conselleria d'Educació, volent fer creure a l'opinió pública que el que era aquí majoritari era l'ensenyament en català!

Qualsevol pot deduir que la inacció del Govern Balear en aquest camp condemna la llengua a la marginalitat i discrimina els alumnes perquè els impedirà dominar amb fluïdesa la llengua pròpia de les Balears. La situació és gravíssima. I és que tothom esperava del Govern Balear una disposició normativa decidida i clara, d'avenç en el compliment del que estableix una Llei vigent i que va aprovar per unanimitat el Parlament de les Illes Balears conferint als seus objectius un ampli consens social, i no una ordre que deixàs l'ús de la llengua a mercè d'una inèrcia social forta i creixent que justament va en sentit contrari. Quan demanàvem la supressió del tràmit d'autorització prèvia per fer ensenyament en català, no ens podíem imaginar mai que es pogués obtenir permís per no fer ensenyament en català: i l'Ordre ho fa, obrint les portes de bat a bat perquè es legalitzi la situació actual on més de les dues terceres parts de tots els alumnes reben tot l'ensenyament en castellà, arribant al 76,6% d'alumnes de la capital del país. Ni que a l'hora d'aplicar la LOGSE i elaborar els projectes educatius i lingüístics als centres escolars, no es fixassin els objectius mínims obligatoris per a tothom, ni el temps per assolir-los. Ni que quedàs dins la boira més espessa el com, el quan i el què cal fer per assolir els objectius que la Llei de Normalització Lingüística, aprovada per unanimitat, encomana al Govern. Ni que es donàs per bona la doble xarxa (escoles en castellà, escoles en català) i que en conseqüència s'afavorís des del Govern i l'escola l'escissió en dues comunitats lingüístiques.

L'Ordre contravé la Llei de normalització lingüística en la mesura que no recull el principi d'intervenció activa i decidida en favor de la llengua pròpia de les nostres illes, la que està encara i aquí en una aclaparadora situació d'inferioritat en relació al castellà.

Pensam que la nova normativa no dóna garanties per "*assegurar* el coneixement i l'ús progressiu del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament" (un dels grans objectius que fixa la Llei); que no donarà un fort impuls al català com a llengua "oficial a tots els nivells educatius"; que, amb aquesta norma, el Govern no arbitra "les mesures *adients* de cara a fer *efectiu*" el dret a rebre l'ensenyament en català; que amb aquesta nova normativa el Govern no adopta "les

disposicions *necessàries* encaminades a *garantir* que els escolars de les Illes Balears, qualsevol que sigui la seva llengua habitual en iniciar l'ensenyament, puguin utilitzar normalment i correctament el català [...] al final del període d'escolaritat obligatòria"; que els plans d'estudi no s'adeqüen als objectius esmentats suara; que el Govern no estableix "els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús normal d'aquest idioma com a vehicle usual en l'àmbit de l'ensenyament en tots els centres docents"; que no es prenen "les mesures *adequades* perquè la llengua catalana sigui emprada progressivament en tots els centres d'ensenyament, a fi de garantir-ne l'ús com a vehicle d'expressió normal tant en les actuacions internes com en les externes i a les actuacions i documents administratius"; que no posa "els mitjans necessaris per a garantir que els alumnes no siguin separats en centres diferenciats per raons de llengua". Tots aquests mandats de l'esmentada llei autonòmica de 19 d'abril de 1986 hi són negligits, per no dir obertament conculcats.

El Govern Balear deixa la nostra llengua sense defenses i a mercè del temporal, en tots els camps. I també a l'escola, com el cas que ens ocupa. Qualque dia, potser aquests al·lots/fillets/boixos demanaran responsabilitats als governants que els impediren ser ciutadans normals d'un país normal. Mentrestant, es perfila una gran reacció cívica en favor de la llengua i de la identitat nacional a les Illes Balears. En favor d'una escola de qualitat i en la nostra llengua. El miler llarg d'assistents a l'acte del Teatre Principal, molts d'ells amb l'empenta fresca i desacomplexada de la joventut, són els qui han donat la primera passa del que serà, amb tota certesa, una gran mobilització ciutadana. **Antoni Mir**

Sí, però no

Pere Vilanova analitza la nova etapa de la Comissió Europea que s'enceta amb la presidència de Jacques Santer i les contradiccions del 'procés comunitari'.

La constitució de la nova Comissió Europea, tal com ha apuntat la majoria d'analistes, ha estat un cop més una espectacular demostració de les contradiccions que llasten el procés comunitari. S'ha de parlar de *procés comunitari* precisament perquè, com a projecte, continua essent bàsicament un ens en perpètua evolució, que no acaba de cristal·litzar mai –institucionalment, normativament– de forma definitiva. De manera que, a hores d'ara, la situació d'aquest projecte és molt peculiar: d'una banda, si els "pares fundadors" de l'europeisme, els Monnet, Schumann i altres, aixequessin el cap, es trobarien amb una Europa radicalment diferent de la de 1950 (posem per cas); però d'altra banda, tot i que en trenta anys s'ha avançat molt, hi ha en les nostres opinions públiques una mena de perpètua insatisfacció, com si Europa no anés ni prou de pressa ni prou lluny. Cap a on? Aquesta és la qüestió, mai plantejada obertament i explícitament. La raó de l'ambigüitat actual rau en aquest punt: oficialment, una Europa unida, capaç de traduir en força política el poder econòmic que ja té, és un objectiu desitjable i desitjat. Oficialment, però, el principal obstacle en aquest camí són els governs dels estats membres, que no volen, o temen, deixar-se prendre prerrogatives estatals (lligades a l'atribut de sobirania de tot estat) que passarien a mans d'una entitat suprastatal que, de fet, molts no desitgen veure realitzada.

ARXIU

Jacques Santer. La Comissió Europea ha estat, fins ara, escenari de confrontacions entre els estats membres de la UE.

En aquesta perpectiva, la Comissió ha estat des de fa temps, i en particular sota la presidència de Delors, un dels llocs clau d'aquesta confrontació.

Molts analistes apunten –uns amb temor, d'altres amb joia– que el nou president, Jacques Santer, no és com Delors. Aquest ha mostrat en deu anys una forta voluntat de dotar de *perfil propi* la Comissió, com a condició prèvia a un enfortiment del projecte europeu com a projecte *unitari*. S'ha enfrontat, sovint, als governs dels estats membres, i ho ha fet directament o bé en les altres institucions comunitàries, on el caràcter *intergovernamental* és determinant (com ara el Consell de Ministres). Aquest *patriotisme institucional*, principal qualitat de Delors (doblement meritòria en un home que es francès), s'ha expressat igualment en els forts enfrontaments contra els britànics, que juguen en totes les ocasions a mantenir el projecte comunitari en un nivell estrictament intergovernamental.

Però, diuen, Jacques Santer només te en comú amb Delors el seu nom: en la resta semblen ben diferents. Uns diuen: serà el president del *stand by comunitari*, és a dir, deixar les coses com estan per una llarga temporada, veure què passa amb Maastricht –que va ser una decepció, però no certament per culpa de Delors i de la Comissió sortint–. D'altres diuen que ha arribat a president perquè, davant les divi-

sions provocades per altres candidatures, ningú no va trobar res a dir –ni a favor ni en contra– del desconegut Santer.

Les aspres negociacions per dotar les vint carteres, tant per equilibrar competències, com per acontentar àrees geogràfiques (nord-sud, est-oest) i equilibris entre països forts, mitjans i petits en el si de la Unió Europea, han tingut més a veure amb negociacions interstatals (o intergovernamentals) que amb una planificació racional de les necessitats organitzatives de la Comissió. Santer tindrà molta feina per rellançar la dinàmica de Delors. Diuen: és un desconegut. Però al papa Joan XXIII o Adolfo Suárez, abans de fer la seva, tampoc no els coneixia gairebé ningú.

Pere Vilanova

La connexió Piqué Vidal

L'ombra de Piqué Vidal plana darrere l'entramat de De la Rosa i Ramon Fiter, la qual cosa, segons Jordi Fortuny, afegeix incertesa al futur de Grand Tibidabo.

Els dirigents de Grand Tibidabo tenen molt mala peça al teler. Fa cinc mesos ja ho tenien malament, quan van haver-se d'enfrontar a una junta d'accionistes de les que fan història. Javier de la Rosa, JR, acabava de dimitir de president i ells van haver de donar la cara davant uns petits accionistes tips que els prenguin el pèl i els diners. Però al final van aconseguir l'aprovació d'uns comptes que, com s'ha vist més tard, eren de jutjat de guàrdia.

Segur que no s'imaginaven que les coses anirien com han anat. Ara Javier de la Rosa continua essent el propietari del 26,6% de les accions de Grand Tibidabo, la societat que ells dirigeixen, però està a la presó. A més, els jutges investiguen precisament els comptes que es van aprovar en aquella junta tumultuosa i, per acabar-ho d'arrodonir, no hi ha manera de cobrar els deutes que el mateix JR i l'empresari Ramon Fiter tenen amb la companyia: uns 3.500 milions de pessetes, en JR, i 2.700 milions de pessetes, en Ramon Fiter.

Qui és Ramon Fiter? D'on surt? Ramon Fiter Autet és un De la Rosa en petit de Sant Julià de Vilatorta, a la comarca d'Osona. De fet, fa molts anys que viu a Madrid i que no se'l veu pel poble, però va continuar vinculat a la comarca fins fa poc a través de diferents negocis, com la fàbrica de llonganisses Rango, als Hostalets de Balenyà, o l'escorxador Esplasa a Santa Eugènia de Berga. Ara té la financera Fitinvest i la immobiliària Urbas, totes dues a Madrid.

ARXIU

Joan Piqué Vidal. El seu fill, Joan Carles Piqué Hernández, és secretari dels consells de Grand Tibidabo i d'Urbas alhora.

Però havia tingut altres negocis, com l'ambiciosa Corporació Alimentària Ibèrica (CAI), també amb seu a Madrid, que va acabar com el rosari de l'aurora. CAI es va fundar el 1987 i va tenir de president ni més ni menys que Jaime Lamo de Espinosa, ex-ministre d'Agricultura i ex-diputat d'UCD per Castelló, entre moltes altres coses. CAI fabricava els embotits Purlom a Abrera i altres marques a altres indrets de Catalunya i Navarra. Les coses van començar a espatllar-se i Ramon Fiter va assumir personalment la presidència fins que, l'any passat, CAI va fer fallida. Ara està en liquidació.

Pocs mesos abans de la fallida, CAI havia obtingut 2.708 milions de pessetes de Grand Tibidabo, a canvi d'uns "pagarés convertibles en accions"; uns "pagarés" fets a mida, que ni es van registrar a la Comisión Nacional del Mercado de Valores ni es van posar a la venda entre el públic perquè, segurament, ningú que hagués analitzat els comptes de CAI hauria fet el disbarat de comprar-los.

Ningú, menys Grand Tibidabo. Aquesta societat tenia títols de Fitinvest i d'Urbas per valor de 2.424 milions de pessetes, i a començament de l'any passat els va canviar pels "pagarés" de CAI. Tot això era en l'època de Javier de la Rosa com a president de Grand Tibidabo. Què tenien en comú JR i Ramon Fiter per fer-se aquests favors?

Resulta que el conegut advocat havia estat ja conseller de Rango i secretari del consell d'Explasa quan Ramon Fiter n'era l'amo i president. Vet aquí les coses de la vida. La connexió Piqué Vidal. Així, doncs, Joan Piqué Vidal continua connectat, perquè és conseller d'Urbas, la immobiliària de Fiter, qui per cert, recordem que encara no ha tornat els 2.708 milions de pessetes a Grand Tibidabo.

Ara els nous dirigents de Gran Tibidabo l'han amenaçat dient que estan disposats a reclamar el deute davant dels jutjats si no es posen d'acord aviat per cobrar. Però a veure què passa. Segurament, les negociacions seran fluides i amistoses com fins ara, gairebé familiars, perquè gràcies a déu el secretari actual del consell de Grand Tibidabo i el secretari del consell d'Urbas són la mateixa persona: l'advocat Joan Carles Piqué Hernández, fill de Joan Piqué Vidal.

Jordi Fortuny

Generalitat de Catalunya

TELÈFONS D'INFORMACIÓ

Relació de les seus dels Departaments i dels telèfons d'informació.

TELÈFON OBERT (INFORMACIÓ ADMINISTRATIVA) (93) 315 13 13

• SEUS DELS DEPARTAMENTS DE LA GENERALITAT

PRESIDÈNCIA	Pl. de Sant Jaume, 4 (Palau de la Generalitat)	08002 BARCELONA	93 4024600
OFICINA D'ATENCIÓ A L'ADMINISTRAT	Pl. de Sant Jaume, 4 (Palau de la Generalitat)	08002 BARCELONA	
ESPORTS	Av. dels Països Catalans, 12	08950 ESPLUGUES DE LLOBREGAT (Baix Llobregat)	93 3719011
JOVENTUT	Calàbria, 147	08015 BARCELONA	93 4838383
INSTITUT CATALÀ DE LA DONA (ICD)	Fontanella, 21-23	08010 BARCELONA	93 4121773
UNIVERSITATS I RECERCA	Tapineria, 10	08002 BARCELONA	93 3102263
GOVERNACIÓ	Via Laietana, 69	08003 BARCELONA	93 4840000
ECONOMIA I FINANCES	Rbla. de Catalunya, 19-21	08007 BARCELONA	93 3025020
ENSENYAMENT	Av. Diagonal, 682	08034 BARCELONA	93 2803097
CULTURA	Rbla. de Santa Mònica, 8 (Palau Marc)	08002 BARCELONA	93 3185004
SANITAT I SEGURETAT SOCIAL	Travessera de les Corts, 131-159 (Pavelló Ave Maria)	08028 BARCELONA	93 3391111
POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES	Dr. Roux, 80	08017 BARCELONA	93 2051313
AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA	Pg. de Gràcia, 105 (Torre Muñoz)	08008 BARCELONA	93 2372442
TREBALL	Ample, 11-13	08002 BARCELONA	93 4124688
JUSTÍCIA	Pau Claris, 81 (Casal Sant Jordi)	08010 BARCELONA	93 3015037
INDÚSTRIA I ENERGIA	Pg. de Gràcia, 105 (Torre Muñoz)	08008 BARCELONA	93 4849500
COMERÇ, CONSUM I TURISME	Pg. de Gràcia, 105 (Torre Muñoz)	08008 BARCELONA	93 2379045
BENESTAR SOCIAL	Pl. de Pau Vila, 1 (Palau de Mar)	08003 BARCELONA	93 4831000
MEDI AMBIENT	Av. Diagonal, 523-525	08029 BARCELONA	93 4193085
CORPORACIÓ CATALANA DE RÀDIO I TELEVISIÓ (CCRTV)	Av. Diagonal, 477	08006 BARCELONA	93 4109696

• DELEGACIONS TERRITORIALS DEL GOVERN DE LA GENERALITAT

BARCELONA	Pg. de Gràcia, 11, esc. B	08007 BARCELONA (Barcelonès)	93 3021079
GIRONA	Gran Via de Jaume I, 9	17001 GIRONA (Gironès)	972 182300
LLEIDA	Lluís Companys, 1	25002 LLEIDA (Segrià)	973 271999
TARRAGONA	Rambla Nova, 58-60	43004 TARRAGONA (Tarragonès)	977 236559

• TELEFONS D'INFORMACIO MONOGRAFICA

INFORMACIÓ ESPECÍFICA DE CONVOCATÒRIES	93 4830263
BOMBERS DE LA GENERALITAT	085
PROGRAMA D'INFORMACIÓ I ORIENTACIÓ ALS ESTUDIANTS	900 300548
TELÈFON OBERT D'INFORMACIÓ CULTURAL	93 3184411
NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA (CONSORCI)	
INFORMACIÓ SOBRE CURSOS DE CATALÀ PER A ADULTS	93 4620200
TELÈFON LINGÜÍSTIC	93 4823202
TELÈFON D'URGÈNCIES MÈDIQUES	061
INFORMACIÓ SOBRE DONACIÓ D'ÒRGANS	93 3398303
TELÈFON DE LA SIDA	900 212222
TELÈFON D'INFORMACIÓ PER A DROGODEPENDENTS (LÍNIA VERDA)	93 4120412
INFORMACIÓ SOBRE LA XARXA SÍSMICA	93 4429518
INFORMACIÓ SOBRE EL RISC D'ALLAUS	93 4429804
INFORMACIÓ DELS FERROCARRILS DE LA GENERALITAT	93 2051515
INFORMACIÓ SOBRE LES CARRETERES DE CATALUNYA	93 2042247
INFORMACIÓ PROFESSIONAL (BARCELONA)	93 3176163

INFORMACIÓ FITOSANITÀRIA I ESTACIONS D'AVISOS	
BARCELONA	93 3309561
VILAFRANCA DEL PENEDÈS	93 8902659
GIRONA	972 502707
LLEIDA	973 248182
TARRAGONA	977 219312
AMPOSTA	977 701741
MÓRA LA NOVA	977 401466
LA TALLADA D'EMPORDÀ	972 780338
INSPECCIÓ TÈCNICA DE VEHICLES (ITV). INFORMACIÓ GENERAL	93 3151313
TELÈFON DE CONSULTA DEL CONSUMIDOR	900 300303
TELÈFON D'INFORMACIÓ AL CIUTADÀ (BENESTAR SOCIAL)	900 300500
GRADUTS, ARA POTI	900 333100
INFORMACIÓ LOTO CATALUNYA	93 2002770
INFORMACIÓ MARÍTIMA (EMISSORES DE LA GENERALITAT)	93 2017171
INFORMACIÓ CULTURAL (RÀDIO ASSOCIACIÓ DE CATALUNYA)	93 4140105

• VIDEOTEX

Informació molt completa i diversa (organigrama de la Generalitat, informació administrativa, disposicions del Diari Oficial (DOGC), dades turístiques, d'esport, de joventut, etc.), consultable directament o a través de bases de dades interactives.

S'hi accedeix mitjançant qualsevol aparell connectat a la xarxa Iberlex (nivell 031), a través del codi *CATALUNYA#.

El menú principal consta de:

1. Informació institucional
2. Accés als serveis
3. Bústia de l'usuari
4. Informació d'interès
5. Últimes novetats

La Informació institucional conté:

1. Parlament de Catalunya
2. Govern i Departaments
3. Diari Oficial de la Generalitat
4. Informació administrativa
5. Esquema de l'autogovern
6. Pressupostos de la Generalitat
7. Eleccions al Parlament 1992

A través de l'opció 2 d'aquest submenú s'accedeix a l'organigrama per estructura, i a través de la seva nova opció 98 es pot passar directament a la consulta de l'organigrama per organismes

Altres serveis de la Generalitat, amb codis mnemònics "amic", d'accés directe a partir dels nivells corresponents d'Iberlex:

031 ..... *ACCESTEX#	Accés a la universitat
031 ..... *AGENDACULT#	Agenda cultural
031 ..... *AGENDAJOVE#	Agenda juvenil
031 ..... *AGROTEX#	Informació agrícola, ramadera i de pesca
032 ..... *CIDEM#	Informació a empreses industrials
031 ..... *CONSUM#	Informació a consumidors i usuaris
031 ..... *ESPORTEX#	Informació esportiva
033 ..... *EUROPA#	Servei Europa Universitat
031 ..... *JUSTITEX#	Atenció jurídica al ciutadà
031 ..... *OPOSTEX#	Informació sobre oposicions de la Generalitat
031 ..... *TURISTEX#	Informació turística

• TELETEXT

Teleservei de TV3 que conté informació sobre l'organigrama de la Generalitat, disposicions, ajuts i subvencions, premis i exposicions, Agenda cultural, Turiservei, Informació comarcal, Informació agrària i Informació sobre el medi ambient.

• VEREDA

Informació a través de pantalla tàctil (Projecte VEREDA -prova pilot-): A l'estació Barcelona–Sants, i a 5 altres punts de Catalunya.

TELÈFONS VIGENTS A 30 DE SETEMBRE DE 1994

ANIREM ENDAVANT

"El gran repte és la vertebr

RAFA GIL

"El decret d'homologació del títols de català ha estat l'inici de la campanya d'articulació del vot de la por."

Pere Mayor, secretari general de la Unitat del Poble Valencià (UPV), parla de la ponència marc del sisè congrés del seu partit i de la política de pactes engegada amb vista a les eleccions de maig del 95.

En quina mesura el sisè congrés de la UPV està marcat per les pròximes eleccions municipals i autonòmiques?

—Ho està i és lògic que ho estiga pel moment en què se celebra. A més, aquestes eleccions no seran com les anteriors perquè poden canviar el color de la Generalitat. En aquest sentit, hi ha una cosa que ja comença a afectar la vida política del país, i molt directament el món del nacionalisme, on la UPV hi té molt de pes, i això és que ja es juga la carta de la por i del vot útil. Por del fet que hi haja un govern valencià format pel Partit Popular (PP) i Unió Valenciana (UV), i per tant, un govern que llance per la finestra tot allò que s'ha avançat, malgrat l'administració del PSOE, en temes tan fonamentals per a nosaltres com és la qüestió lingüística, tant pel que fa a l'ensenyament com a l'ús, i que es torne a qüestionar la unitat lingüística del català. A partir d'aquí, comença a funcionar el missatge de la por: "Miren vostès, si no governem nosaltres, retrocedirem". Es possible que hi haguera una burrera grandíssima, tot i que la conjuntura no és la mateixa avui que fa dotze anys; però també és veritat que als socialistes la qüestió se'ls podria plantejar de la següent manera: "Vostès, que han tingut dotze anys de majoria absoluta en la majoria de les institucions i no ho han solucionat, per què hem de creure que ho solucionaran ara?".

—Entén que això podria afectar, una vegada més, la UPV?

—En qualsevol cas, accepte que el missatge de la por pot donar resultats electorals. I per tant, des de la UPV tenim l'obligació de denunciar això i explicar-ho. Ara bé, hi ha una altra composició, i és que si la UPV no arriba al 5% dels vots i no entra en les Corts Valencianes, la majoria pot modificar-se aquesta vegada amb una base mínima de vots. Però, de qui és la

ió del nacionalisme polític"

responsabilitat? Nostra, no; sinó que és d'aquella gent que en el seu dia va establir la clàusula del 5%. I ara resulta que per un, dos o tres escons pot canviar la majoria. Que cadascú carregue amb la seua responsabilitat. Amb tot i això, les direccions de totes les forces polítiques de progrés d'aquest país hauríem de dialogar i buscar solucions. Jo ja sé que això és complicat, perquè, entre altres coses, nosaltres no acceptarem les ofertes d'*opes* hòstils i d'absorcions que ataquen el nostre projecte de vertebració del nacionalisme polític. En aquest país sembla que hi ha mànega ampla perquè el nacionalisme puga actuar en el terreny cultural, però no és així quan passem al terreny de la vertebració política. I aquest és el gran repte de la UPV i per això estem disposats a fer el que calga sempre que no ataque ni vulnere el nostre projecte.

RAFA GIL

La renovació del partit és volguda. Intel·lectuals amb la UPV durant la campanya de les eleccions al Parlament Europeu del passat 12 de juny.

Un sisè congrés molt obert a la política de pactes

La Unitat del Poble Valencià (UPV) celebrarà el sisè congrés els dies 17 i 18 de desembre, a València. EL TEMPS ha tingut accés a la ponència marc, que sota el títol d'"El nacionalisme valencià, l'única garantia de futur", serà el fil conductor d'un congrés que s'acomplirà sota l'ombra de les properes eleccions municipals i autonòmiques. La UPV, així com tots els partits polítics valencians, pren posicions amb la vista posada en el maig de 1995. Pere Mayor, secretari general de la UPV, assegura que aquests comicis "no serien dramàtics si no fóra que es tracta del País Valencià, on encara queden grans qüestions sense solucionar". I tot i que Mayor reconeix que la ponència pot considerar-se un "esbós" del futur programa electoral, justifica així l'esmentat eslògan: "El País Valencià sols té futur en la mesura que siga capaç d'expressar-se a través de les forces nacionalistes valencianes".

En aquest sentit, el text marc fa referència tàcita a Esquerra Unida del País Valencià (EUPV), quan adverteix als valencians que tenen "el deure i la responsabilitat històrica de plantejar al nostre poble que el camí de la *submissió incondicionada* a l'estat espanyol és una via morta i sense futur. (...) De la mateixa manera que no es pot definir com a nacionalista qualsevol força política que accepte ser la secció regional valenciana d'un partit espanyol".

Les referències a altres partits són igualment sobreenteses. Així, l'ascens del blaverisme s'atribueix a la "condescendència d'una esquerra oficial que tanmateix era prou forta com per haver actuat de manera radicalment diferent". I encara que Mayor assegura que la UPV intenta amb aquest text actualitzar, en línies generals, certs documents anteriors, també afirma que no és cap "gir ideològic, ni cap canvi de posició"; és a dir, que no deixa de ser "d'esquerres". El pacte amb CiU i PSM a les eleccions europees es deixa entreveure, però, quan el text entra en el terreny economicista, una via que la UPV va començar a transitar en les últimes eleccions generals del 6 de juny de 1993, quan va reclamar el Concert Econòmic per al País Valencià. Arribats a aquest punt, el concepte d'"arc mediterrani" apareix lligat a la literatura, al tren d'alta velocitat i a les polítiques territorials i econòmiques. I encara més: "Pensar que el País Valencià no necessita aliats pròxims, que pot fer el seu camí en solitari, o que pot prescindir de tot reforçament i de tota referència a un espai compartit en història, llengua, i estratègia econòmica, cultural i política, és una forma de suïcidi nacional". El secretari general de la UPV entén que la imatge de partit monolític s'ha acabat precisament amb l'obertura d'aquesta escletxa econòmica.

El text marc del congrés no obvia tampoc a la Convergència Democràtica Valenciana (CDV) quan assegura que "si una força com UPV no existira, caldria inventar-la" perquè la política, "a la llarga, delimita la consciència: partits regionalistes o partits essencialment espanyols només poden reproduir consciència regionalista o consciència essencialment espanyola".

Pere Mayor reconeix que la manca de definició que es desprèn de l'últim capítol de la ponència, titulat "Punts per a una estratègia de futur", és purament electoral. Mayor addueix, en favor d'aquesta obertura, que "no es pot anar a un congrés amb unes postures electorals tancades; hem d'eixir amb una postura molt oberta". El fantasma de la clàusula del 5% s'amaga entre aquestes línies finals: "Seria molt greu que el nacionalisme polític quedara una altra vegada fora de les instàncies parlamentàries".

J. M.

—*Quan renaix l'amenaça del vot útil?*

—Crec que, voluntàriament o involuntàriament, el decret d'homologació de títols de català ha estat l'inici d'aquesta campanya d'articulació del vot de la por. I sobretot, per les reaccions dels dirigents del PP i UV, que ajuden a crear alhora una reacció de votar contra ells més que a favor d'alguna cosa. És com dir: "Em taparé el nas i votaré el PSOE". Això és una realitat que el PSOE, perfectament conscient, utilitzarà com a arma política. Crec inclús que després de les eleccions, segons quins siguen els resultats, poden utilitzar aquesta arma contra la UPV.

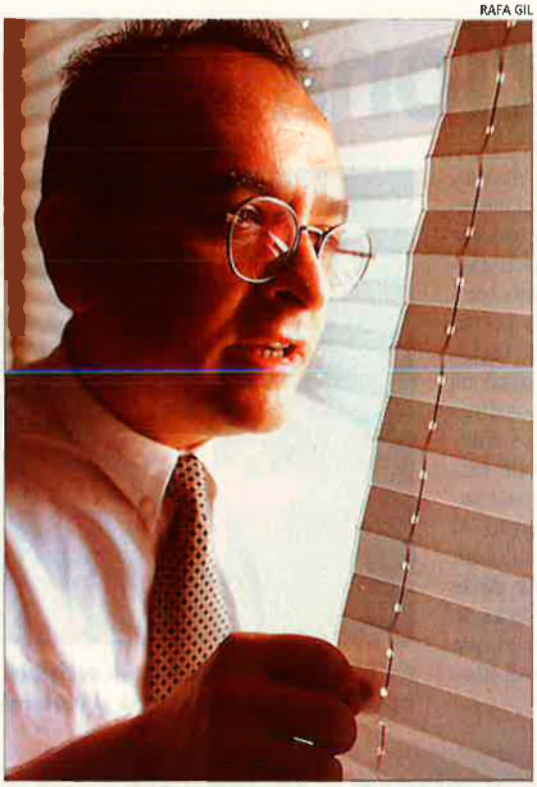
—*Quina és la política d'aliances de la UPV amb vista a la vertebració política adés esmentada?*

—La UPV, des de fa uns mesos, intenta sumar –i aquest és un aspecte que s'haurà de decidir en el congrés– el màxim possible de grups i nuclis que puguen aglutinar-se al seu costat i que puguen articular una candidatura nacionalista i de progrés per a les pròximes eleccions. I parlem amb la gent de Grau Unit de Castelló, la del Vinalopó, la de Monòver, que també poden estar en aquesta situació, la de Nacionalistes d'Alcoi, amb el Partit Valencià Nacionalista (PVN), i amb altres nuclis més reduïts que així com van superant etapes s'adonen que l'única possibilitat real que aquest país avance i tinga un futur és mitjançant l'articulació d'una força política nacionalista. I això és important tant abans de les eleccions com després, perquè les eleccions no són de vida o mort. I en aquest sentit, pose les meues desconfiances en els grans conversos que vénen a salvar-nos la pàtria de sobte.

—*En quin punt es troben aquestes converses?*

—En el cas del Grau Unit de Castelló, l'acord està tancat, i la resta, encara no, perquè estudiem amb alguns d'ells la seua independència política en les eleccions municipals, aspecte al qual la UPV no posa cap obstacle. La qüestió és articular l'oferta autonòmica perquè la part municipal no té cap problema. El cas del PVN és el més endarrerit perquè ells es troben encara dins de la Convergència Democràtica Valenciana (CDV), on nosaltres ni hi som ni hi serem. El fet d'arribar a acords, per exemple, amb Grau Unit garanteix l'entrada conjunta de nou a l'Ajuntament de Castelló; l'última vegada ens quedàrem a 43 vots d'aconseguir-ho. Tots aquests acords més les noves candidatures que presentarà la UPV garantiran més regidors i, en funció de la conjuntura, més alcaldes. Continuarem, això sí, mantenint la presència en la Diputació d'Alacant.

RAFA GIL

"L'articulació d'una força política nacionalista que garantesca el futur del País Valencià és tan important abans de les pròximes eleccions autonòmiques i municipals com després, perquè aquestes eleccions no són de vida o mort".

—*Quantes candidatures municipals presentarà la UPV?*

—Prop de 150. Continuen pendents els grans nuclis urbans, sobretot, València.

—*Quina és l'estratègia de la UPV al cap i casal?*

—És obvi que el tàndem PP-UV ha donat un pas de consolidació en la ciutat. Davant d'això, la UPV proposa un pacte de totes les forces de progrés per a plantejar-se, en una situació excepcional, una resposta excepcional. Es tracta d'intentar aglutinar una candidatura on tots estiguérem disposats a renunciar a algunes coses per a un programa de mínims que ens permetera de canviar el color polític de la ciutat. Això és només una proposta, però aquesta setmana comencen els contactes amb totes les forces polítiques.

—*Quan la UPV pactà amb CiU a les passades eleccions europees, la promesa que era un pacte que no es tancava el 12 de juny va generar moltes expectatives; això afecta d'alguna manera les properes municipals i autonòmiques?*

—De cara a les eleccions no hi ha cap acord amb CiU, perquè CiU és un partit de Catalunya i nosaltres som un partit del País Valencià; quan diguérem que el pacte no s'acabava allí, volíem dir que l'acord donava uns fruits en la nostra relació política, d'actuació en el Parlament Europeu, de presentació de propostes, i això són fets concrets que ja s'estan portant a terme; és en aquest sentit que mantenim els contactes. En l'àmbit de la política municipal i autonòmica no tenim cap relació i no en podem tenir cap. Amb CiU, tornar a plantejar-se unes relacions de col·laboració clara només es podrà fer en les pròximes europees.

—*Quins contactes hi ha hagut amb CDV després de l'eixida d'UV?*

—Cap. Quan ens convidaren a entrar-hi, decidírem per unanimitat, en una assemblea de país celebrada el novembre de 1993, denunciar aquella operació dient que ni entràvem ni entraríem en una operació política que no té res a veure amb la UPV. Ara, s'han donat uns fets que nosaltres ja pronosticàrem aleshores, quan no ens crèiem els canvis per part d'UV, que finalment ha eixit de la CDV. Sí que estem totalment disposats, en canvi, a establir contactes amb el PVN, i de fet ja n'hem tingut, perquè pensem que hauran de qüestionar-se el projecte de la CDV i el seu paper en aquesta operació. Té molt més sentit per al PVN intentar arribar a acords amb la UPV i sumar-se a l'aglutinació de la candidatura de què he parlat amb vista a les eleccions de maig del 95. **Joan Marí**

La crisi arriba a la pau verda

Greenpeace ha celebrat la seva assemblea internacional immersa en una greu crisi econòmica. A l'estat espanyol, mentrestant, els seus mètodes d'actuació són posats en dubte arran de les darreres accions de l'organització.

Greenpeace no ha justificat mai la violència. No ho ha fet mai ni mai no ho farà. Només l'estat té el monopoli de l'exercici de la violència. Quan qualcú justifica la violència entra en un procés de degeneració cap el feixisme i el nazisme. Això [la justificació de la violència] està molt bé per l'església, les croades, el feixisme, el nazisme i el terrorisme de qualsevol signe, però no per Greenpeace. Justificar la violència és entrar en la dinàmica dels il·luminats que creuen tenir la veritat absoluta". Amb aquesta rotunditat s'expressa Carles Tarancon, advocat, membre de la junta directiva del GOB (Grup d'Ornitologia Balear i Defensa de la Naturalesa, l'organització ecologista més important de Balears i una de les més importants dels Països Catalans) i soci fundador de Greenpeace a Balears.

Els darrers mesos l'associació ecologista més important del món ha protagonitzat diversos fets, a l'estat espanyol, que li han valgut fortes crítiques. Aquestes actuacions es van produir arran dels conflictes pesquers de l'estiu passat, amb acusacions d'exercici de violència, i en el famós acte propagandístic, en presència dels reis espanyols, a Madrid, durant les jornades del Fons Monetari Internacional, que al parer d'alguns comentaristes han constituït "un excés".

ARXIU

ARXIU

En llanxa pneumàtica o des del 'Rainbow Warrior', Greenpeace continua actuant. L'organisme defensa que les seves accions són legítimes.

"Excés? Home, que Greenpeace és incòmode és lògic, per això va néixer –explica l'advocat Tarancon–, i no enganyem a ningú: les accions de Greenpeace tenen com a objectiu el màxim de ressò públic, nosaltres tractem d'obtenir el màxim rendiment publicitari i l'acte de l'FMI, amb el reis, sí que en va tenir, de ressò, i ben molt, arreu del món. Ara, els activistes actuaren sense provocar cap greuge econòmic, ni físic, ni contra l'honor de cap de les persones presents. No es va conculcar cap dret. I convé recordar que això del dret a l'honor és propi de les persones físiques i no de les jurídiques. Segurament en un país amb més tradició democràtica d'expressió de protesta per part dels ciutadans no hauria passat res de res. En concret això és el que va passar: dos ciutadans expressaren la seva opinió sense conculcar cap dret dels altres. Allò va ser un acte molt efectista, però res més".

ARXIU

Xavier Pastor, president de Greenpeace-Espanya. La situació de l'organització a l'estat espanyol no és tan dramàtica com a nivell internacional, ja que, si bé el creixement espectacular dels 80 s'ha aturat, la quota de socis permet de mantenir la infrastructura actual.

La legitimitat dels mètodes d'actuació directa de Greenpeace ha estat posada en dubte en els últims mesos. El fons de la qüestió, segons les veus crítiques, és que l'organització ecologista es pren atribucions que són exclusives d'estats, governs o del poder judicial.

"No tinc cap notícia que Greenpeace hagi obtingut llicència per a tallar xarxes o d'intervenir en els conflictes pesquers, sigui al Cantàbric o a Gibraltar. El ministre Atienza no opina. Greenpeace fa una pirateria d'aparença alegre i generosa que pot acabar molt malament, si per comptes de denunciar irregularitats com fa Amnistia Internacional pretén d'intervenir-hi com si fos una suprema autoritat o, pitjor encara, una mà justiciera per sobre el bé i el mal", escrivia Valentí Puig en el número 532 d'aquest setmanari, i posteriorment s'ha refermat en aquesta opinió. El president de Greenpeace-Espanya, Xavier Pastor, contestava, a través de la secció de "Cartes" que "Greenpeace no té llicència per tallar xarxes de pesca, com tampoc no en té per tapar canonades ni interceptar vaixells baleners. Els àrbitres de la devastació ambiental haurien d'ésser els governs i no les organitzacions no governamentals. Però fins que els governs no compleixin la seva tasca –com per exemple aturar la pesca il·legal i destructiva– molts continuarem creient que la feina d'organitzacions com Greenpeace és adequada i necessària".

Entre els testimonis consultats per EL TEMPS, alguns dels quals no han volgut aparèixer citats i d'altres han declinat opinar, la majoria consideren lícita –o si més no exculpable– la forma d'actuar de Greenpeace. Les crítiques van dirigides als mètodes, que alguns consideren "coactius", i a l'actitud de Greenpeace que pretén "substituir els poders legalment, legítimament i democràticament establerts".

L'advocat Carles Tarancon no entén les acusacions de coacció. "Quan activistes de Greenpeace a bord d'una llanxa pneumàtica intenten destorbar les maniobres d'atracament al port de Palma d'un portaavions americà perquè duu armament nuclear, això és coaccionar? A banda de ridícul, és que no és cert. Coacció és impedir el que no està prohibit. Si jo t'impedesc el pas per un carrer, això és una coacció. Ara, que tu et dediquis a fer un acte il·legal o incívic i jo t'ho impedesqui no és coacció. Quan ve un portaavions americà amb armament nuclear, està realitzant un acte que va en contra del resultat del referèndum, intentar impedir-lo no és il·lícit; quan es tapa una canonada que està en domini públic i que incompleix la llei, no és una coacció; quan s'intercepten baleners que actuen contra la llei no es coacciona; quan s'actua contra pesquers que treballen il·legament no es coacciona... En resum, les actuacions de Greenpeace tenen una transcendència jurídica totalment negativa".

Sobre les acusacions de falta de legitimitat i de voler substituir els poders democràticament establerts, Maria Luisa Toribio, de l'oficina de Greenpeace a Madrid, es demana: "Per ventura és legítim que no es reduesquin les emissions de CO_2 a l'atmosfera quan el canvi climàtic és ja una realitat? És legítim que es continuïn fabricant i utilitzant components destructors de l'ozó –per als quals hi ha alternatives– quan la deterioració de la capa d'ozó ha provocat un augment de les radiacions ultravioletes que arriben a la Terra? És legítim que un nin comenci a incorporar substàncies tòxiques en el seu organisme des que comença a mamar, o que a conseqüència de l'accident de Txernòbil nesquin nins amb deformacions? És legítim que industrials, pescadors i fins i tot empreses públiques incompleixin la llei al nostre país?"

La resposta de la representant de l'organització ecologista és evidentment negativa. Considera que és cert que "governs, justícia i parlaments són parts essencials d'una democràcia i tenen poders i camps d'actuació legítimament establerts, però no són els únics. Un sistema democràtic que es qüestiona el paper d'una societat civil activa, amb capacitat de pressionar i exigir solucions, i que tot el que espera del ciutadà és que dipositi una papereta de vot cada quatre anys, demostra, pel cap baix, un preocupant grau d'immaduresa". María Luisa Toribio assegura que en vista de la gravetat de l'agressió ambiental "continua sent necessari tapar canonades, escalar ximeneies, interceptar baleners o interrompre la pesca il·legal, assumint les conseqüències legals que se'n poguessin derivar. Mentre governs, justícia i parlaments de tot el món es mostrin incapaços d'afrontar la crisi ambiental que amenaça tot el

planeta, serà necessària la participació de tots. Es més, en això consisteix l'esperança".

La legitimitat de les accions de Greenpeace, segons l'advocat Tarancon, és evident perquè "la possible conculcació d'algun dret, en comparança amb el que hi ha en joc, no té prou pes com per dur endavant un procés judicial contra els activistes de Greenpeace". Aquesta forma d'actuar, "sempre no violenta, és el gran prestigi de Greenpeace, i això és el que fa forta l'organització".

María Luisa Toribio considera que "les accions de protesta de Greenpeace es fan per exigir l'aplicació de la legislació i dels convenis vigents que s'incompleixen de manera sistemàtica, o bé es pretén promoure acords que permetin tallar la degradació ambiental que creix cada dia més". Tarancon insisteix en aquest punt de vista: "les accions de Greenpeace persegueixen l'objectiu de denunciar públicament el fets incívics per augmentar la consciència social, i perquè es protegesquin els béns que oficialment ja estan protegits, però que realment les administracions no protegeixen".

La legitimitat de Greenpeace i dels seus mètodes, segons l'advocat, és evident: "després d'aquests anys hi ha més consciència, l'administració ja ha posat en marxa fiscals especials per a delictes contra el medi ambient, hi ha un grup especial de la Guàrdia Civil, l'ecologisme és bandera política dels partits –fins i tot del PP–. Tot això existeix gràcies a aquests anys de pressió i de major consciència ecològica de la societat, a l'existència de la qual han ajudat, sens dubte, les accions efectistes i publicitàries de Greenpeace".

La crisi. L'espectacularitat i assiduïtat d'aquestes accions de Greenpeace corre perill. No han estat els agents especials francesos posant bombes a un dels vaixells verds, ni les campanyes de desprestigi de governs o de multinacionals, o les acusacions d'actuar com fonamentalistes, tampoc no els han afectat les crítiques d'emprar mètodes coactius i antidemocràtics. És la crisi econòmica l'enemic que ha colpejat amb més força aquesta organització. En cinc anys ha perdut un milió de socis. Dels més de 6 milions de socis arreu del món que tenia el 1989, ara en queden uns 5 milions. Greenpeace –al contrari del que diuen, sempre sense proves, algunes veus crítiques– es finança, segons diu la mateixa organització, bàsicament amb les aportacions dels seus militants. Una pèrdua tan important de socis s'ha traduït en una minva econòmica i, en conseqüència, en una crisi que demanda reestructuracions dramàtiques.

En sols 23 anys –va ser fundada l'any 1971– Greenpeace s'ha convertit en una autèntica multinacional –present a 30 estats– de l'ecologisme. Ha arribat a tenir 7 vaixells i a tenir contractades, a tot el món, un miler i mig de persones. Cada any posaven en marxa diverses campanyes –amb presència dels vaixells– que li donaven la màxima ressonància als mitjans de comunicació.

Però l'imperi de la pau verda començà a trontollar l'any 1990. La crisi econòmica afectà greument els ciutadans dels Estats Units, els qui més diners hi aporten juntament amb els alemanys. La crisi aparegué al mateix temps que es popularitzaven moltes altres organitzacions no governamentals i que, també, reben el seu finançament de les aportacions populars. Aquests dos factors combinats, l'any 1990, ja van ser la causa de l'inici de la crisi. L'any següent, 1991, la forta oposició a la Guerra del Golf, en plena febre patriòtica nord-americana, també va fer que molts ciutadans dels EUA retirassin el seu suport a l'organització ecologista.

PERE CARMONA

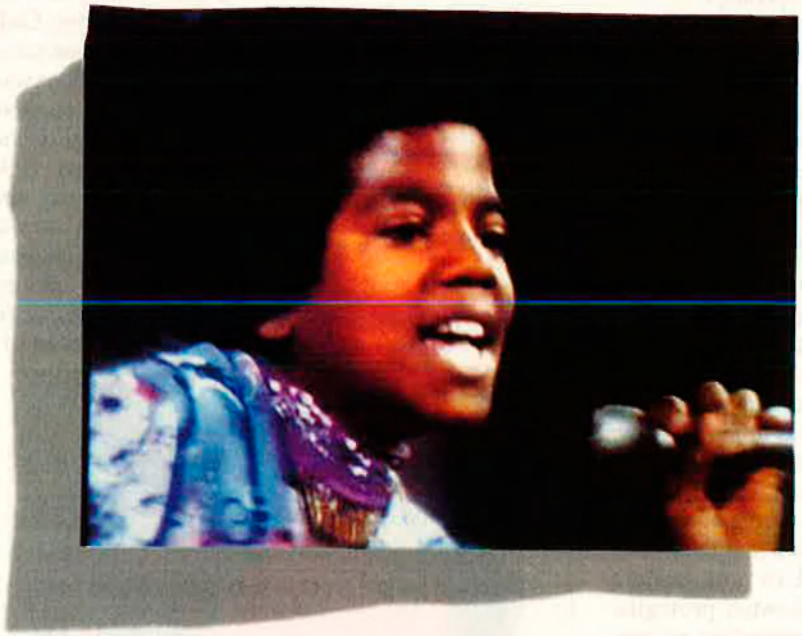
Helena Fusté, vice-presidenta de Greenpeace a l'estat espanyol. Tot i que la seu central és a Madrid, Greenpeace manté en la seva delegació estatal dues oficines obertes a Barcelona i Palma de Mallorca.

La conseqüència ha estat un procés de crisi creixent que ha fet disminuir les accions. Ara només operen 3 vaixells. S'han hagut d'eliminar més d'un centenar de llocs de feina i probablement s'hagin d'afrontar noves regulacions. Durant l'assemblea anual internacional –celebrada a Tabarca (Tunísia) entre el 29 d'octubre i el 2 de novembre passats– s'aprovà un pressupost pel 1995 de 28,6 milions de dòlars, quasi un milió menys que el pressupost d'enguany. Així s'espera poder mantenir un nivell acceptable d'activitat, confiant en una propera sortida de la crisi.

Mentre Greenpeace-Intenacional es veu immersa dins la crisi, a l'estat espanyol les coses van millor. Tot i que el creixement espectacular dels anys 80 s'ha aturat –ara tenen uns 65.000 socis que paguen unes 5.000 pessetes anuals de mitjana– esperen poder mantenir les tres oficines –Madrid, Barcelona i Palma– obertes i, igualment, mantenir els 31 llocs de feina que actualment existeixen.

I el futur? Els responsables de Greenpeace ho tenen ben clar: "Com sempre, és a mans dels socis, aquesta és la grandesa i misèria de Greenpeace, que només és i serà el que vulguin els seus socies i no el que decideixen governs o empreses". **Miquel Payeras**

1976

1994

Ara, cada dimecres, en el nou AVUI trobaràs la revista ROCK & CLASSIC. Amb els espectacles, reportatges, entrevistes, i totes les notícies sobre la música que més t'agrada.

Cada dimecres

AVUI

Tot, i en català

Unió: marcar la diferència

Sota el lema "Valors en alça, temps d'Unió", Unió Democràtica de Catalunya celebrarà un congrés emmarcat per la polèmica sobre el pacte municipal amb CDC. Duran i Lleida mentrestant consolida un lideratge indiscutit.

Si no hi ha pacte amb CDC, Duran no podrà parar-ho". Un dirigent d'UDC expressava amb aquesta frase el clima que vivia el partit a una setmana vista del congrés que el partit democratacristià celebrarà a Sitges el 12 i 13 de novembre. L'anunci que quatre assemblees intercomarcals del partit pensen presentar mocions demanant el trencament del pacte municipal amb CDC ha marcat clarament els moviments pre-congressuals. Jordi Pujol i Josep Duran i Lleida es reunien divendres passat a primera hora del matí a Palau per mirar de tancar la crisi, i evitar que el congrés d'Unió visualitzi una fractura irreversible. La història, doncs, es repeteix. Mateixa qüestió: les bases d'UDC estan descontentes amb la manera amb què CDC interpreta l'acord municipal, i en concret denuncien aquesta vegada la proclamació unilateral de candidats que ha fet el partit de Pujol a les capitals de comarca. Va ser fa dos anys també a Sitges, també al mateix hotel, en el 18è congrés d'UDC, on Duran es va comprometre a impedir que es tornessin a repetir el que la militància d'Unió en va anomenar incompliments del pacte municipal.

Dos anys després, a sis mesos de les municipals, el conflicte rebrota una vegada més. UDC demana que es compleixi la quota del 25% de càrrecs en els caps de comarca i concretament, a més de les tres capitals que té adjudicades (Igualada, Viella i les Borges Blanques) demana negociar les ciutats en què CiU renova candidats, que són gairebé una vintena, centrant-se especialment en Vic, Sabadell, Reus, Girona, i Tremp. CDC d'entrada es nega a fer marxa enrere dels candidats ja proclamats i enfoca la negociació amb Unió partint dels acords de les municipals del 91. Una vegada més també, com fa dos anys, la solució ve de la mà de Pujol. En aquella ocasió va qualificar de "greu error" la posició d'Unió i va tallar en sec la polèmica. Aquesta vegada ha rebut Duran al Palau. Ha tornat a fer de mitjancer.

No solament són les intercomarcals les que expressen la deterioració de les relacions amb CDC. El mateix programa de la candidatura de Duran i Lleida –l'única que es presenta en aquest 19è Congrés– fa referència al pacte municipal i, més genèricament, avança la manera com el seu equip pensa afrontar les relacions amb CDC. Respecte a les relacions globals amb CDC, la candidatura de Duran es proposa continuar treballant en el que defineix com "el marc natural" de la seva acció política, la coalició amb CDC. Amb tot, el programa es planteja que potser caldria millorar la quota de participació d'UDC al si de la coalició, que actualment és del 25%. Aquest fet estaria justificat per la consolidació i el creixement que segons diu el text ha experimentat Unió, que obligaria a "adequar la correlació de forces". De tota manera, aquesta possibilitat es descarta, perquè, tot i que es considera legítima, "posaria en perill l'estabilitat interna de l'entesa" i a més "podria no ser compresa per un gran nombre de ciutadans". L'objectiu de la candidatura de Duran és aconseguir que s'acompleixin les quotes de participació pactades que segons Unió encara no han assolit a fi d'aconseguir "capgirar progressivament la praxi actual, segons la qual els uns tenen assegurada, com a mínim, la seua quota, i la nostra és sempre una fita per assolir". Unió doncs, creu que podria tenir una quota superior al 25% en la coalició CiU, però hi renuncia en pro de l'estabilitat, però al que no pensa renunciar és al compliment de la quota pactada.

Amb aquest marc general, la negociació del pacte municipal es presenta clarament conflictiva. Les intercomarcals han servit de punta de llança: trencar el pacte. Duran i la cúpula del partit prefereixen mostrar-se més

Josep Duran i Lleida tornarà a ser escollit president del comitè de govern d'UDC. El líder democratacristià s'ha marcat com a objectiu que s'acompleixi la quota del 25% en tots els àmbits de la coalició CiU.

CARME PUÉRTOLAS

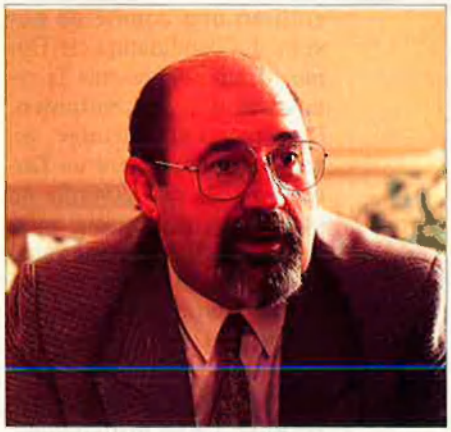

conciliadors perquè trencar seria sens dubte una decisió que tindria unes repercussions difícils de preveure. Tot i aquesta voluntat conciliadora, que es recorda en el primer punt de l'apartat d'eleccions municipals del programa de la candidatura a comitè de govern, també es fa ressò de la "preocupació" que desperta en Unió la proclamació unilateral de candidats per part de CDC. Per UDC això incompleix la lletra del pacte municipal, concretament l'article que afirma que "la confecció de les llistes electorals es farà de comú acord entre les dues delegacions locals". El programa de la candidatura de Duran i Lleida qualifica d'"inacceptable" aquesta situació i es compromet a negociar amb CDC la necessitat de consensuar noms i llistes. Si no és així, afegeix el text, "seria tant com reconèixer la inviabilitat del pacte".

La cara institucional. Per sota la polèmica municipal, els 1.341 compromissaris inscrits al congrés de Sitges abordaran dues tasques més. La primera, aprovar un document marc amb el qual Unió vol obrir el debat durant els propers dos anys, per recollir opinions més enllà del partit. La segona, escolliran nou comitè de govern. La candidatura de Duran i Lleida representa la renovació dins la continuïtat. Continuïtat en lideratge, reforçant i consolidant un Duran i Lleida que controla un partit sense contestació interna de cap tipus. Renovació perquè entren i surten noms i es remodelen les vice-presidències. La renovació de la cúpula d'UDC ha seguit el criteri de reforçar la visualització de l'àrea institucional. La voluntat dels democratacristians és reforçar la imatge dels seus consellers i per aquest motiu entren a formar part del comitè de govern els consellers de Comerç, Lluís Alegre, i de Justícia, Antoni Isac. El tercer conseller d'Unió, Ignasi Farreres, de Treball, ja pertanyia a la direcció del partit, però possiblement veurà reforçada la seva postura amb la creació d'una única vice-presidència o vice-presidència primera que ocuparia ell i que el situaria com a número dos del partit. Si es confirma aquest fet, deixarien de ser vice-presidents Ferran Pont i Domènenc Semilo. Aquest últim, no forma part de la llista de Duran i Lleida al Comitè de Govern sinó que forma part de la direcció en funció de la seva qualitat de portaveu del grup de CiU al Parlament de Catalunya. Aquest fet ha estat interpretat com una pèrdua de pes polític de Sesmilo, sobretot després que transcendissin les diferències de sensibilitat entre aquest i Duran a l'hora de la redacció del document marc.

Segons aquestes interpretacions, Duran tindria una actitud ideològicament més renovadora i Sesmilo en canvi una actitud més conservadora. Fonts d'Unió, però, han tret importància a aquests canvis i recorden que Sesmilo va ser un dels dirigents d'Unió que més va ajudar Duran a aconseguir el lideratge del partit i aquest fet fa que el president del comitè de govern tingui Sesmilo com un home dels seus. Qui conserva també intacta la seva posició és un altre dels barons del partit, Josep Sànchez Llibre, portaveu al Congrés dels diputats, i per tant, membre també del futur comitè de govern del partit. Finalment, entraran a formar part de la direcció tres noms més: Núria de Gispert, Manuel Silva i Conxita Tarruella. **Pere Martí**

CARME PUÉRTOLAS

Els tres consellers d'Unió, Ignasi Farreres, Antoni Isac i Lluís Alegre, veuran reforçada la seva posició a la direcció del partit. El conseller de Treball, Ignasi Farreres, quedarà com a número dos del partit.

Unió i els Països Catalans

En el programa de la candidatura que encapçala Josep Duran i Lleida, el primer punt de l'apartat sobre l'àmbit estatal diu així: "La nostra acció no es limita a Catalunya, sinó que també té una projecció a nivell d'estat. D'una manera especial, volem posar l'atenció en els altres territoris amb els quals compartim llengua i cultura. Tenim el propòsit d'avançar en les relacions que ja hem iniciat amb partits i persones del nostre àmbit cultural, sempre que hi trobem reciprocitat". Aquest fragment pertany al programa que s'aprovarà en el proper congrés d'UDC, ja que la de Duran i el seu equip és l'única candidatura que s'ha presentat. L'encara president del comitè de govern va explicar a EL TEMPS que en el proper mandat UDC reforçarà els lligams ja iniciats amb Unió Mallorquina. Duran va precisar que aquests lligams no presuposen l'existència d'un acord entre els dos partits, sinó que són "sense compromís", basats en l'"amistat" que mantenen totes dues formacions. Respecte al País Valencià, el líder democratacristià va explicar que "avui per avui" el seu partit no ha trobat una estructura articulada homologable a UDC i que les relacions s'estableixen a través de Futur Valencià, una entitat integrada principalment per ex-militants de la Unió Democràtica del País Valencià (UDPV).

En la darrera Escola d'Estiu d'UDC, celebrada el passat mes de juliol, van intervenir com a ponents Maria Antònia Munar, presidenta d'Unió Mallorquina, i Vicent Miquel, fundador d'UDPV i vicepresident de Futur Valencià. Amb aquesta participació, els democratacristians centraven el seu àmbit de relació dins el marc dels Països Catalans, un mes després d'haver participat, a través de CiU, en una coalició amb el PSM i la UPV sobre la qual ells van exposar algunes reticències. Reticències que Unió, a través de declaracions dels seus dirigents, sempre va limitar al terreny de les diferències ideològiques. És evident que les pressions d'UM van tenir certa influència en l'actitud d'UDC, que tot i acceptar la coalició per no obrir un nou front de conflicte amb CDC, no va participar en cap acte al País Valencià ni a les Illes.

Al si del món democratacristià, qui duu una activitat més elevada en aquest terreny són les joventuts, la Unió de Joves. El seu secretari general, Joaquim Vallès, porta personalment l'àmbit de relacions de Països Catalans, juntament amb Josep Gascón, secretari de cultura. Referides a aquesta qüestió, les joventuts han presentat dues esmenes en el document marc que ratificarà el congrés d'UDC per debatre els propers dos anys. Les esmenes tracten d'introduir el terme Països Catalans en la redacció i sol·liciten aprofitar la reforma de la Constitució per eliminar les barreres que impedeixen la federació de comunitats autònomes. Concretament la primera esmena demana "cercar les fórmules, ja no tan sols per reformar el mateix marc legal, sinó perquè a mig termini facin desaparèixer els instruments que impedeixen la plena llibertat nacional dels Països Catalans, com és la mateixa estructura de l'estat espanyol". La segona, on el document marc diu: "UDC impulsarà un major apropament i uns majors lligams culturals i polítics amb els països amb els quals tenim una mateixa llengua i una mateixa cultura", l'esmena de la Unió de Joves proposa afegir: "així doncs, sense renunciar a veure com a realitat política una construcció nacional dels Països Catalans, volem deixar ben clar que aquesta només podrà realitzar-se amb el consentiment democràticament expressat de les poblacions afectades".

Paral·lelament, Unió de Joves endegarà després del congrés una campanya sota el lema "Països Catalans, la nació; Europa, l'estat". Aquesta campanya, que tindrà com a imatge un cartell amb el mapa i aquest lema, anirà acompanyada d'actes explicatius o xerrades sobre què són els Països Catalans i tindrà com a àmbit inicial el Principat. Amb tot, Unió de Joves l'oferirà també a altres organitzacions juvenils amb les quals manté relacions estables, com les Joventuts d'Unió Mallorquina o la Joventut Nacionalista de les Illes, o a col·lectius de joves nacionalistes valencians amb els quals mantenen contacte. Aquests col·lectius, repartits principalment a Castelló, Alacant i comarques centrals, agrupen diversos centenars de persones. A llarg termini, segons explica Joaquim Vallès, aquest grup de gent, juntament amb els membres de Futur Valencià, es podrien plantejar una possible refundació de la UDPV. **P. M.**

NOVETATS EDITORIALS

COEDICIONS

El Montseny

Un gran llibre amb una visió fantàstica d'aquest parc natural que és patrimoni de la humanitat

Coedició amb LUNWERG

re gairebé un any a Betúlia. Si ara hi to
iar tot el dissabte i el diumenge pensar
ner per les lloses vermells del baldin
ells primers anys de pau, quan no sa
l campanar de Santa Ursula i al fun
i per la gent que hi vaig conèixer
per morir-se. Sempre una mica i
rara tristesa acompanyava el set
ia dir que allò que veia era d'u
nateix mar es veia des de Gua

ura, que m'han canviat la ciutat. Com a Guardiet quan vaig tornar-hi perquè Dina em convidà un final de setmana, i e
s tes del que veia no tenia cap record per mi. I si de sobte podia fins i tot predir una paraula o un gest o el pas de l'ombi
i falsa memòria: «No, no és això. Això és del tot nou.» No he tornat més a Betúlia. Va unida a l'esclat de la pau, a l'angoi
re per respirar o, pitjor encara, si ja no t'era necessari l'aire per respirar. Però ¿per que estimo Betúlia i els seus carrers po
gairebé sempre pel vent cap a ponent? Potser per la presencia del mar. Com a Guardiet, gairebé encerclada pel mar. I no so
sitat, i compassió i una mena d'amor que m'obligava sempre a seguir-los per veure com s'ho feien per viure, per pensar, pe
as com un jardí tancat. Com el jardí de cal Manillo, rera la porta grisa, allí al costat de la nostra casa. Tan pròxim i tan lluny
viant, sempre mòbil, sempre diferent de valor o de color. Vivint en mi o acabant-se, o existint sense saber-ho jo, de tal manei
timava, perquè era el meu amor nomes reflex d'una aigua profunda, mòbil sempre, silenciosa. Vaig anar a Betúlia després de l
ca olor de sal, olor trista, pujava en el meu record per la riera d'en Coix, cap a la riera de Gavarra, fins a dalt del Mont-roig, i al

Coedició amb COLUMNA

Maria Aurèlia Capmany

Obres completes. Vol. 1

Primer volum de la col·lecció que recollirà i posarà a l'abast del lector la part més substancial de l'aportació de l'autora a la literatura catalana

Història il·lustrada de l'esport a Catalunya

Vol. 1 (1870-1931)

Visió detallada i completa del que ha estat, des de l'últim terç del segle XIX fins als nostres dies, la història esportiva de Catalunya

Coedició amb COLUMNA

Institut d'Edicions

Diputació de Barcelona

I. d'E

"La supercaixa tindria més costos que avantatges"

Joan Antoni Gisbert (Alacant, 1952), director general de la Caja de Ahorros del Mediterràneo (CAM). Va ser director general d'Economia i Política Financera de la Generalitat valenciana entre 1985 i 1989. L'any 92 va assumir el timó de la CAM, una de les dues entitats financeres més dinàmiques del País Valencià, amb una obra social i cultural anticipativa que ara es ressitua en l'àmbit del medi ambient, a través de la societat Medimed.

Què és la CAM, senyor Gisbert, dins del mapa financer valencià?

—El mapa financer valencià cada vegada és més complex, però si ens referim a les entitats de crèdit estrictament valencianes, la CAM és una de les dues més importants. Entre altres coses, té la singularitat de no estar exclusivament implantada al País Valencià sinó també a Múrcia. Però el conjunt del sistema financer està enriquint-se i va sent cada vegada més complex: ja no el determina el volum sinó la dinàmica. I en aquest sentit, la CAM sempre ha estat, i està en condicions de continuar en el futur, un agent tremendament dinàmic, per a enriquir aquest sistema.

—En les finances espanyoles, què representa?

—Fins el moment ha estat una de les primeres dins el marc de les caixes d'estalvis. Des de fa molts anys, progressivament, estem creant la nostra presència en el conjunt del sistema creditici. Jo ja fa més de trenta anys que treballe a la CAM, i quan hi vaig entrar ja figurava entre les deu primeres caixes d'estalvis d'Espanya, i en aquest moment estem entre les primeres cinc o sis. Tenint en compte, a més, que hi ha una altra caixa valenciana que està també més o menys igual, i que per tant comptem amb dues entitats molt importants en aquest espai de capçalera.

—Estan tan igualades?

—En balanços estem molt igualats. En aquest moment Bancaixa està en saldos per davant de la CAM, però no a una distància molt gran.

—Hi ha espai per a les dues?

—Tenir dues caixes és una sort per als valencians, que hi haja competència. A banda que la competència és abismalment major en algunes comarques del país, en concret a la Ribera i a la Vall d'Albaida, on hi ha caixes comarcals funcionant.

—El de la supercaixa, és un debat tancat?

—No hi ha res tancat per tota la vida. Tampoc es pot especular amb què podria passar en un altre moment. Som al present, i cap al futur que mirem les coses no sembla que canviaran. Més que dir que és un debat tancat per sempre, jo diria que és un tema que no és obert. I que no ha estat obert, almenys, per les dues caixes.

—Hi ha hagut consellers d'Economia a favor (Antoni Birlanga) i en contra (Aureli Martínez).

—Ni Antoni Birlanga era tan partidari de la fusió, encara que la seua postura era simplificada així pels mitjans de comunicació, ni Aureli Martínez està tan distant del que podia pensar Birlanga. En qualsevol cas, la cosa important no és el nombre, sinó l'eficiència, i la competència aporta avantatges per als clients particulars i els empresaris.

No puc opinar pels altres, però en aquest moment la CAM no pot plantejar-se una alternativa d'aquest estil perquè acaba d'eixir d'un procés de racionalització molt important després d'una fusió. Al final, les empreses són allò que són les seues persones, i el conjunt de professionals d'aquesta entitat, després d'un procés de mirar molt cap a dins per a ser més eficients, necessita mirar cap a fora, cap al mercat. No es pot plantejar un altre tipus d'operació que signifique tornar a tenir com a principals problemes els problemes interns. I una fusió sempre té un cost intern molt important.

—La competència també és bona per a les entitats? O les beneficiaria la fusió?

—Sempre he estat un defensor de les fusions. Tinc escrites coses sobre el tema de fa molts anys i no canviaré ara la meua posició. Les fusions, almenys per a garantir unes dimensions mínimes, són interessants. Però en aquest moment la fusió, inclús per a l'entitat resultant, tindria molts més costos que avantatges. Crec sincerament, fins al punt que un pot arribar a preveure com poden canviar les coses, que és un tema tancat.

—Fins a quin punt Bancaixa és la caixa de València i la CAM la d'Alacant?

—Això no és veritat, de cap de les maneres. Entenc que hi haja gent que ho veja així, perquè el pes de la CAM a Alacant és molt gran i molt inferior a València, mentre que les proporcions s'inverteixen amb Bancaixa. Però imagine que ni Bancaixa ni nosaltres hi estem d'acord, perquè les dues tractem d'obrir mercats nous i oferir serveis on menys pes tenim. Les entitats volem una imatge de conjunt, encara que la presència històrica nostra és a Alacant i la de Bancaixa a València.

—Bancaixa ha adquirit el Banc de Múrcia i el Banc de València.

—Si ha fet aquest pas, és perquè en la seua estratègia és un pas important. Cada entitat té la seua estratègia. L'expansió de Bancaixa l'ha du-

RAFA GIL

ta a comprar dos bancs, i a mi em sembla una estratègia raonable, que no és, en tot cas, la nostra. La nostra presència a València, més que incrementant molt el nombre d'oficines –que s'incrementarà– passa per la penetració, fent que la nostra xarxa siga més important.

—Com es fa l'expansió reduint oficines?

—La CAM ha portat, des de la fusió amb la Caixa d'Estalvis Provincial d'Alacant i València al març del 92, una política de reduir el nombre d'oficines. Bàsicament a Alacant, però també a Múrcia i a València, quan la duplicitat de les dues entitats fusionades era molt gran, per això ha afectat més Alacant. L'objectiu ara és reforçar la nostra presència a València, sobretot cobrint llocs que no ocupàvem, on volem entrar a competir, i completant la xarxa a la província de Castelló.

—La CAM manté una curiosa sèrie de col·laboracions amb entitats estrangeres.

—Aquesta zona del Mediterrani és molt important per als estrangers i crec que ho serà més encara en el futur. Per això, mantenim col·laboracions amb entitats de països que aporten un nombre important de residents estrangers. La nostra quota de mercat en el segment dels residents és molt important i creix d'una forma permanent. Això ens ha dut a crear una xarxa especialitzada d'oficines, fonamentalment a la costa alacantina.

—La CAM va mantenir contactes amb l'entitat balear Sa Nostra, amb intencions de fusió.

—Sé que la premsa ha dit que hem mantingut contactes amb Sa Nostra, i puc garantir que la CAM no ha tingut contactes amb Sa Nostra ni Sa Nostra amb la CAM. Encara que, efectivament, per manifestacions de voluntat de la CAM, de definició del mercat que considera natural, probablement induïra a la confusió. No ha estat mai així. És veritat que les Balears són un marc natural al qual la CAM, més prompte o més tard, anirà, però no necessàriament a través d'una fusió. Entre altres coses, perquè s'hauria de valorar l'opinió de tots, i Sa Nostra té una estratègia d'absoluta independència.

—Es l'hora de les caixes enfront dels bancs?

—No sé si és l'hora, però les caixes han incrementat la seua quota de mercat a costa dels bancs i s'ha de veure l'estratègia dels bancs més actius i agressius per a comprendre que va dirigida als segments tradicionals de les caixes. Aquesta és l'evolució del mercat. I més que un fet puntual, hi ha una tendència a valorar millor les caixes: la gent s'inclina més per les caixes que per la banca.

—El perfil del client d'un banc és distint al del d'una caixa?

—Tradicionalment, sí. En aquest moment, cada vegada menys. Més que perfils distints entre bancs i caixes, comença a ser distint el perfil de clients d'unes entitats enfront d'altres tipus d'entitats. És a dir, hi ha segments de clients en què

RAFA GIL

"La CAM no pot plantejar-se una alternativa com la supercaixa perquè acaba d'eixir d'un procés de racionalització molt important després d'una fusió. Aquesta entitat, després d'un procés de mirar molt cap a dins per a ser més eficients, necessita mirar cap a fora, cap al mercat."

RAFA GIL

alguna entitat en particular té una penetració superior que altres per la seua estratègia. Tradicionalment sí que eren distints perquè l'operatòria estava molt vedada a les caixes. Afortunadament, a partir de l'any 77 comença a trencar-se això i en el moment actual poden competir en igualtat de condicions la banca i les caixes. Aquell món en què la banca era l'entitat de segments de rendes altes o empreses s'ha trencat. Avui la banca vol entrar en els segments de particulars i les caixes han entrat en el món de l'empresa. El perfil és semblant.

—Què és més important l'actiu o el passiu d'una caixa?

—Exactament igual d'importants. La combinació dels dos, l'estructura del balanç. No es pot imaginar un passiu saludable sense actius saludables, per tant, l'actiu és molt important, com el passiu, i en quins terminis, a quins preus, en quins segments.

—Són saludables els actius i els passius de la CAM?

—Són cada vegada més saludables. Els passius, absolutament, i els actius... Una entitat compromesa amb la seua societat és una entitat que ha d'assumir riscs, i quan assumeixes riscs i hi ha un canvi de conjuntura, es nota més el compromís de l'entitat amb els sectors amb els quals s'ha compromès. La CAM ha tingut un procés de sanejament important en els últims tres anys com a conseqüència de ser una caixa molt activa i compromesa amb els seus sectors, i en aquest moment és una caixa que està perfectament.

—Quin efecte ha tingut la crisi econòmica des del punt de vista de la CAM?

—Es va notar sobretot a través d'un increment de la morositat, i en aquest moment podem donar fe que va millorant prou l'entorn econòmic nostre, bàsicament per l'evolució de la morositat, que va caient.

—És menys significatiu l'estalvi que la morositat?

—La caiguda del consum ha incrementat la propensió de les famílies a l'estalvi. Els particulars han estalviat més, i això és significatiu, però el conjunt del sistema creditici ha notat la crisi en l'increment de la morositat. Com ara nota la milloria econòmica per la seua caiguda.

—Es nota només la fi de la crisi o és un fet?

—Es aventurat dir que s'ha consolidat absolutament el procés de reactivació econòmica. Crec que estem en un procés de reactivació, però no podem garantir que estiga consolidat. És evident que qui ha estirat el conjunt de la demanda ha estat el sector exterior, i que tant el consum con la inversió no evolucionen de la mateixa manera. La consolidació es produirà en el moment que primer estire el consum i després la inversió reforce la milloria del conjunt de la demanda.

—El canvi d'una economia financera a una economia productiva, com ara proposa el Govern central, facilita o empitjora les coses per a les entitats financeres?

—El Govern central es va equivocar en els últims anys en el manteniment d'una política de manteniment del tipus de canvi de la pesseta i a més sobrevalorada. Això ha perjudicat els sectors reals de l'economia. No sé per què es diu *economia productiva*, perquè productiu és tot. El sector financer també produeix coses, el que passa és que hi ha sectors reals. I aquests sectors reals de l'economia han estat perjudicats com a conseqüència del manteniment del tipus de canvi, cosa que condicionava un tipus molt particular de política monetària. El reconeixement del tipus real va dinamitzar moltíssim els sectors exportadors, que són els que han estirat el conjunt de la demanda. Això és l'espoleta d'un creixement, i és molt important el canvi de política que s'ha produït, encara que es necessari continuar avançant en reformes estructurals.

—La política del govern ha beneficiat tant els financers com diuen?

—Què entenem per financers? La banca ha tingut uns anys molt bons entre 1985 i el 1991, gràcies a aquesta política. Això segurament pot semblar bo a curt termini, però per al sector financer l'únic que és bo és que el conjunt de l'economia funcione bé.

—Troba a faltar un codi deontològic en el gremi, a la vista de les coses que es veuen?

—Per això preguntava què s'entén per financer. No diré noms, però hi ha hagut personatges que han estat en una cultura molt impròpia de l'empresari, que han anat a fer diners més o menys fàcils. Els negocis, en general, i els financers, en particular, tenen una cultura molt avorrida: no es tracta de fer grans operacions, sinó fer-ne moltíssimes amb marges menuts, consolidant servei, presència i clients. Lamentablement s'ha donat l'altre tipus de cultura, i és molt difícil que es puga evitar, a pesar del codi. Aquesta és una professió amb una deontologia prou clara, que té una cultura en el sector de les coses que són serioses i de les que no ho són, i això ha impregnat els seus usos i costums.

L'actitud de perversió mantinguda per alguns ha creat la imatge de la cultura dels diners, amb el perill de conformar un model a seguir per la joventut, amb un greu perjudici al sector financer i a l'empresari. S'ha de reivindicar la figura de l'empresari tradicional, que sí que és una figura que cal seguir, perquè sense empresaris la societat no pot avançar. És molt important que hi haja gent disposada a arriscar la seua faena i el seu patrimoni per a crear riquesa i llocs de treball. I és absolutament lícit que per això tinga una recompensa.

—Molta gent creu que vostè és d'Alcoi.

—Bé, els meus pares són alcoians i jo, com que tinc sentiment alcoià, he dit moltes voltes que era d'Alcoi. Però la realitat és que vaig nàixer a Alacant.

—En canvi, l'adscriuen a l'anomenat Clan d'Alcoi, un 'lobby' polític i econòmic ascendent.

—Això ho he vist només en la prensa. M'ho van retallar. No existeix cap Clan d'Alcoi, almenys del qual jo forme part. És veritat que amb algunes de les persones a qui s'inclou en el 'clan' mantinc una bona relació, però unes altres, ni les conec. Els alcoians d'aquest possible 'clan' són minoria, inclús comptant-me jo com a alcoià.

—Entre el Fons Monetari Internacional (FMI) i el Bundesbank, quin marge de maniobra li queda a la CAM?

—Un marge molt important. Evidentment no per a prendre les decisions del Bundesbank –que és qui pren decisions reals–. El nostre marge és crear una intermediació eficient entre la gent que estalvia diners i la gent que en necessita per a invertir-ne. Crear els productes i els serveis que facen viable el conjunt de l'economia.

—La gent estalvia, realment?

—Si no, què faríem nosaltres.

—No conec a ningú que tinga un duro.

—Potser no ho diuen. I saben, per descomptat, que nosaltres tampoc ho direm.

—La CAM ha estat escenari de les batalles polítiques dels dos partits majoritaris.

—Crec que al contrari, no? És una interpretació que es va fer, prèvia al procés electoral. I el procés electoral viscut en la CAM va demostrar el contrari. Els partits, tots, han mantingut un comportament exemplar. Si un caixa d'estalvis es converteix en el camp de batalla de dos partits, és que actuen inesponsablement.

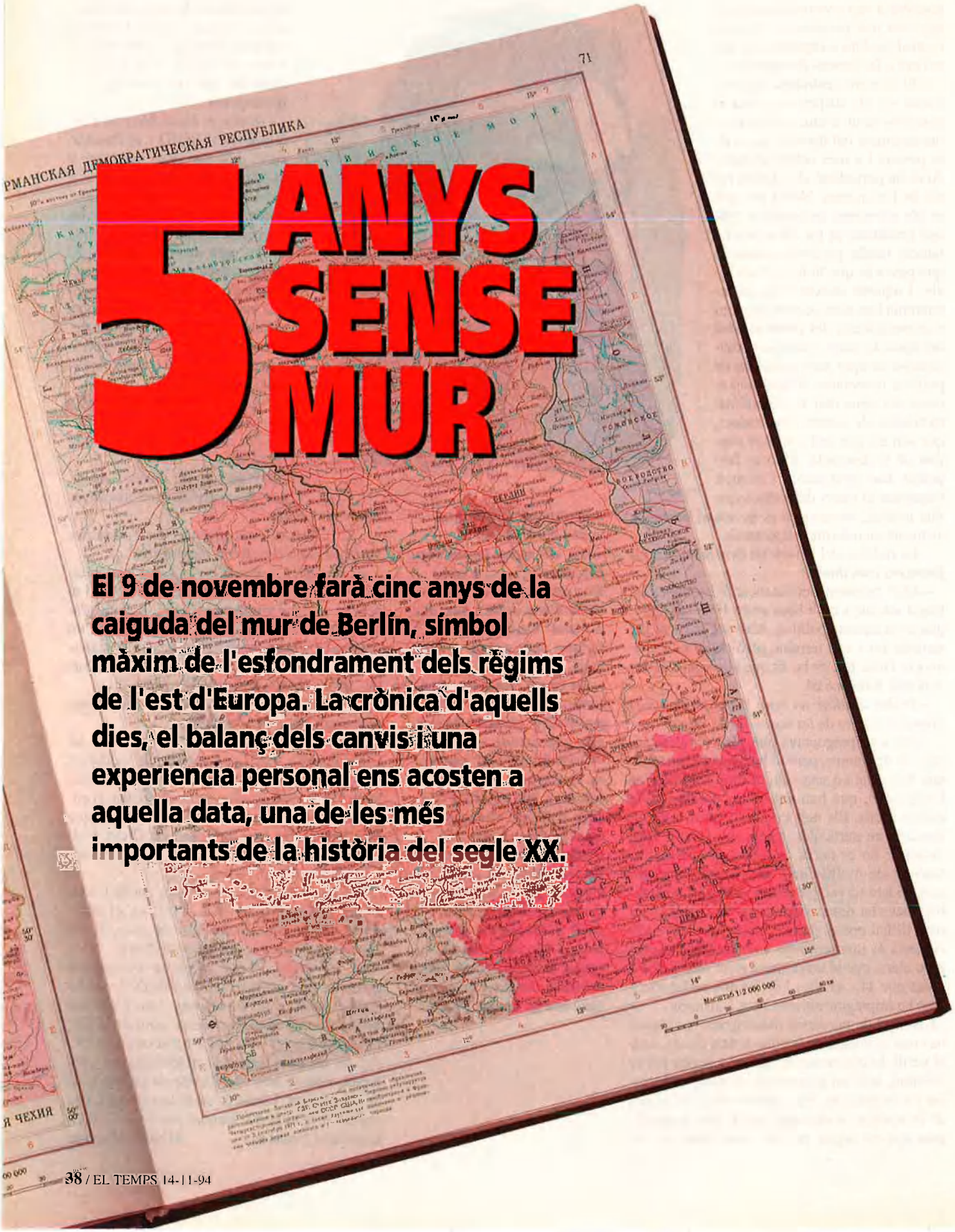
—Vostè va arribar a fer una crida a la sensatesa. Per tant, el perill existia.

—Sí, com a conseqüència d'una iniciativa del Consell, per a introduir una sèrie de modificacions en la Llei Valenciana de les Caixes d'Estalvi. I això va donar lloc a una discrepància entre els partits, algun dels quals interpretava que un article estava fet a posta per a la CAM. I l'única entitat que no estava afectada per aquest article era la CAM.

—La destitució d'un conseller de la CAM, Eliseo Quintanilla, pròxim al PP, es va interpretar com un ajust fet des de la seua filiació socialista. Sempre declina parlar d'això.

—I ara també. El que va passar amb aquest conseller està previst en la legislació, i qui ho aplica són òrgans, no persones. I un òrgan tan divers de procedència política, com és la Comissió de Control, ho va fer per unanimitat. No vull dir res més, perquè és un tema jurídic i, sobretot, perquè crec que l'home de la banca ha de ser prudent. I quan un no és tan prudent, deu pensar si té el perfil adequat per estar o no en una entitat financera.

Miquel Alberola

5 ANYS SENSE MUR

El 9 de novembre farà cinc anys de la caiguda del mur de Berlín, símbol màxim de l'esfondrament dels règims de l'est d'Europa. La crònica d'aquells dies, el balanç dels canvis i una experiència personal ens acosten a aquella data, una de les més importants de la història del segle XX.

El 10 de novembre del 1989 a la vesprada l'editor Jaume Vallcorba Plana es va posar a parlar en occità al mig de l'aeroport de Frankfurt. De fet, no parlava en occità, hi recitava. Un poema medieval. El recitava a un periodista de Marsella que assistia, atònit, a l'espectacle, un més en aquella conxorxa colossal. En la sala de l'aeroport s'aplegaven centenars de periodistes arribats de tot el planeta, pugnant per una plaça de vol cap a Berlín. Sense bitllets. Era encara el final de la postguerra i una de les seues conseqüències consistia en això: que no podien volar als aeroports berlinesos aerolínies que no fossen les aliades. Aliades. Es a dir americans, francesos, anglesos... i russos. Els tres primers ocupaven l'aeroport de Tegel. I la poca racionalitat de la situació originava situacions inversemblants. Com la d'aquella vesprada a Frankfurt. Tegel era un aeroport limitat, enclavat a dins el mur i les línies aèries estrangeres tenien ocupats tots els seus aparells. Finalment un avió sense colors en el fusellatge va traslladar aquell nodrit grup de periodistes. Era una situació irregular, però més irregular era el que havia passat aquell dia 9 de novembre.

La notícia era, ni més ni menys, que el mur havia caigut. La fi de la divisió d'Europa en dos blocs ja era qüestió de setmanes. Txecoslovàquia, Bulgària, Romania..., l'un darrere l'altre, tots els països del socialisme real viurien revolucions, pacífiques o violentes, que extingirien el poder soviètic en Europa.

En realitat els esdeveniments s'havien anat precipitant d'una manera esbojarrada passat l'estiu i Berlín ja no era sinó la confirmació d'un canvi monumental. El 19 d'agost Tadeusz Mazowiecki, un intel·lectual catòlic i assessor de Lech Walesa havia estat nomenat primer ministre de Polònia. La seua presència en les reunions del bloc soviètic fou, durant uns mesos, especialment incordiant. Una setmana després es produïen els primers incidents greus entre policies i manifestants a Praga i milers d'alemanys de l'est aprofitaven les vacances per fugar-se a l'Occident. L'11 de setembre Hongria obria la frontera amb Àustria, amb què permetia als ciutadans de l'RDA un pas franc a l'RFA. Vuit dies més tard els polítics hongaresos acordaven de posar fi a l'unipartidisme. El 6 d'octubre, durant els actes de la celebració del 40è aniversari de l'RDA, Gorbatxov amenaçava Honecker i l'advertia de la necessitat de fer canvis. La reticència del vell líder alemany fou la causa directa del seu final. Unes setmanes després, quan trucava a Moscou demanant ajut, Gorbatxov no es posà al telèfon i deixà en mans d'un assessor seu la resposta: la Unió Soviètica no farà res per sostenir el règim.

Un règim que havia començat a trontollar a Leipzig el 9 d'octubre amb la primera manifestació de 50.000 persones, convocades per moviments cristians i grups alternatius. Les llums dels ciris i el cant del "Nosaltres no ens n'anem" era una advertència al govern de l'RDA, en el sentit que no tothom emigraria i que un nombre suficient de ciutadans estaven disposats a lluitar per un futur diferent. En una maniobra desesperada, el 18 d'octubre Egon Krenz substituïa Honecker. El mateix dia Amnistia Internacional reconeixia que els Drets Humans havien millorat substancialment a Rússia. Mikhaïl Serguèievitx Gorbatxov havia revolucionat en quatre anys el seu país. I havia desencadenat la tronada més potent que recordava l'Europa central.

El primer país a abandonar formalment el socialisme és Hongria. Ho fa el dia 22 d'octubre. L'endemà 200.000 persones es manifesten a Leipzig, Dresden i Berlín reclamant eleccions lliures. El dia 28 la plaça de Sant Wescenlau de Praga és l'escenari d'una violenta repressió policíaca. El 3 de novembre Lituània aprova la convocatòria d'un referèndum per a independitzar-se de l'URSS. El 8 Hans Modrow és nomenat primer ministre de l'RDA i anuncia que hi haurà eleccions. Un dia després un teletip sec i escarit

anuncia que la direcció del partit i la república comuniquen als ciutadans que els guàrdies fronterers han rebut l'ordre de deixar passar tota persona que vulga dirigir-se a l'Alemanya occidental, si duu el visat corresponent. Per accelerar els tràmits hi posen guàrdies amb maletes penjades al coll que comencen a omplir papers en els passos fronterers mateix. La incredulitat al món és absoluta. A Berlín encara més. Un munt d'hores després de l'obertura de la frontera, una parella amb xiquets s'acosta a la Porta de Brandenburg per la banda oriental, mirant de reüll l'omnipresent ambaixada soviètica que presideix aquell tram de la bellíssima Avinguda dels Til·lers.

—*És increïble...*

—Però no deien al noticiari de la televisió...?

—*Sí, sí que ho van dir. Deien que obrien la porta de Brandenburg, i hem vingut a veure-ho, a veure el mur per última vegada.*

—Si demà poden anar a l'altre costat, ho faran?

—*Sí senyor; per què no? L'any 61 jo ja passava amb bicicleta per Brandenburg i ara m'agradaria de tornar-ho a fer. Mai no m'hauria pensat que podia ser veritat. Ja veurem..., potser quedarà el mur, com un símbol...*

—És del partit ?

—*No, no ho sóc. Si tot això és veritat, serà increïble. Però portarà problemes econòmics i financers. Aquests problemes s'acabaren el 61 amb l'aixecament del mur i ara no pot tornar a ser igual.*

—Què pregunta el xiquet?

—*Si és veritat que podrà visitar l'àvia...*

—I què li ha contestat?

—*Que sí, que hi podrem anar. Espere que siga cert.*

—On és l'àvia?

—*A Renània-Westfàlia del nord, al Sarre.*

—I per què es van quedar vostès?

—*Simplement, nosaltres ens estàvem ací i ella, allà. Hi va anar per casar-se...*

—Pensen quedar-se a viure ací?

—*Sí, sí. Ens quedem. Només hi anirem de visita...*

La pressió revolucionària. El despatx d'agència que anunciava la caiguda del mur arribà a occident just quan començava a fer-se de nit. La notícia explotà en els informatius del vespre: el mur ha caigut! El símbol de la divisió d'Europa es féu a miquetes sota la pressió de dos mesos de revolució a l'est i de cinc anys de *perestroika*. Ningú no pot frenar una cadena que ha de portar Václav Havel i Alexander Dubcek als balcons del Castell de Praga i que reservarà una bala estranyíssima per a Nicolai Ceausescu –curiosament el que pareixia més independent de tots.

A Berlín els cotxes del sector oriental, els vells i atrotinats Trabat, ja feia dies que lluïen sense por insígnies amb la D i la R de DDR guixades per deixar-hi únicament la D d'Alemanya. Ara els utilitaris de cartró es passejaven per la Ku'Damm sondrollats per l'entusiasme del públic occidental. La cervesa es va acabar en poques hores, mentre dos milions d'alemanys orientals aprofitaven el primer cap de setmana de llibertat per visitar aquell país prohibit per a ells, que era el seu. Badaven davant els aparadors, somreien a tothom i a cadascú i replegaven els marcs que, previsors, el govern i els banc alemanys havien preparat. Segons una antiga disposició, cada ciutadà de l'RDA tenia dret a recollir 100 marcs, obsequi del govern federal, la primera vegada que anava a l'RFA. El mecanisme va funcionar a la perfecció: els marcs eren a punt i els bancs, oberts. Ja hi havia, tanmateix, indicis de crisi.

—*Això no pot ser. Abans canviàvem 1 a 5. Ara ja canvien els bitllets orientals 1 a 12...*

—Especulen amb els marcs?

—*No es pot permetre. Avui no hem pogut comprar res, és clar. Ni podrem fer-ho, mentre el canvi no siga més decent.*

—Què ha de fer el govern?

—*Tots dos go-*

verns. S'han de posar d'acord i fixar d'una vegada un canvi decent per als marcs; si no és així, no farem res.

—Ho reclamarien al carrer això?

—Es clar que sí. Però abans hem de reclamar més coses. Abans hem de reclamar una democràcia plena, amb llibertat de premsa i d'opinió, i hem de reclamar gent competent per als llocs de responsabilitat. Encara hem de fer molta feina... Hem estat molts anys oprimits, nosaltres, el poble.

—Anaven a les manifestacions, vostès?

—Sí, i tant. A totes.

—Confien en el partit?

—Sí, sí.

Hi confiem. Hi ha bona gent al partit, gent interessant que pot fer funcionar bé tot això. Però hi ha gent responsable d'errors molt greus. I de fraus electorals. Krenz no n'està massa tocat, però hi ha gent que hauria de fer una autocrítica seriosa. I Krenz mateix hauria de parlar més clar del passat. S'ha de definir.

—Creu que la tindran, una democràcia autèntica?

—És clar que sí. Potser l'any vinent. Si no passa res, després de la sessió parlamentària hi haurà eleccions. Caldrà deixar un lloc per a l'oposició, que puga discutir...

—Quan tornaran a l'oest?

—Vam ser-hi dia el 9 a la nit, entre els primers. Ahir treballàvem. Però avui hem vingut a buscar dos bitllets...

Converses com aquesta eren habituals aquells dies berlinesos i reflectien bé l'ànim dels actors principals de l'obra. Confusos, atabalats, creients encara en la ja condemnada RDA, capaços d'anar a treballar divendres (el mur havia caigut dijous a la nit) i de no eixir corrents "cap allà". Decidits a envair pacíficament, dissabte, aquell tros de ciutat que els havia estat prohibida. I de protagonitzar la sorpresa més gran de totes al capvespre, quan dos milions de turistes en la seua pròpia capital tornaren a travessar el mur caminant decidits cap a casa. Era un gest clar de confiança en el futur.

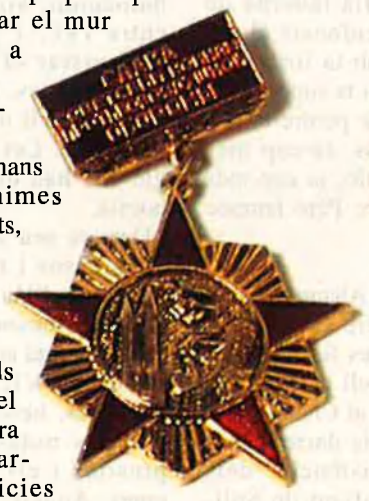
Per entre les pedres mans oficials i mans anònimes havien obert tot de forats, els uns amb pic i pala, els altres amb grua. En la Post-damerplatz –només unes hores abans un dels llocs més perillosos del món i la frontera més ben guardada– policies d'ambdós costats compartien ara la vigilància. Els aplaudiments de la moltíssima gent que provava de passar-hi esdevingueren frenètics quan un policia de l'un costat oferí unes tasses de te als seus col·legues de l'altre.

Tants anys demanant-se què passaria la primera nit després de la caiguda i, l'anècdota més sonora, la protagonitzaven unes innòcues tasses de te. No passava res. Exactament això. Simplement, les famílies tornaven tranquil·lament, carregades amb totes les bosses i andròmines que podien traginar. Centenars de milers d'hores de vigilància, dotzenes de morts i milers de milions de marcs després, tot es limitava a una amable "bona nit!", intercanviada amb un somriure incrèdul. Ni ràbia, ni alegria a penes –almenys no pas una alegria exultant–. L'emoció, ben continguda, només esclatava en els passos de frontera quan alguns familiars es retrobaven amb les flors a les mans. Les manifestacions polítiques es limitaren a una de sola, i ben consistent per cert, a càrrec dels autònoms i dels anarquistes que recorregueren el centre de la ciutat enmig d'un severíssim cordó policíac. La majoria de la població es limitava a comentar com havia estat de normal i fàcil allò que una setmana abans semblava impossible... i mortal.

—Ha estat tan senzill... Només ens ha calgut ensenyar el carnet d'identitat i ja ens han donat el passi.

—Ha esta ràpid?

—Molt, sense cap complicació. Han estat molt educats i simpàtics. Ens han demanat si vo-

níem de visita o per quedar-nos-hi. Per ara, de visita.

—Com han sabut que ja no hi havia mur?

—A la televisió deien que podíem venir. Hem vingut i omplert un full per obtenir el permís.

—I només han necessitat un segell?

—Sí, només un segell. Ja ho veu...

Curiosament, hi havia més gent descontenta en aquesta banda de la frontera que no pas en aquella. Pocs s'atrevien a reconèixer-ho públicament, però per a molts joves, Berlín durant els anys de la guerra freda era una oportunitat de viure d'una manera diferent. No feien el soldat. Tenien beques i beneficis. Les facilitats els plovien a bots. Era el preu que cobraven per trobar-se a la punta, allà on el món occidental tenia l'avançada. I ara molts berlinesos temien de perdre-ho tot. Com de fet ho han perdut. Paradoxalment, el Berlín que havia de fer feina d'aparador del "món lliure" havia

esdevingut també un aparador dels més radicals del món lliure. Kreuzberg era l'epicentre de totes les cultures alternatives que, en la ciutat, hi tenien una força com en pocs llocs del món. Però amb la caiguda del mur tot havia de ser diferent. També la vella taverna de Berlín, aquells llums enfocats al cel perquè contrastaren amb la foscor de l'altre costat i remarcaren la superioritat del capitalisme, havia de perdre el seu sentit en cosa de mesos. Ja cap més soldat patrullant en tensió, ja cap més rumor, ja cap més perills. Però tampoc cap més privilegi. La fi.

No tot era tan clar. Abans hi havia l'altre món. Allà, darrere el mur. Un planeta amb dos sistemes ferotgement enfrontats. Allà, en aquell carreró que portava al pas fronterer, al Check Point Charlie, tan turistitzat, la darrera casa era un museu a la resistència "dels altres". Un cartell desafiant de Solidarnosc s'aixecava sobre el terrat apuntant a la República Democràtica Alemanya, a Polònia, al bloc de l'est. Tant era. Només el podien veure els guàrdies russos de la frontera. Perquè d'aquell costat les primeres cases no tenien finestres o els les havien tapiades. És clar que, ençà del mur no tot era tan diferent. Fins i tot hi havia pintades reclamant el gaudi del paradís obrer, aquell que se suposava que assaborien els treballadors endiumenjats que assaltaven la casa del poble, a la Marx-Engels Platz.

Però no tot era tan clar. D'aquell costat les teories de Karl Marx, en definitiva un jueu sabut, havien estat importades pels capitalistes russos i traduïdes per una colla de revolucionaris fenomenals. Els uns hi veien la manera de crear riquesa i d'acostar-se a Occident. Els altres creien en el seu paper iniciàtic, en la metxa que havia de calar foc a Europa. El primer foc sí que va cremar. Però es van trobar sols i la improvisació ja fou un desmentiment explícit. Confiaven, aquells russos insubordinats, precisament en Alemanya. En els seus camarades espartaquistes, tan recordats en el petit teatret de Bertold Brecht, dreçat entre els carrers empedrats del Berlín oriental. Vladímir Uliànov, l'home que el món havia conegut sota el nom de Lenin, es va refugiar en el somni utòpic durant les hores, difícils i tenses, abans del cop d'estat d'Octubre. Lenin havia escrit en una cabana prop de Petrograd un llibre fascinant que es deia *L'estat i la revolució*. La llibertat declarada objectiu i obligació. Mentre el redactava degué sentir sobre la seua espatlla el pes de la història. D'una decisió seua havia de dependre el futur de la humanitat, almenys (ara ho sabem) entre 1917 i 1981. Es va decidir a conquistar el poder i va alterar el pas dels anys. Però mai no va fer cas d'allò que ell mateix havia escrit en el seu llibre. Les circumstàncies del segle XX han deixat molt poc alè a la poesia.

Darrere seu van venir moltes coses. Progressos i reculades. Els barbuts netejant l'Havana d'escòria i les *jineteras* tornant la prostitució als seus carrers trenta anys després. Heroismes i misèries. Vietnam i Praga. Boigs il·lustres, heroïcitats a lloure i cínics notables. Les presons i els poemes. Aquell xicot penjant la bandera roja dalt un Reichstag fumejant i els assassins de Tiananmen. Maiakovski i Bèria.

No tot va ser responsabilitat seua, de Lenin, però tot nasqué d'ell. Vuitanta anys després d'aquells capvespres solitaris prop de Petrograd l'estètica que l'havia identificat davant el món es col·lapsava sota un infern de corrupció, d'ineptitud i de criminalitat. Però què tenia a veure tot això amb el socialisme?

Hi hagué el costum dels clixés còmodes. "Allò" era "el socialisme" i "això" era "el capitalisme". Poc hi valia

que Mèxic tingués un sector públic major que Polònia. Per exemple. Es van traçar ratlles inequívoques que agrupaven països, moviments, persones, darrere una bandera o una altra. Si un liberal anglès de principi de segle haguera pogut analitzar la política de Margaret Thatcher, l'hauria qualificada de socialitzant. I Trotski potser s'hauria sentit còmode com a ministre de Jimmy Carter. El cas és que durant moltes dècades allò, aquells esterotips, foren el món.

Una nit, en les inacabables vetllades de Tiananmen, un estudiant xinès confessava que ignorava el sentit de les grandiloqüències. Era, com la gran majoria d'aquells jovençalls, militant comunista. I volia negar que els comunistes foren aquells que s'amagaven esporuguits darrere els murs de la Ciutat Prohibida. Els tancs es van emportar el seu cos i, una vegada més, el seu somni. Perquè el comunisme, ben aviat se'l van quedar una colla de gerontòcrates il·luminats i guiats per l'exclusiu benefici personal. Segurament que era el seu destí preclar. I especular amb qualsevol altre només devia ser una ucronia respectable, però inutil. S'aguantà mentre algú ho va sostenir des de la plaça moscovita dels maons vermells. Ni un dia més

No sona el telèfon a les torres del Kremlin. Les torres del Kremlin, coronades amb l'estel vermell, representaven el poder. Ni més ni menys. De tant en tant, un cotxàs ZIL hi entrava a tota velocitat per una de les portes: era un símbol inequívoc de la seua importància. La nit que el mur va caure un subsidiari il·lustre es va posar al telèfon per notificar als camarades alemanys que tot s'havia acabat. En les seues habitacions Mikhaïl Gorbatxov seguia amb atenció la cerimònia. Assaltava Lituània mentre alliberava Alemanya. Assistia amb complaença mal dissimulada a la revolució de vellut de Praga mentre la guerra cremava en Nagorno Karabakh. Es pensava, potser, que, deixant que les aigües es desbordaren a l'Europa de l'Est, contindria la riuada al seu propi país. Però no ho pogué evitar i el primer de gener del 1992 un Boris Ieltsin expeditiu el feia fora de la torre de vori. La bandera amb la falç i el martell era abaixada i la tricolor russa, hissada.

La Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, el país sense patronímic fundat per Lenin i que havia recorregut el segle XX amb ànsies de superpotència desapareixia, net i ras. No havien passat ni dos anys de la caiguda del mur i tot s'havia ensorrat amb precipitació. Set anys abans, quan Mikhaïl Gorbatxov havia esdevingut el setè secretari de la història del PCUS, res no ho hauria pogut fet preveure.

Circula una anècdota, que, diuen, conta el president Mitterrand. Sobre Gorbatxov. Segons aquesta anècdota, Mitterrand es trobava en visita oficial al Kremlin conversant amb Konstantin Txernenko, aleshores secretari general, i se'ls acostà un home, responsable d'economia. El diàleg hauria estat el següent:

TXERNENKO: Com van els resultats de la collita?

HOME: Malament, molt malament.

TXERNENKO: Per què? Tan mal temps ha fet?

HOME: No, però la gent no treballa.

TXERNENKO: Des de quan?

HOME: Des del 1917.

L'home era Mikhaïl Serguèievitx Gorbatxov. Es altament improbable que el diàleg siga cert. Gorbatxov no hauria arribat gaire lluny amb aquesta insolència. Però serveix per a exemplificar la capacitat desmitificadora de l'home que, en definitiva deixà caure el mur. Deixà. Perquè, tombar-lo, el van tombar els treballadors de les drassanes de Gdansk i els manifestants de la plaça de Sant Wenceslau a Praga. Els de Leipzig i el capellà Tokes, a Transilvània. Els lituans que resistiren els tancs a Vílnius, i Sakhàrov. Els guardabarreres hongaresos que van desmantellar el filferro i els estudiants búlgars. D'ells partí l'impuls decisiu. Gorbatxov, tanmateix, els va catapultar. Preferí de furgar en la veritat que no amagar l'evidència. I amb aquest gest tan simple va trasbalsar Europa i el món. Tant que el primer dia d'octubre del 1990 a la matinada, la bandera de la República Federal d'Alemanya fou hissada solemnement en tots els edificis oficials de l'antiga República Democràtica. Feia poc menys d'un any que el mur de Berlín havia obert les

portes, el 9 de novembre del 1989.

Una transició plena de riscos. Cinc anys no són temps suficient per a fer balanç. Acostumats a les portades de la vella i immutable *Pravda* (un dels pocs diaris del món que gosa dir-se "La Veritat"), els titulars extraordinaris que han omplert les portades dels diaris de l'est obliguen els ulls a un exercici de relectura. Hi ha el canvi econòmic i social. La desfeta culturals i la llibertat d'expressió, la *samostojna*, la

independència, eslovena i la guerra, i la impossible reunificació a Moldàvia. Hi ha la pornografia i els drets cívics. La coca-cola i els ordinadors personals. El Hilton i la pobresa extrema. El tràfic d'armes als parcs moscovites i les màfies caucasianes. Els patètics bitllets de deu mil milions de dinars iugoslaus i l'American Express.

La sacsejada cultural, política, social, econòmica, ideològica, que ha seguit la caiguda del mur de Berlín té poques analogies històriques. En el centre de Varsòvia, aquell mastodont que havia estat el Palau de la Cultura s'ha mig transformat en una mena de gran centre cultural. A Vincovci croats i serbis combaten amb l'autopista de l'amistat, traçada entre Belgrad i Zagreb, de testimoni mut. Fins i tot en l'allunyada Vladivòstok, guaita europeu de la mar dels asiàstics, es fan negocis d'esquena a la pobra Moscou –allunyada nou fusos horaris dels seus extrems més allunyats.

Ningú no podia valorar en el seu moment quants de riscos es corrien amb aquella nota escarida que anunciava que la porta de Brandenburg tornava a ser el que el seu nom indicava: una porta. Foren, aquells, dies de cantar i d'enfilar-se a passejar per dalt del mur que unes hores abans era una fortalesa. Hi hagué qui es va aixoplugar en un paraigua per resistir el raig d'aigua que li llançaven, amb poca decisió, uns guardabarreres convençuts que, aquest ofici seu, era una de les feines a extingir. El frenesí picapedrer va portar milers de mans anònimes a excavar el mur. Amb pic i pala. Amb instruments rudimentaris. A colps. Com fóra. Tant que ara hi ha qui es preocupa de la seua desaparició, mentre els polítics orquestren grans operacions per a la reconstrucció de la capital històrica d'Alemanya.

La caiguda del mur marcarà tota una generació d'europeus. Probablement a banda i banda. No manquen veus que es pregunten, sense ànim de justificar res, si la degradació accelerada de la seguretat del lloc de treball i l'apologia de la precarietat podrien fer-se a Occident, si el mur continuara dempeus. I no confonguem arguments com aquests amb aquells altres que pretenen parlar com si el mur no s'haguera ensolsit i es refugien en estètiques i músiques amplament abominades pels europeus de l'est.

El 9 de novembre del 1989 és, per tot això, una de les grans dates de la història europea. Marca un abans i un després. Una transició difícil i erràtica que pot posar els tancs al carrer per destruir la llibertat o, aparentment, per defensar-la també. En Rússia. Una transició capaç de generar milionaris i d'enfonsar alhora, més encara, en la pobresa els més pobres dels pobres. Una transició que tant pot fer baixar els minaires a Bucarest a repartir colps en una direcció com en una altra. Una transició en què l'ambició de superpotència s'encavalca amb el vassallatge impúdic.

L'Europa d'avui és, en termes generals, molt més segura que no la d'ahir, quan el botonet nuclear sempre es trobava a uns metres del dit apropiat. Però alhora és molt més inestable. Terriblement inestable. Aquella disquisició ideològica que pretenia discernir entre llibertat i estabilitat ara ha canviat de bàndol i és enarborada amb fervor per aquells qui la criticaven quan servia bàsicament per a amagar truculentes operacions de policia a Txecoslovàquia, Hongria o Polònia. La guerra de les ideologies, la batalla dels "ismes", s'ha tombat, inexorablement, del costat occidental. La partida té un guanyador clar. Però qui haja assistit al procés revolucionari que sacsejà l'Europa central i oriental, aquella màgica tardor del 1989, no podrà mai més esborrar-se dels ulls la capacitat de rebel·lia i la decisió d'una gent que durant dècades havien tingut amagada darrere un mur de pedra, un mur que, com quasi tots, va trobar el dia adequat de morir-se. I de regalar-nos, a tots, una de les escenografies més belles del segle.

Quan l'avió sense colors en les ales arribà a Berlín, la vesprada d'aquell dia gris de novembre, Jaume Vallcorba Plana ja havia deixat l'occità per a una ocasió millor. I, com tots els curiosos aplegats al voltant d'aquella notícia d'impacte, hagué de carregar-se ell mateix les maletes perquè els taxis no podien entrar en un centre de Berlín col·lapsat de llibertat.

Fou un dia que valgué la pena, i molt, de viure.

Vicent Partal

Del pla al Basar

A cinc anys de la caiguda del mur de Berlín, l'atur ha substituït el no-temps; els nous excitants són els bars i els quioscos. Ho explica Llibert Ferri.

Sortir del comunisme per tornar a la història i no pas per passar d'un sistema a l'altre. La frase que el filòsof francès André Glucksmann va pronunciar fa exactament cinc anys venia a ser una barreja de sentències i de bons desitjos que s'han acomplert a mitges.

S'ha tornat a la història, sí, però a una història que no pocs ideòlegs del pragmatisme asseguren que ha arribat "al final" com a ciència i fins i tot com a concepte civilitzatori. Pel que fa a saltar d'un sistema a l'altre els fets estan contra els desitjos de Glucksmann: no solament s'ha saltat del col·lectivisme al capitalisme sinó que en molts casos la cabriola s'ha fet sense la xarxa protectora i per anar a parar a les perifèries del sistema vencedor. Per descobrir això cal fer un tomb per la realitat.

Els milers de bars que han aparegut a Albània estan, molts d'ells, plens de parats, de gent que trigarà a tenir feina o no en tindrà mai i que són el 40% de la població. A Albània s'ha sortit del comunisme per anar al bar, per esperar unes inversions italianes, nord-americanes o alemanyes que no acaben d'arribar perquè, el diner, després de l'engrescament dels primers temps, s'ha tornat a replegar en la desconfiança. A Albània li han fet el "favor" de muntar-li una fàbrica de Coca-cola, d'omplir-la de quioscos de Mars i d'Snickers, de rescatar-la del pla per ficar-la al basar i, en definitiva, d'arrossegar-la del quart al tercer món.

Václav Klaus, l'*appàrattxik* –tecnòcrata txec que es va enfilar a ultíssima hora al carro de la democràcia que anunciaven al carrer Havel i Dubcek, està més obstinat que mai a portar els txecs del segon al primer món, aplicant alhora els mètodes de Margaret Thatcher, de Milton Friedman i de l'FMI. A Praga només es fa propaganda del *boom* turístic, de l'11% de creixement de 1993, de la inflació del 3% i de l'atur del 7%. No diuen que els salaris han perdut més del 20% del poder adquisitiu, que molts treballadors s'han d'organitzar sindicalment a la clandestinitat per no ser despatxats ni s'aclareix qui s'està quedant amb el 80% de les accions de les empreses públiques privatitzades ni fins quan els bancs podran aguantar el finançament gairebé a fons perdut.

El govern dels ex-comunistes socialdemocratitzats a Polònia i a Hongria no dóna ara com ara indicis que s'estigui innovant en el camp de les idees o de la gestió del cada dia. A Budapest els socialistes estan tan preocupats per donar garanties que no són comunistes camuflats que tot i tenir la majoria absoluta han fet coalició amb els liberals i s'han posat a les ordres de l'FMI.

A Polònia, amb més temps al govern que a Hongria, els nous socialdemòcrates s'han estancat en l'empantanegament institucional que presideix Lech Walesa i el resultat ha estat el reforçament del sector comunista partidari de frenar les reformes.

En el fre o el rebuig de les teràpies de mercat patrocinades per l'FMI han començat a coincidir els comunistes amb els nacionalistes més recalcitrants, de la mateixa manera que els liberals i els socialdemòcrates coincideixen a empassar-se-les sense rondinar gaire. I el resultat continua sent la inexistència de forces democràtiques dinamitzadores i crítiques que barrin el pas al neo-col·lectivisme que manté postrada Romania i que des de fa tres anys imposa la violència als Balcans.

A cinc anys de la caiguda del mur, la democràcia i el mercat tan desitjats s'associen a la inestabilitat política i a la *mafiatització* econòmica, terreny adobat per a tota mena de populismes i de dirigismes més o menys "socials", més o menys "patriòtics".

I és que no es podia esperar que desenes de milions de persones que durant dècades havien estat sotmeses a l'avorriment, a la grisor i al no-temps veiessin el final del túnel només en cinc anys. De totes aquelles sentències de 1989 d'André Glucksmann només n'hi ha una que ara és vigent, clara i incontestable: sortir del comunisme no és una cosa que es pugui fer tota sola. Sortir del comunisme és una batalla mental. **Llibert Ferri**

D'un drama a un altre en només cinc anys

La periodista txeca Tereza Brdeckova narra la història del setmanari 'Respekt' en els últims 5 anys. Aquest document ofereix molts elements per a la reflexió sobre els canvis de l'Est d'Europa.

Cap al 1988, es va formar un grup de joves al voltant de dues revistes clandestines. La seua posició era completament diferent de la dels famosos dissidents, com per exemple Václav Havel. Era una nova generació castigada pels pecats dels seus pares, desproveïda de possibilitats d'estudiar, de viatjar i inclús de treballar en àmbits interessants. Els seus noms eren més aviat desconeguts pel gran públic. Durant les manifestacions al novembre de 1989 van formar de colp una redacció que va començar a divulgar una pàgina de notícies actuals. Les pàgines titulades "Informacni Servis" (Servei d'Informació) van ser distribuïdes per conductors de taxi voluntaris que recorrien el país. Gràcies a la bona organització, el nombre de gent i de pàgines augmentaven. Al gener de 1990, quan la situació esdevingué més tranquil·la, el Servei d'Informació era ja un setmanari que ha demostrat en els següents anys que l'ajut financer de l'occident no és tan inútil com ens podria semblar actualment. El Servei d'Informació de seguida deixa de treballar amb les notícies locals i es converteix en un periòdic amb una concepció original que irradia el pensament alternatiu *underground*. Però cal dir que les idees anomenades *underground* representaven, just després de l'arribada al poder de Havel, una ideologia gairebé oficial. El periòdic es feia ressò de la situació al Tibet o a Romania, dels problemes de les minories, dels grans assumptes polítics de la societat txeca. Un grup de gent aprenia l'ofici de periodista practicant-lo malgrat que cap d'ells haguera somniat mai d'arribar a ser periodista. Alguns vivien a la mateixa redacció, equipada amb un sofà i proveïts d'un raspall de dents. Quan el país va començar a rebre donatius dels estrangers, el periòdic va rebre d'una societat americana uns equips d'ordinadors. Al cap de tres mesos els principiants esdevingueren professionals –d'una pàgina d'informació a un setmanari dividit en rúbriques–, i un conductor va proposar el nou títol: ***Respekt***. Es va establir una societat composta per redactors que són al mateix temps accionistes. El primer cap de redacció és Jan Ruml, actualment ministre de l'Interior de la República Txeca.

La gent que participa en *Respekt* comparteix l'opinió que el personatge clau en l'evolució del periòdic és el seu cap de redacció, Ivan Lamper. Posseeix un talent extraordinari, no ha estudiat mai periodisme i ha exercit fins a 1990 professions molt diferents. Aquest home ha forçat els col·laboradors a abandonar progressivament la concepció *underground*. La situació del país es feia cada vegada més estable. Calia acostar-se el més possible a l'ideal periodístic, representat per l'estil dels periodistes anglesos i americans, pel seu caràcter investigador. La claredat d'estil i el bon gust. L'objectiu final era sempre fer un periòdic perdurable en el temps: fins i tot després de cinc anys tots els articles són llegibles i caracteritzen ben bé la seva època.

El treball a *Respekt* exigeix una mentalitat especial. És l'únic setmanari txec basat únicament en la qualitat dels textos. Les recerques són particularment difícils i pagades molt malament. Després d'un pesat treball d'un mes, només queda un article de 50 línies. Cada text és llegit regularment per tres persones almenys i reescrit sovint dues o tres vegades. Però fins i tot després, el text imprès és de vegades molt diferent a l'última versió. En molts casos és desastrós per a l'autor, però és sempre positiu per al periòdic. Està prohibit d'utilitzar el "jo", les expressions sentimentals, duplicar els adjectius. Escriure per a *Respekt* vol dir renunciar a la vanitat de l'autor, amagar-se en favor dels interessos de resultat col·lectiu i pregar que aquest s'assemble una mica a la teua idea original. Al començament de l'any 1992

van concedir a Lamper el premi World Press Review. Però els problemes econòmics posteriors perduren fins avui. El caràcter quasi familiar de la societat N.T.S. ha garantit la independència dels periodistes, però no la independència econòmica. La redacció ha intentat eixamplar el periòdic de setze pàgines a vint-i-quatre sense èxit. La quantitat de publicitat no ha estat suficient i ha estat impossible omplir un espai semblant amb el treball de la redacció, composta sempre de deu persones. S'ha fet difícil de satisfer el lector. Fins ara els lectors de *Respekt* tendeixen a llegir el seu periòdic com una novel·la. No trien, llegeixen des del principi fins a l'acabament. Cap a la fi de 1993 *Respekt* afronta una situació financera catastròfica, inclús s'ha pensat en la seva liquidació. La tirada s'ha reduït de 150.000 a 30.000 exemplars. Finalment el 51% de les accions van ser venudes a la societat MAFRA, que representa en realitat el grup empresarial Socpresse. Els temps on la política reemplaçava la cultura i la vida privada dels habitants han passat. Des de fa dos anys *Respekt* té un nombre estable de lectors. 30.000 no en són molts però, pel contrari, el somni de

VICENT A. JIMÉNEZ

Tereza Brdeckova: "El somni del periodista és canviar la realitat."

cada periodista no és solament escriure sinó canviar la realitat, i *Respekt* ha mantingut aquesta força. I en serveix de testimoni el cas del director d'una empresa de fabricació militar que ha estat jutjat arran d'un article de *Respekt* que denunciava la venda d'armes a l'estranger.

Però el fet que amenaça el periòdic, més que el nombre reduït de lectors, és una mala gestió empresarial que, a més, avui dia controla la societat MAFRA. L'1 de gener de 1995 es durà a terme un experiment: *Respekt* tindrà la forma clàssica d'un setmanari per atraure una gran quantitat de publicitat. El resultat és incert.

Tanmateix, una cosa és segura: actualment, en el context d'un capitalisme salvatge, mai no seria possible començar des de zero amb un periòdic semblant. La "revolució de vellut" ha estat una ocasió única. El periòdic *Respekt* és una compilació del treball, del talent i de les circumstàncies històriques. Podem dir que és un vertader miracle veure com continua publicant-se des de fa 5 anys, però personalment crec que el treball, el talent, les circumstàncies històriques i els miracles fan continuar tota mena de periòdics tant de temps com ho desitgen els redactors. I és per això que sospite que la redacció és, amb tot, una mica idealista. **Tereza Brdeckova**

(*Fragment de la ponència "El futur dels setmanaris". III Congrés de Mitjans de Comunicació. Octubre 1994.)

CAVAS HILL

Brutísimo

Hill,

calladament

esperaves.

Profund, sol

però segur i confiat.

Del silenci

has despertat.

Bonavista, 2 - 08734 Moja - Alt Penedès - Barcelona (Spain)
Tels. (93) 890 05 88 - 890 08 78 - Fax 817 02 46

El cel dels Octubre

La 23a edició dels premis Octubre ha fet la darrera tombarella de l'ambició cultural: convertir-se en espai televisiu de dissabte a la nit tot mantenint els trets d'identitat que han fet d'aquest sopar literari una excepció cada cop més excepcional.

Uns 1.500 espectadors acorralats en un succedani de plató televisiu. Aquest podria ser el principi. Entre les nou del vespre i fins més enllà de la una de la matinada, convidats, congressistes, becaris i *assidus* van assistir a un clàssic de la cultura catalana: el sopar dels Octubre, patrocinat per Winterthur. Tots ells van dirigir-se per la mateixa estora roja, dividida per als *vips* i per als altres, cap a un saló de la Fira Mostrari Internacional de València on la llui-

VICENT A JIMENEZ

En la pàgina anterior, l'aspecte que oferia la sala, des de l'escenari. En aquesta pàgina, dalt, les presentadores principals de l'acte, Maria de la Pau Janer i Lydia Arenós; baix, els guanyadors amb Eliseu Climent, escoltant la Moixeranga.

ta per la supervivència va adquirir, als primers moments de la nit, un caire èpic. Col·locar-se prop de les girafes de Canal 9 –aquelles càmeres que escombraven perspectives des de dalt– o seure on bonament es pogués va resultar força més difícil del que tothom s'esperava. *Overbooking*, doncs, i primers senyals de glòria. Les masses havien acabat per asseure's en perfecta comunió massiva, moment en el qual desenes de cambrers van sorgir d'entre falses parets per atendre una multituds disposada a passar per la forquilla aquell menú de primera comunió que anunciava gracioses borrumballes de pernil i formatge amb ametlles que els més rebels –encapçalats per la taula del diputat d'ERC Josep Bargalló– van qüestionar immediatament: Jesús Barrachina, el cuiner dels premis, els havia furtat les ametlles. Tanmateix, no era qüestió d'insistir-hi. A les onze ja no podia quedar cap plat a taula. Començaria, implacable, la retransmissió en directe. El *timing* no admetia retards. I el públic, conscient que a partir de les onze ja no podria aixecar-se ningú, va aprofitar els entreactes gastronòmics per practicar el compliment mutu. Llargues cavalcades entre taula i taula, a base de petons i abraçades, enmig d'una distensió sonora, afavorida pels efluvis vinícoles, que la posterior irrupció televisiva no va poder frenar del tot.

Aquesta és, de totes totes, la marca dels Octubre: un retrobament sense límits de mirades i converses on tots els mestissatges són possibles i tots els murmuris compartits creen aquest ambient indefinible que Bigas Luna –nou a la plaça– va captar immediatament i no va dubtar a qualificar d'"impressionant".

Coses del directe

RAFA GIL

La bandera catalana, en el moment de ser duta fins a l'escenari. L'ovació fou general.

"Volem la senyera! volem la senyera!". Feia estona que al fons de la sala s'havien adonat que la presència de les càmeres de televisió no era l'única novetat de la Nit dels Octubre d'enguany. A l'escenari, hi faltava la quadribarrada que, solemnement, havia presidit la Festa des de la primera edició. La bandera havia canviat d'emplaçament, fruit dels delicats equilibris fets per possibilitar una retransmissió digerible per a totes les parts (tres televisions oficials, cadascuna lligada a una bandera oficial diferent). Els organitzadors, conscients que l'element simbòlic vertaderament important de la nit era la plasmació televisiva –per primer cop– de l'espai comunicatiu nacional, havien optat per col·locar la senyera a l'entrada del firal.

Però, començada la retransmissió, una bona part del públic començà a reclamar en veu alta la presència de la bandera a l'escenari. Els crits de "volem la senyera!" es van convertir en una ovació tancada quan, de sobte, tres noies joves van aparèixer del fons de la sala portant la bandera a coll. Seguides dels fotògrafs i de les cameres de televisió, les espontànies –dues militants de les JERC, Tània Alaix i Núria Pelay, i una del BEI, Iolanda Estrada– arribaren fins a l'escenari, on Carles Santos acabava de començar la seva actuació, i hi dipositaren la senyera. El compositor de Vinaròs comentà més tard que al principi s'havia pensat que els aplaudiments anaven per a ell, però que en comprovar el motiu real de l'agitació va decidir de tocar encara amb més energia. La senyera presidí el lliurament dels premis fins al final de la retransmissió. Coses del directe.

Eduard Voltas

Perquè aquesta és la segona meravella dels Octubre. Luis García Berlanga –llibertari i llibertí com afirma sentir-se– assistia al sopar davant l'esverament dels seus companys de tertúlia ateneista, que l'havien advertit contra aquella catacumba de "leninistes" ferotges, i es descobria complagut i deliciosament estranyat d'aquell còctel promiscu on hi cabia des del morellà Manuel Milian Mestre, diputat del PP català no gaire afí al Clan de Llavaneres, fins a una exhuberant Magda Oranich en representació d'Inicativa per Catalunya o habituals de la casa com Ciprià Ciscar, que no devia tenir una bona digestió després d'assabentar-se que els guerristes havien capgirat el Congrés de Huelva al seu favor.

Corbates despassades i temperaments oberts, poc més necessita la petita orfebreria dels Octubre per rodolar entre les estovalles tacades del menjador. Així arriben aquelles sobretaules que permeten converses sense fi. Caure entre Josep Maria Benet i Jornet i Rodolf Sirera i acabar discutint sobre teatre de text i teatre de gest. Asseure Mikimoto amb el gerent del Museu d'Art Contemporani de Barcelona i fer-los amics. Rememorar gestes de corresponsal com feia Valentí Puig amb la diàspora de periodistes estrangers que s'havien reunit en taula compartida. O convertir-se –pregunteu a Ferran Torrent– en l'home més felicitat de la nit sense haver concursat a cap modalitat dels Octubre. Des que els diaris van reproduir la frase de Monzó que "un amic molt faller" guanyaria la propera edició del Premi Sant Jordi de Novel·la, Torrent no ha perdut gens ni mica aquell aire irònico-socarrat que li és característic. Tal com ell mateix contava al sopar, Monzó va trucar-lo immediatament després del rebombori periodístic per avisar-lo que entre la frase textual que ell havia pronunciar a Olot –més o menys "el premi es falla el 17 de desembre i no crec que el disset sigui dia de falles"– i la frase final apareguda en premsa, hi havia certes diferències que a fi de comptes no complicaran les opcions de Torrent, convertit dissabte a la nit en far i semàfor de l'estat emocional –1-X-2– de la comunitat futbolística valenciano-barcelonista entre els assistents del sopar.

On the air. I quan ja pocs es recordaven de res, van ploure ampolles de Johnny Walker a cada taula i dues noies, Maria Pau Janer i Lydia Arenós, la mallorquina i la valenciana, van entarimar-se a l'escenari i tots van saber que no hi havia marxa enrere. Estàvem en directe. La platea esvalotada va procurar autosilenciar-se mentre les dues pantalles gegants de vídeo evocaven el peculiar et recordes dels Octubre, imatges de supervuit i manifes-

VICENT A. JIMÉNEZ

Urbàlia Rurana. El grup valencià va posar la nota festiva i alegre a un acte més aviat seriós.

RAFA GIL

A l'esquerra Carles Santos, que interpretà un fragment de l'òpera que compon sobre els Borja. A la dreta, Anna Ricci, que cantà dos poemes de J. M. de Sagarra.

tacions unitàries que obrien un espectacle mediàtic, igualment específic i compartit. La primera retransmissió conjunta –TVC, Canal 9 i TVE– per a tots els Països Catalans d'un premi literari que és alhora la festa referencial de la cultura catalana al País Valencià. Grans paraules –fita històrica, diríem– que van concretar-se en llenguatge televisiu. A banda de certes baixades de ritme i altres inflexions elitistes, l'experiment catòdic d'aquests Octubre va saltar-se tots els entrebancs que els oracles mediàtics els havien pronosticat. Com s'ofereixen dues hores de televisió, sota l'advocació de Calixt III i Josep Maria de Sagarra, i es respecta per tant aquest caràcter inevitablement literari de la nit dels Octubre sense que tot plegat esdevingui una llauna indigerible? Poseu-hi un bon cartell i ensorrareu la plaça. Aquest cop, l'organització dels Octubre va comptar amb una constel·lació d'estrelles que s'ha solidaritzat amb el climentisme oferint en vídeo, com a públic o dalt de l'escenari, la seva aportació al *show*. Raimon rememorava "Veles e vents" en una mena de *karaoke* medieval plagat de postes de sol i transmetia les primeres torbacions als assistents, Lluís Llach s'acostava a les "Vinyes verdes vora el mar" i ens descobria que la música de Sagarra dormia en cada poema. I així en cada vídeo –factura acurada i aparença elegant– s'oferien les salutacions de la gent de teatre, la saviesa musical d'un Jordi Savall i d'improvís, com a regal *out of the ghetto*, tot un Josep Carreras saludant l'afició dels Octubre. Entremig, petits esquetxos didàctics sobre Sagarra o els Borja que permetien oferir els primers i únics *striptease* de la nit tot degustant les recreacions cinematogràfiques de la família més presumptament lasciva de la història universal. A dins, el plató dels Octubre es repartia en un doble escenari controlat per un regidor foll: entre les taules presidencials Fina Brunet

Les frases de la nit

Manuel Vicent, escriptor: "Al segle XV i XVI, tots eren assassins, però els nostres eren els millors assassins."

Joan F. Mira, escriptor: "La realitat històrica dels Borja és prou fascinant com per necessitar cap llegenda negra."

Jordi Garcia Candau, director general de RTVE: "Gràcies al manifasser Eliseu Climent, avui som aquí les tres televisions per primera vegada, allò que era tan difícil."

Joan Granados, director general de la CCRTV: "Els Borja tenen aquell punt de 'morbo' que cal per poder fer una gran sèrie televisiva."

Carme Alborch, ministra de Cultura: "M'interessa més la Lucrècia que és mecenes i dóna suport als artistes que no pas la dona un tant perversa i perillosa."

Josep Maria de Sagarra, nét: "El meu avi és un punt de referència per tota la gent que escriu en la nostra llengua."

Josep M. Benet i Jornet, escriptor: "Josep Maria de Sagarra s'hauria divertit veient algun capítol de 'Poble Nou."

Des de la reraguarda

La nit oficial va ser televisiva. La nit dels becaris assistents als congressos va resultar heteròclita, animada i tumultuosa. 450 joves enfundats, alguns, en vestits de nit, o en correcta combinació diària –i diürna–, d'altres, es concentraven a la rereguarda de la sala –cristal·litzada, avui, en plató i escenari– per contrarestar la diplomàcia i les *manières* d'una avantguarda ben amanida de representacions culturals i polítiques.

La nit del sector posterior va tenyir-se de riures, anècdotes i d'una dilatada filantropia poc formal. El diàleg i la conversa van amarar-se, en algunes ocasions, d'un etilisme lleuger, alegre, i, sens dubte, poc transcendent. Tanmateix, alguna expressió d'interès, despenjada de la dinàmica general però fixada a les pantalles gegants disposades en tres dels punts cardinals del recinte firal, destacava entre la remor de fons d'aquests centenars d'universitaris poc disposats als constrenyiments televisius. Els aplaudiments, apassionats, marcaven el ritme d'intervencions el contingut de les quals es diluïa sota una verbigràcia acalorada i dialectalment variada; o focalitzaven l'atenció dels comensals cap al reconeixement, en forma d'agulla de pit, taurina i picassiana, que els alumnes de la Universitat Autònoma de Barcelona van tenir amb la coordinadora dels becaris, Tina Soler.

Eliseu T. Climent

Plomatge nacional

RAFA GIL

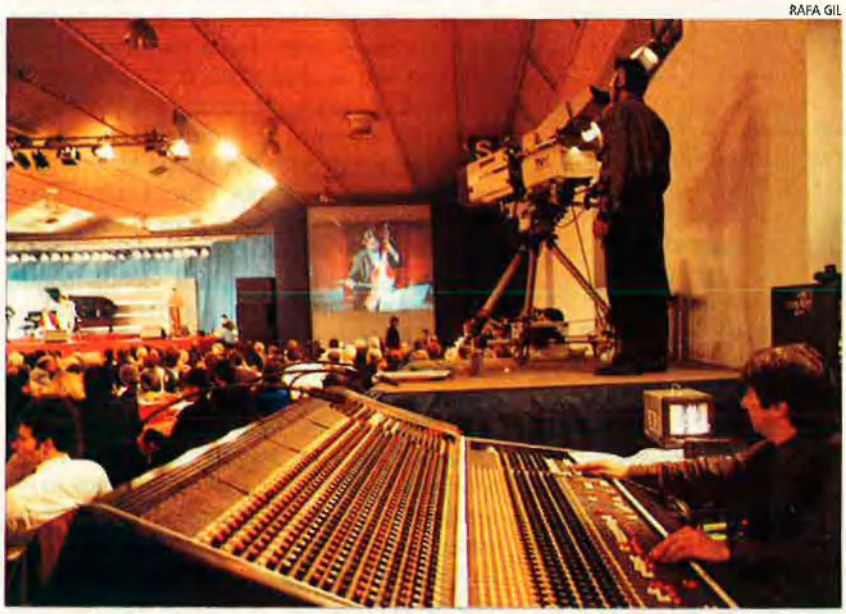

A l'esquerra, Rosàngeles Valls. A la dreta, Enric Casassas. Dues maneres de vestir.

Com cada any, aquest Octubre les nostres aus imprescindibles han tenyit de luxe les seues plomes per a deixar el niu i sobrevolar el jardí social. La dona que més mirades sol polaritzar en cada edició dels premis, Carme Alborch, havia decidit combinar una negra falda cenyida per cascades circulars del dissenyador japonès Miyake amb una brusa-jaqueta de color gema de coco. Un dels convidats amb més sentit de l'exquisitesa tèxtil fou Andreu Alfaro, que contrastava amb la imatge de rocker urbà de Pep Sala. Enric Casassas, decidit a demostrar la bohèmia també en la contracultura estètica, barrejava els efluvis texans amb els motius florals de la corbata. Els dissenyadors Vicent Mateu i J. A. Mompó contemplaven algunes convidades que lluïen creacions ideades per ells, mentre que part de les presentadores de televisió vestien preferentment models de Lya Delgado, decantant-se algunes per saboroses opcions internacionals, com ara Schleiser. Fina Brunet cobria el seu físic amb una argentada recreació de disseny imperi, mentre Maria de la Pau Janer exhibia un luxós model estil fada madrina.

La coreògrafa Rosángeles Valls vestia un model color sang inspirat en el de les actrius babilòniques del Hollywood dels 50. Bigas Luna caminava entre estudiants vestit per Toni Miró, Ferran Torrent havia optat per un serè *polo* negre, i Pilar Rahola passejava un vestit llarg color nit. En general, la tònica estètica es debatia entre les insinuacions *vamp* de les comensals més espectaculars, i la calculada elegància dels convidats més contemplatius. **Joan M. Oleaque**

RAFA GIL

La tecnologia del directe televisiu. Un acte retransmès mai no és igual que un acte sense la màgia de les càmeres.

RAFA GIL

Dalt, Joan Francesc Mira, entrevistat per Rosa Balaguer. Baix, Assumpció Maresma, entrevistada per Joaquim Genis.

–TV3– Joaquim Genís –Canal 9– i Rosa Balaguer –TVE– encalçaven els personatges de la nit i els sotmetien a interrogatoris generalistes dels quals s'escapaven com podien. En la retina queda aquella "pregunta-trampa" sobre el finançament de la sèrie dels Borja que la consolidada Alborch –cada cop més ministra en el seu blanc de perles– va contestar amb un ambigu "entre tots ho farem tot", l'agudesa verbal d'un afinat Manuel Vicent que elevava els Borja a la categoria dels "nostres millors assassins" i el contrapunt sincer d'Andreu Alfaro amb aquell "per sort, ja no necessitem els Borja per viure". Damunt l'escenari, llepat per totes les càmeres dels Octubre, s'hi van succeir lògicament alguna de les grans escenes de la memòria nocturna. No cal estendre-s'hi gaire. Llegiu-ne l'esplèndida crònica de Joan de Sagarra en aquest ma-

teix número i entendreu alguna de les fiblades més profundes d'aquella nit. Ovidi Montllor, amb la cara xuclada i uns ulls que cridaven vida, que va fer alçar tots els presents en una rampellada col·lectiva que pocs recorden en tantes convocatòries de tants Octubres, Carles Santos i la improvisada entronització mediàtica de l'ensenya nacional... I un final de festa amb tres premis de categoria –polèmics i barcelonins– que rematavan tots els missatges oberts d'un Octubre esclatant: Els millors homenatges i la millor literatura en el millor format televisiu. I un missatge en clau. Com s'escau: La perifèria nacional és indiscutible punta de llança cultural. Ergo, convé tornar a València i recuperar les complicitats perdudes d'una mateixa comunitat natural, aquella que només Carles Sechi, l'alcalde de l'Alguer, va atrevir-se a esmentar pel seu nom davant les càmeres: Països Catalans.

Oriol Malló

RAFA GIL

Maria Josep Poquet i Toni Mestre van ser els encarregats de llegir les votacions. El suspens es va mantenir fins al final.

El jurat patia pel Barça i parlava d'en Pla

RAFA GIL

Membres dels diferents jurats sopant en una sala a part. Se sentien segrestats perquè els havien prohibit de sortir al gran *plató*.

Sortint de la gran sala convertida en plató de televisió, passadís amunt, tombant a mà dreta, pujant unes escales, passant pel costat d'una font que regava les rajoles dels voltants, enfilant-se a mà esquerra i en acabat a mà dreta, entre la paret i una ventalla, hi havia reunits els membres del jurat. Se sentien segrestats. Els havien prohibit de sortir del recinte fins a nova ordre. Asseguts al voltant d'una taula allargada, i un cop enllestida la feina, sopaven fent tertúlia animadament, "tertúlia de cafè", en digué Joan Brossa.

Nèstor Luján i Fabià Estapé polaritzaven la conversa. Luján, amb les papil·les dilatades, aquella panxa generosa, la veu gruixuda, no va parar d'explicar anècdotes humanes i personals sobre Josep Pla, Josep Maria de Sagarra, el jove Cela i del periodisme d'abans. El relat era seguit i compartit amb entusiasme per Narcís Garolera, Salvador Oliva, Antoni Marí, Agustí Pons i Xavier Antich, que escoltant aquest brillant narrador es feien un tip de riure.

Fabià Estapé estava nerviós. Patia pel resultat del Barça i explicava a Jordi Ballo, Màrius Serra i Anna Papiol, amb gran gesticulació i aquells ulls d'esverament que fa, algunes de les seves últimes teories sobre el Barça de Cruyff. Per Estapé el problema de Busquets és que no és un porter de futbol, sinó d'handbol, i considera que Jordi Cruyff encara és massa verd. L'economista –que a aquelles altures del sopar seguia les vicissituds futbolístiques a través d'un petit monitor de televisió– es va posar dret de l'emoció, quan sabé que el Saragossa marcava el segon gol.

Tanmateix, entre les dues escenes regnava un mutisme sepulcral. Joan Brossa i Antoni Tàpies Barba es miraven, però no deien res. Brossa tenia son i pensava que el sopar era a l'alçada dels poemes, "molts versos i poca poesia". Mentrestant, a l'altra punta de la taula, Francesc Calafat i David Castillo parlaven de la supervivència del periodisme cultural.

Després de tres hores de recés, el jurat ja sentia la incomoditat de les quatre parets. Estapé volia anar-se'n. Va fer l'acció i pocs segons després va tornar a entrar al menjador, dient que no podia sortir, que el recinte era pres per la guàrdia civil. La ironia d'Estapé recordava que entre els convidats hi havia tres ministres. Brossa fou el primer a escapar-se i a aterrar a la sala gran, on es va revifar fent-la petar amb Vicenç Altaió i Carles Santos. Alguns altres membres del jurat tampoc no van poder resistir la temptació de treure el cap abans d'hora. Més tard tots rebien la consigna d'Eliseu Climent de sortir del cau. La tertúlia, fora del cau, va continuar per a molts d'ells fins a les hores petites i no tan petites.

Montserrat Serra

Pols d'estrelles

La nit es tenyia de Borja i de Sagarra, i el pare Batllori era l'herald Borja, mentre que la família Sagarra es representava a si mateixa. A la dreta, la ministra segella el pacte Borja amb Joan Granados i Jordi Garcia Candau.

La taula rectoral, amb Carles Solà (Autònoma), Antoni Caparrós (Central), Cel·lestí Suárez (Jaume I), Nadal Batle (Illes Balears) i Josep Raga (Catòlica). Al costat, Carles Santos i Joan Brossa, en estat sedat.

Més que un club: Andreu Alfaro, Quiti Blat, Ciprià Ciscar i Manuel Vicent. Al costat, tres ministres: dos de Cultura, Carme Alborch (Espanya) i Ramon Serra (Andorra), i un d'Afers Estrangers, Marc Vila Amigó (Andorra).

Com ja va sent habitual al llarg de 23 convocatòries, la nit de l'últim dissabte d'octubre és la festa social més important de l'àmbit lingüístic català. València reuneix al voltant d'una taula el més representatiu de la cultura i la política.

RAFA GIL

Luis García Berlanga i Bigas Luna, simètrics. Per l'expressió, el motiu de la conversa eren les subvencions del Ministeri de Cultura.

Consellers i directors generals valencians, catalans i balears: Antoni Sansó, Joan F. Romero, Pilar Pedraza, Josep M. Morera, Joan Guitart i Emèrit Bono.

Miquel Calzada, 'Mikimoto', i Josep Lluís Sirera. Tots els vessants de la cultura, majoritària o minoritària, televisiva o teatral, eren representats al sopar.

La constatació que el sopar dels Premis Octubre ha penetrat en l'agenda de les secretàries de la classe dirigent és que hi havia una convocatòria *vip*. En els anys èpics, la singularitat estava molt prop de les antípodes, la donava l'*apartheid*. I la seua caricatura era una irrupció consentida de poetes a les postres, radicalment embolicats amb llana repleta de pòlips i embotits en lona vaquera molt abusada, molt pendents dels resultats i amb cara de no poder-se reprimir les ganes de beure's les sobres dels gots. Entre aquesta estampa semipatètica i la 23 edició s'interposa la distància, que és l'aliment de les transicions. Les circumstàncies han abolit la cultura de galliner i han sofisticat les maneres. Sempre s'acaba per prosperar.

La copa era a les 20.00 hores, dins l'ortodoxa franja del còctel, en una bombonera del recinte firal, l'accés a la qual restringien hostesses de vol molt ras. El rosa pàl·lid de les parets insuflava la sensació dolça dels consells d'administració, potser per això a l'hora convinguda acudirien alguns executius i empresaris amb somrís de balanç quadrat, com eren els casos, per precipitar una antologia, d'Álvaro Noguera, Joan Antoni Perelló, Rafael Poveda i Pasqual J. Olmos.

Per a saber que en segons quins ambients no està ben vist consumir fora d'hores i no delatar l'origen, s'ha de visitar una sala d'espera *vip* com aquesta. Josep Gomis, ambaixador de Catalunya a Madrid i notable pianista, esquivava una wagneriana coreografia de servicials cambrers, mentre intercanviava

VICENT A. JIMÉNEZ

L'escultor Miquel Navarro i la ministra Alborch. Al costat, les televisives Pilar Algarra i Pilar Rahola i un amic de Quim Monzó poc faller, Ferran Torrent.

El president de la Diputació de Tarragona, Josep Mariné. A la dreta, perifèria i llengua. Jesús Huguet, Aina Moll, Manuel Rodríguez, l'alcalde d'Elx, i Carles Sechi, l'alcalde de l'Alguer.

Joaquim Maluquer, Nèstor Luján i Isabell Picallo, i Valentí Puig en profunditat de camp. En la fotografia immediata, el premi de Lletres Catalanes i Valencianes Enric Valor saluda l'ex-rector Ramon Lapiedra.

impressions amb Joan Granados, que declinava amb desdeny la safata. Al saló planejava la virginitat: les fragàncies encara estaven incorruptes, la indumentària fresca i els rímels per córrer, a pesar que el decorat pictòric del saló ja s'havia descompost.

No feia calor: era la formidable densitat intel·lectual que s'hi havia acumulat la que adheria la carn a la seda. En dos centenars de metres quadrats s'havien comprimit els cervells i algunes de les carteres més actives del territori. Valentí Puig saludava Andreu Alfaro, el qual feia igual amb Manuel Vicent, que havia acabat de despatxar amb Luis García Berlanga. Amb només tocar una mà un sabia que en la seua havien palpitat totes les mans, que s'havia produït una comunió. Estava per determinar la religió a què servia. Nèstor Luján –quantes ostres deu haver menjat en la seua vida?– i Fabià Estapé –quants puros deu haver fumat?– tractaven d'inserir els

VICENT A JIMENEZ

L'empresari Álvaro Noguera amb Carme Alborch i Agnès Borel. Al costat, l'empresari Rafael Poveda, responsable dels vins de la nit, i Esther Verhaul.

Un altre empresari: Josep Antoni Perelló, ex-president de la Diputació de València, acompanyat dels seus. A la dreta, la família del poeta Vicent Andrés Estellés.

La cantant i 'showwoman' Núria Feliu no falla. La seua és una de les taules on més es riu. Al costat, Pere Ruiz, rector de la Universitat de València-Estudi General, i el sociòleg Josep Vicent-Marquès.

seus volums en l'esdeveniment, i l'elegància s'encarnava en Mercè Rubió, que també és una excel·lent pianista.

Com abans d'haver passat de l'*apartheid* al *vip*, les afinitats determinaven la companyia. Cadascú es marginava en el reducte on se sentia còmode. I enmig d'aquesta pressió –quantes atmosferes la contenien?– es movien el palmesà Francesc Fiol i el morellà Manuel Milian, units pel PP. Ciprià Ciscar també driblava els cambrers, com els guerristes andalusos se'l volen regatejar, i Jordi Garcia Candau mantenia impertèrrit el pentinat. Si es tractava d'un aperitu era en el sentit social, convenia evitar el desgast al màxim. Aquest concentrat polític, cultural i econòmic havia de diluir-se, com una pastilla d'Alkaselzer, una hora després en la gran massa social dels Octubre, davant l'estupefacció dels cambrers, que encara no s'expliquen per què les consumicions es van quedar pràcticament intactes. **Miquel Alberola**

VICENT A. JIMÉNEZ

La família Sagarra al complet, amb un Joan de Sagarra desmarcat i, com sempre, precedit d'un havà. A la dreta, Antoni Mir, de l'Obra Cultura Balear, i el director de TV3 Jaume Ferrús.

L'interlocutor vàlid de la Generalitat de Catalunya a Madrid, Josep Gomis, i la interlocutora vàlida d'ERC a Madrid, Pilar Rahola. Al costat, Francesc Vicens, regidor d'Iniciativa per Catalunya a l'Ajuntament de Barcelona.

Manuel Milian Mestre, un diputat popular a Madrid per Barcelona provinent de Morella. A la dreta, Domènec Sesmilo, diputat d'Unió Democràtica de Catalunya.

El diputat de les Corts Valencianes per Esquerra Unida del País Valencià, Albert Taberner. Al costat, l'ex-conseller Rafael Blasco, impulsor de la Convergència Valenciana, i Consol Ciscar.

VICENT A. JIMÉNEZ

El secretari general de la UPV, Pere Mayor, trencant el gel. Al costat, la compositora Matilde Salvador conversa amb la ministra de Cultura.

Mercè Rubió, presidenta de la fundació Rubió Tudurí-Andrómaco, amb el pare Miquel Batllori. Al costat, el músic Pep Sala, del grup de rock Sau.

El més recent premi de les Lletres Valencianes, Francesc Ferrer Pastor, amb alguns amics. Entre ells, Gonçal Castelló. A la dreta, moment en què arriben el poeta Joan Brossa i Antoni Tàpies Barba, director de la fundació Tàpies.

El director executiu de Repsol Distribució, Pasqual J. Olmos. Al costat, Max Cahner i Benjamí Casany, la dreta impossible.

Estimar per voluntat

Víctor Batallé (Badalona, 1947). Sagitari de signe, guanyador en els Octubre. La seua novel·la, 'Basarda', ha rebut el Premi Andròmina de Narrativa.

VICENT A. JIMENEZ

Víctor Caballé: "Primer, la voluntat; després, el sentiment."

Per què Basarda?

—Primer que res, voldria que a l'hora de publicar l'obra, l'editorial canviés el títol *Basarda*. Cal pensar que *Basarda* és un títol poètic. Tot i que la novel·la fa una reflexió poètica, jo em quedaria amb el nou títol: *Maura o la voluntat d'estimar*. Aquest títol resulta molt més adient.

—Una reflexió poètica, en quin sentit?

—En el sentit narratiu. La narrativa i l'expressió adopten tints poètics. I, a la vegada, aquesta narrativa respon a una temàtica, a un contingut igualment poètics, plens d'una moralitat que s'oculta sota la penombra del personatge principal.

—El nou títol és Maura o la voluntat d'estimar. *Qui és Maura?*

—És el protagonista. Un home de 63 anys.

—La "voluntat d'estimar". Xocarà al lector la fredor de la paraula "voluntat" en un terreny afectiu com és l'amor.

—No voldria usar la paraula desig en lloc de voluntat, perquè indicaria que la novel·la és un desig i no és així. És una voluntat d'estimar no acomplerta.

—Una estima racional?

—Una estima racional, conscient, totalment freda. No actuen els sentiments. Aquests hauran de venir posteriorment. Primer, la voluntat; després, el sentiment.

—Per què aquesta manera de procedir tan poc habitual en l'art d'estimar?

—No t'ho puc dir, hauries de llegir la novel·la.

—Ràpidament, podria explicar-me l'argument de l'obra?

—És un home que als 63 anys decideix celebrar el seu aniversari conquerint l'amor d'un altre home. En el procés s'adona que el que està fent és tornar a ell mateix com a home. No es tracta, però, d'un amor carnal sinó un amor totalment espiritual. I tot aquest procés es troba tamisat per un tercer personatge, que és la seua secretària i dona de confiança, que ha estat enamorada d'ell tota la vida.

—Es pot parlar d'homosexualitat en aquesta relació, tot i ser una homosexualitat sublimada?

—Sí. És sublimada, perquè ell no pretén mai la carn. La carn no és la seua pretensió. Pretén estimar per primera vegada.

—Estimar per primera vegada als 63 anys?

—Sí, perquè no havia estimat mai. És un plantejament teòric, el que es fa ell. I això ho ha canalitzat i transformat, a través d'un raonament, en un sentiment cap a un home de 32 anys que és ple de vida.

—Quina actualitat té la temàtica de l'obra guanyadora?

—El meu personatge és un home prominent de la cultura catalana; i és un home que ha realitzat actes fraudulents per enriquir-se. I aquesta vessant resulta molt actual.

Però igualment, l'obertura de les relacions és un tema amplament tractat avui dia; així com la moralitat. Al protagonista li succeeix alguna cosa perquè ha fet una cosa mal feta. I això penso que en aquests moments és la reflexió ètica que haurien de fer-se tots els intel·lectuals.

—Per què ha presentat la seua novel·la als Octubre?

—Perquè es tracta d'uns premis que, més que pel prestigi, et diria que m'atreuen pel seu rigor i honestedat. I perquè m'inspiraven confiança.

—Vostè ha publicat gran part de la seua producció a l'editorial Empúries.

—Hi he publicat pràcticament tota la meua novel·lística.

—Però ha publicat igualment per compte propi.

—Sí. He publicat poesia a Anglaterra i teatre.

—I també tradueix. És un personatge polifacètic.

—Sí, sí. Sóc un personatge especialment polifacètic, algú a qui interessen totes les vessants del seu art.

—La seua activitat quotidiana té alguna relació amb la seua activitat literària?

—Com a director creatiu d'una agència de publicitat he d'escriure constantment.

—Com van ser els seus inicis en l'àmbit literari?

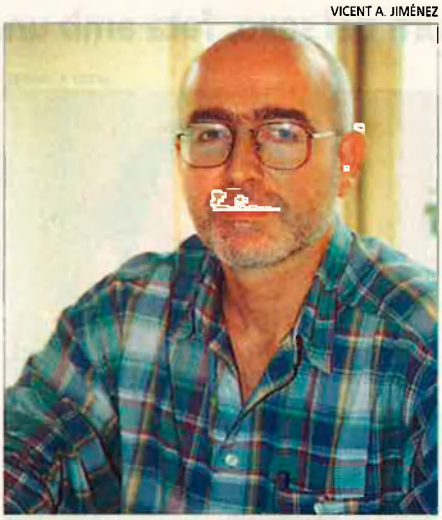
—Començo a escriure molt jove. Però el meu primer llibre, *Antologia blava* –un llibre de poesia que publico en anglès–, apareix l'any 1975. He publicat quatre llibres de poesia i 5 novel·les. A Anglaterra on he residit durant 16 anys, he publicat 12 obres de teatre quan formava part de la BBC. I aquí he estrenat una obra de teatre i he fet moltes traduccions.

Eliseu T. Climent

"L'assaig té molt d'autocrítica"

Joan Manuel Tresserras i Enric Marín han estat els guanyadors del Premi d'Assaig Joan Fuster, amb l'obra "Cultura de Masses i postmodernitat".

VICENT A. JIMÉNEZ

Dalt, Tresserras; baix, Marín. Són professors de comunicació de la UAB.

Aquests professors d'Història de la Comunicació Social de la Universitat Autònoma de Barcelona, els més ovacionats de la nit, han escrit un assaig polèmic que enceta un nou debat sobre el concepte de cultura de masses a les acaballes del segle XX.

—Quina és la tesi de l'assaig?

JOAN MANUEL TRESSERRAS: La tesi general diu: No serveix de res mantenir posicions tremendistes, sobre els efectes socials dels mitjans de comunicació de masses, perquè s'acaba formant una ideologia que té dues cares. Per una banda, la sacralització de la cultura pre-industrial, una cultura carregada de salvatgisme i de superstició, però que ara curiosament es revaloritza, com si fos la cultura de l'home en estat pur. D'altra banda, es fa aparèixer els mitjans de comunicació com una mena de diable tecnològic modern. Nosaltres pensem que és impossible tenir una actitud crítica si només es difonen aquest conjunt de perjudicis. Si no es fa la crítica intel·ligent dels mitjans de comunicació no hi ha manera de transformar-los. I amb aquestes actituds no som capaços de fer una política progressista en el terreny de la comunicació.

—Per què s'imposen aquests perjudicis contra els mitjans de comunicació?

J. M. T.: Fins ara hem interpretat l'aparició històrica de la cultura de masses com una mena de catàstrofe per a les classes populars, que haurien vist com, davant l'omnipotència de la nova cultura industrial, controlada per la burgesia i l'estat, s'anaven perdent les restes de la cultura popular. Nosaltres diem que cal començar a revisar aquesta història pensant que l'aparició de la cultura de masses no és la derrota històrica de les classes populars, sinó el resultat de la conquesta històrica d'unes classes populars en formació, que deixen de ser rurals i tradicionals, per convertir-se en industrials i urbanes, que lluiten per participar d'aquella modernitat que els intel·lectuals il·lustrats, la burgesia i l'estat els hi prometen però que no volen compartir amb ells.

ENRIC MARÍN: S'ha de reinterpretar la història del segle XX a partir entre d'altres fets de la incorporació de les classes populars a un espai cultural compartit. Aquest espai és el fabricat, teixit pels mitjans de comunicació de masses.

—Els mitjans de comunicació també han evolucionat. Ara s'imposa la cultura audiovisual.

E. M.: Hi ha dos discursos molt poderosos contra els quals cal reaccionar enèrgicament. Un és el discurs tecnològic, que diu que les noves tecnologies en si mateixes ja ens porten al paradís. Això és mentida. Aquest discurs no dóna cap garantia de res si no hi ha una intervenció política qualificada. El segon és el discurs ètic, d'impugnació global dels mitjans, on només el llibre és un vehicle adequat per transmetre la cultura. Això incapacita els intel·lectuals per fer la crítica constructiva, per tal de fer propostes imaginatives en el terreny de l'aprofitament democràtic de les possibilitats de les noves tecnologies. Nosaltres proposem de reaccionar contra aquests dos discursos. Sobretot l'ètic, que només fa una impugnació conservadora, atrinxerant-se amb la cultura impresa, contra la cultura audiovisual i les noves tecnologies.

—Aquest doble discurs ha estat defensat pels intel·lectuals d'esquerres.

J. M. T.: Des de la dreta hi ha un discurs que organitza les masses i les fa treballar, però ella és la portadora de la racionalitat. I des de l'esquerra hi ha uns intel·lectuals lúcids que interpreten la història, veuen el paper que cal atribuir a les masses i ells són els que els l'han d'explicar. En qualsevol cas, estem davant de dues minories salvadores. A nosaltres el que ens sembla és que hi ha una voluntat clara d'ignorar el caràcter creatiu de les classes populars i la seva enorme contribució a la cultura contemporània.

—Tanmateix, vostès tenen una formació marxista.

J. M. T.: L'assaig té molt d'autocrítica, perquè moltes de les posicions que critiquem han estat durant temps les nostres.

E. M.: Nosaltres en un moment donat diem que s'hauria d'anar cap a una postmodernitat postmarxista, perquè una de les crítiques al marxisme justament és aquesta voluntat d'explicació global i acabada del món, que no deixa de ser una barrera al coneixement. En canvi, des de les conquestes intel·lectuals que ja ha consolidat el marxisme, hem d'anar cap a paradigmes nous i diferents, amb aquesta idea del pensament complex que defensem en el llibre, d'un cert relativisme, de recuperar actituds intel·lectuals més pròpies del que seria la cultura llibertària. I la reivindicació de la diferència, de la complexitat dels fenòmens. Amb aquest text ens hem decidit finalment a funcionar sense etiqueta.

Montserrat Serra

La visió crítica del postcoit

Jaume Creus (Barcelona, 1950) és el guanyador del Premi Vicent Andrés Estellés de poesia amb l'obra 'Eros d'encesa fletxa'. Una reflexió crítica de certes actituds a l'entorn del sexe, feta amb una mordacitat sagnant.

Què significa aquest poemari en la seva obra?

—Home, és com una culminació, no? Sempre que fas una obra nova esperes un pas endavant. El que passa és que potser això encara té algun lligam amb coses d'altres llibres anteriors. Jo ja havia fet algun epigrama, havia fet *tannkas* i *haikus* i també algun poema més discursiu. Això és una mica un recull de tot, però enfocat cap a un tema molt eròtic i molt sarcàstic i molt mordaç, i una miqueta carregant-me els mites o les convencions que hi ha a l'entorn del sexe i fins i tot la pràctica comercial del sexe.

—Per què aquesta insistència eròtica tan directa?

—Perquè fa falta dir les coses amb claredat. Bé, jo no m'he amagat mai de res; és a dir, que no he dit res que no hagi dit abans, i inclús, el algunes ocasions, més clarament que ara. Això és, si tant vols, poesia eròtica, però l'interès del llibre no és l'erotisme que pugui haver-hi, perquè no és "Oh, que bé que ens ho passem al llit" o "Oh, que bé, quines posturetes que adoptem", és més aviat una crítica de segons quines actituds i aquest és el valor de la mordacitat i de la ironia, sagnant en alguns moments, que té el llibre.

—Quines són les actituds criticades?

—Bé, mira, per exemple, actituds respecte a les pel·lícules porno, actituds respecte el lluïment de cossos de plàstic, també certes actituds molt masclistes, que oblidem que tots els senyors portem la cicatriu de la vagina que vam tenir quan érem al ventre de la "mamà". Doncs bé, això en un poema que es diu "Lliçó d'anatomia" està molt ben dit. Hi ha una reflexió crítica respecte tot aquest món. Ara bé, el fet de ser crític transcendeix el pur erotisme; a més, erotisme pur no n'hi ha, i en qualsevol cas, són moments molt breus. El que hi ha més és la visió crítica del postcoit.

—I com ha dit, una dosi d'ironia.

—Sí, perquè crec que totes les coses que valen la pena, precisament per això, s'han de saber veure amb cert distanciament, però després ficar-t'hi amb tota la consciència del món. A mi em sembla que la ironia, amb una mica de crítica i una mica de distanciament, enriqueix molt la represa del plaer, de l'aventura amorosa i de tot allò que vulguis. La ironia sempre serveix per mirar endavant.

VICENT A. JIMÉNEZ

Jaume Creus: "Erotisme pur no n'hi ha, i en qualsevol cas, són molt breus."

—Al llarg del llibre hi ha una alternança de poemes llargs i breus; això té algun significat?

—Jo no he estat mai allò que en altres èpoques en deien un estructuralista. El llibre no té cap estructura predeterminada, el fet que hi hagi poemes llargs i poemes breus depèn de les èpoques i d'allò que vols dir. Ara bé, si hi ha alguna ordenació és de tipus musical, és un deixar-se anar molt rossinià, seria un bon símil dir que és una miqueta com una obertura de Rossini, hi ha *crescendos*, *diminuendos*, una mena d'*impasse* que sembla que et porta en una direcció i després se'n va per un altre cantó, hi ha coses populars al costat de coses diguem-ne més serioses o menys irròniques que la resta. I Rossini també era molt irònic, o sigui que també li va bé.

—Quina evolució poètica ha seguit?

—*Grosso modo* et diria que vaig començar fent una poesia molt simbolista, molt plena de metàfores, algunes reconec que incomprensibles, d'imatges molt enceses. Però la meva intenció era anar depurant, fins a *Calotips instantanis*, que és una absoluta depuració, amb poemes molt breus –allò sí que només són *tannkas* i *haikus* i algun epigrama–, però la meva dèria és encara ser comunicatiu, que s'entengui la imatge i continuar depurant el llenguatge.

—Quin significat té el premi Vicent Andrés Estellés de poesia?

—El llibre deu molt a tots els qui han treballat la poesia eròtica i en certs aspectes els lligams evidents són l'italià Sandro Penna i una mica Pier Paolo Passolini, que són les meves dues bèsties italianes; però, en aquest mateix sentit, també ho és Vicent Andrés Estellés.

—Quant al teatre, quins són els seus objectius?

—Home, ara tinc ambicions en el camp del cinema. Estic intentant fer una primera pel·lícula; la idea, no te la diré, però és una cosa una mica melodramàtica. Ara bé, ateses la circumstàncies actuals, calcem-nos, perquè no sé si en farem, de cinema. Aleshores, si amb el melodrama, una història amb nen inclòs, tinc l'oportunitat d'interessar algun productor...

—Què vol dir "nen inclòs"?

—Bé, no és el protagonista, però hi ha nen. És clar, això pot tenir més trumfos que no pas una cosa que sigui molt meva i que diguin que no interessa ningú, que ja la tinc. Jo volia fer una cosa que es deia "Kaki", però això ho té molt magre per arribar a ser una pel·lícula de debò, tot i que és realment el que jo voldria fer. Ara, teatre? Sí, també en tinc projectes i mentre no pugui fer la pel·lícula, evidentment, aniré fent teatre. Estic acabant de traduir una cosa de l'Yves Navarre, premi Goncourt mort de sida, i m'interessaria muntar una obra seva.

Joan Marí

"Daddy, I see things!"

"La ministra somriu, però en el fons deu pensar: 'Però què s'empatolla aquest Sagarra amb els autos de fe?'. Té raó, què m'empatollo. I és que he sopat poc i l'ampolla de Johnny Walker que fa una estona han deixat sobre la taula és gairebé buida. Començo a veure coses. Daddy, I see things!"

El dia 28 d'octubre la meva dona i jo vàrem agafar el Talgo camí de València per assistir al sopar dels Premis Octubre. Viatge penós: en arribar la tardor, els quatre vagons de primera del Talgo de Cartagena es redueixen a dos, i tots dos per a *no fumadores*! ("Ho fan per tocar-nos els collons", em va dir un senyor de Xàtiva). Com a consol vaig destapar una ampolla de Glenrothes que portava a la maleta i, entre copeta i copeta, em vaig llegir mitja dotzena de pàgines del *Zibaldone* fins que em vaig adormir.

No vàrem baixar a València, sinó que prosseguírem viatge fins a Alacant. Amb la Maria Jesús, la meva dona, que és alacantina, filla d'Elda per a ser més precís, vàrem decidir de sopar amb els seus germans i després agafar un taxi que ens portés a València. Alacant, com a ciutat, no és cap maravella, però hi fan uns arrossos com no en fan enlloc. A la carta de la Dàrsena, s'hi poden trobar no pas menys de cinquanta classes d'arròs amb pop, amb *mondongo*, *caldoset*, amb capetes de torero; arròs avorrit, blasfemat, *meloso de caza*, amb morera, arròs del senyoret... Vaig triar una ració –força abundant– d'arròs sec amb verdura i embotit del Pinós i, mentre s'anava coent, em vaig cruspir un plat de *revuelto de patatas con migas de bacalao* amb una ampolla de Viña Vermeta, reserva del 85. Tot plegat una delícia. Després dels cafès i de la copeta, de xerrar amb els cunyats del Barça i del senyor De la Rosa, vam agafar un taxi cap a València, carregats de taronges –unes taronges fellinianes, de les que fan olor, com no en trobo a la Boqueria–, tomàquets secs i embotits (per a l'arròs que em fa la dona). Per sort, el taxista era fumador. Li vaig oferir un Montecristo i en una hora i mitja ens va deixar a la porta de l'hotel Astoria Palace.

L'endemà al matí, el meu fill Josep em mostrà el primer volum (de fet, el segon: Poesia 2, *El Comte Arnau*) de l'Obra Completa del seu avi. El llibre, molt ben editat –només falta posar peus a les il·lustracions fotogràfiques–, fa força goig. Una periodista em preguntà què pensava de la nota que figura a la segona pàgina d'aquest volum: "Aquesta obra s'ha editat sota el patrocini del Govern d'Andorra"."No li sembla una mica còmic, per a dir-ho d'alguna manera, que l'obra d'un gran escriptor català, barceloní, no solament hagi de ser editat a València, sinó que a més compti amb el patrocini, és a dir, amb el suport econòmic, del Govern andorrà?". Li vaig respondre que estava encantat que l'obra completa del pare fos editada per Tres i Quatre –ni l'Enciclopèdia Catalana (Proa), ni Edicions 62 no ho haurien fet millor– i amb el patrocini del govern del poble andorrà, un país on tinc molts bons amics. Però la periodista insistia a buscar-me les pessigolles i, per tenir-la contenta, li vaig explicar el que m'havia passat amb la publicació d'un llibret de la Institució de les Lletres Catalanes (dependent del Departament de Cultura de la Generalitat) amb motiu del centenari del meu pare.

Fa uns mesos –vaig dir a la periodista– em va trucar el senyor Oriol Pi de Cabanyes, director de l'esmentada institució, per parlar-me d'un llibret –*Josep Maria de Sagarra (1894-1994)*– que pensaven publicar amb motiu del centenari. Em va demanar si li podia fer arribar una tria de textos –poesia i prosa– del meu pare, li vaig dir que amb molt de gust. Vaig enviar la tria –més de trenta pàgines de les 55 que té el llibret– i un parell de mesos després vaig rebre la publicació, un llibret molt maco, amb un paper boníssim, molt ben editat, on no figurava enlloc que jo hagués triat els textos del meu pare i, per a acabar-ho d'adobar, vaig assabentar-me que es venia a les llibreries al preu de 700 pessetes, quan jo, burro de mi, em pensava que es tractava d'un llibre institucional, destinat a les escoles i a les biblioteques públiques. És a dir, que no vaig exigir cap mena de contracte –tampoc m'ho van proposar– ni retribució en concepte de drets d'autor. "Ni ho penso fer. M'encanta de poder contribuir a la cultura del meu país, si bé preferiria que, el sou del director de la Institució de les Lletres Catalanes, el paguessin amb unes pessetes que no fossin les meves", vaig dir a la periodista, la qual se'n va anar més contenta que un gos amb un os.

Al vespre, la festa dels Premis Octubre. El Firal de Mostres s'havia convertit en un immens plató de televisió: TV3, Canal 9 i

RAFA GIL

Dalt, Ovidi Montllor; baix, Josep M. Flotats. El primer diu, com mai no ha dit ningú, "Aigua marina", del pare; el segon recita un vers de circumstàncies jovenívol, del poeta.

TVE2. "Los Octubre más mediáticos", titulava *La Vanguardia*. Els Borja i el meu pare són, diuen, "*las estrellas de la noche*". No em desagrada la relació: sempre he cregut que el pare era una mena de personatge del Renaixement i no em costa gens d'imaginar-me'l compartint una costella de tigre –o un arròs amb tripes i fetge d'heretge– amb Alexandre VI, a les cambres del Vaticà. Aquest any, doncs, vaig de *fils à papa* i, per tant, ens fan seure –a la Maria Jesús, al Josep, a la Dorota, la seva muller polonesa, i a mi– a la taula de la presidència, juntament amb el pare Batllori, la senyora ministra de Cultura, els representants dels governs de l'Alguer i d'Andorra i l'amic Eliseu Climent, més trempat que un gínjol i que, aquella nit, oficiava amb força gràcia i brillantor de Superpuck mediàtic.

RAFA GIL

El sopar, tristot. Tot just si em vaig menjar una gamba congelada i vaig beure dos ditets de vi blanc. En canvi, el pare Batllori s'ho va menjar tot, a poquet a poquet, mentre comentava meravellat a la Maria Jesús com es pot preparar un sopar per a més de mil persones i fer-lo tan bo. Jo estava per dir-li que per a aquests Octubre, tan borgians, tan sagarrians, haurien d'haver rostit, com a mínim, mitja dotzena de bous –més un toro d'Osborne per a la Pilar Rahola i un de lamé per a la Magda Oranich–, i muntar un vinoducte entre Monòver i el Firal perquè arribessin els vins de Poveda i ens esquitxessin a tots. Mentrestant, Ferran Torrent lluitava a mort amb el Drac i Carles Santos es muntava la Mulassa, a cop de timbals, i en Biel Mesquida, amb les seves agraïdes patilles de picador jubilat, s'arrapava als collons del Rat Penat i sobrevolava, com un *angelotto* mallorquí, la selva mediàtica. Però el pare Batllori, amb molt bon criteri, s'hauria pensat que em passava de rosca i vaig preferir de parlar-li de Roma, del meu barri del Panteó, de Mario Praz, del Palau del marquès Ricci a Via Giulia, l'estimada Via Giulia; dels *monsignori* i del gats de Roma...

La ministra Alborch, molt simpàtica, em parlà de l'èxit del Lliure a Madrid i de la propera campanya que pensa engegar perquè els pobres espanyols redescobreixin les seves catedrals. Li dic que la redescoberta es podria amanir amb un grapat d'autosacramentals i *autos de fe* a càrrec de la Compañía Nacional de Teatro Clásico del senyor Marsillach. La ministra somriu, però en el fons deu pensar: "Però què s'empatolla aquest Sagarra amb els *autos de fe*?". Té raó, què m'empatollo. I és que he sopat poc i l'ampolla de Johnny Walker que fa una estona han deixat sobre la taula és gairebé buida. Començo a veure coses. *Daddy, I see things!*

Veig en Flotats recitant un vers del meu pare! "Invocació de Sant Jordi". Un vers de circumstàncies, jovenívol (1916), inclòs a la *Poesia Completa* de la Selecta, entre les disperses, i que la veu del gran Flotats fa sonar com sonaven al Cantonigròs dels 60 les caramelles xiruquianes d'aquells tendres i deliciosos anys. Flotty confon Sant Jordi, el catalanisme de la Industrial Bolsera, amb l'autèntica falla valenciana, en la qual la literatura, vers, prosa i teatre, té sempre gust de carn fresca, i no pas de carn arrebossada de retòrica, embolicada amb *papier maché* per a consum de tots aquells rebels que un dia fracassaren i que avui dia viuen del *qüento*.

L'endemà, a *La Vanguardia*, Rosa Maria Pinol parla de la intervenció de Flotats i diu: "*La presencia de Josep Maria Flotats [...] fue celebrada por los asistentes e incluso aplaudida discretamente por el crítico Joan de Sagarra, hijo del homenajeado, a pesar de las tensas relaciones que mantiene con el actor*". Doncs, mira, nena, per dir-t'ho tal com t'ho diria en Terenci, de "relaciones" res de res. En Flotats recita el que pot i com pot i jo, que sóc un noi de casa bona, educat als jesuïtes, l'aplaudeixo, discretament, això sí, perquè, la veritat és que l'actor no ho podia fer pitjor. I no ho dic solament jo. *Et c'est tout*. Però, de relacions, repeteixo, *rien de*

RAFA GIL

rien. I menys, tenses. És que potser m'has pres per una altra cosa, Rosa Maria, maca?

Un altre glop de Johnny Walker. *Daddy, I see things!* Els 19 botons del vestit de la Montse Serra s'obren de sobte –*Open Sesame!*– per donar pas a l'Ovidi Montllor que volant des de l'Orient –l'Orient de Benet i Jornet; l'Orient dels contes i les nostres pel·lícules de criatures– amb una catifa de seda ha passat entre les cuixes de l'esplèndida mossa i ha aterrat al bell mig del plató dels Octubre. Ovidi diu, com mai no ho ha dit ningú, "Aigua marina", del pare: "Voldria, ni molt ni poc: /ésser lliure com un ala,/ i no mudar-me del lloc/ platejat d'aquesta cala; i encendre el foc/ del pensament que vibra,/ i llegir només un llibre/ antic,/ sens dubte, ni enveja/ ni enemic..."

Aquest noi m'ha ben fotut. Te'n recordes, company, amic Ovidi, quan, fa més de vint anys, ens banyàvem de matinada, nus, a la platja del Port de la Selva, tu, jo i una noia –com es deia?– i una ampolla de whisky; i tu ens parlaves de quan, el teu pare, anarquista, el van ficar a la presó, i tu i la teva mare, que no teníeu ni un ral, li portàveu una llagosta per a esmorzar? "Què no es mereixia el meu pare!", vares dirnos a la platja del Port de la Selva, camí de Llançà, parlant de l'orgull teu i de la teva mare, amb el pare engarjolat, a mi i a la nostra particular Teresa, o Teresina, o com es digués, que ballava nua el vals, és clar que sí, enmig d'unes onades benignes, alçant l'ampolla de whisky, tot somrient, com en els contes de fades? Te'n recordes, Ovidi, de quan els pescadors del Port de la Selva ploraven quan els recitaves els versos del pare? Doncs, bé, punyetero, a mi també em vas fer plorar la nit del 29 d'octubre i, això, pots ben bé creure'm, no t'ho perdonaré mai. Ets un malparit, Ovidi: l'any passat ens vas fer trempar amb els amants de l'Estellés, i aquest any ens has fet plorar, a mi i a molts altres. Malparit Ovidi! T'estimo com et vaig estimar aquella matinada a la platja del Port de la Selva, camí de Llançà.

Daddy, I see thigs! No sé qui ni com em va treure del Firal. Vaig acabar a la plaça del Carme, amb un darrer escotx a la mà, feliç com un gripau, en la nit valenciana, un pèl boja, abans que em portessin a l'hotel –quin? com?–, on després de prendre'm dues aspirines efervescents i de resar les oracions vaig adormir-me com un angelet per despertar-me tard, molt tard, just a temps d'agafar l'avió on, entre glopet i glopet de Glenrothes –encara en quedava un cul!– anava llegint Fuster en italià (*Dizionario per oziosi*. Tullio Pironti Editore. Napoli, set. 1994). "*Bisogna insistere: conviene rivendicare il cinismo. In fondo, ciò che definiamo "cinismo" non è altro che l'antidoto all'ipocresia*". Que bé sona Fuster en italià! **Joan de Sagarra**

"Aquest any, doncs, vaig de 'fils à papa' i, per tant, ens fan seure –a la Maria Jesús, al Josep, a la Dorota, la seva muller polonesa, i a mi– a la taula de la presidència, juntament amb el pare Batllori, la senyora ministra de Cultura, els representants dels governs de l'Alguer i d'Andorra i l'amic Eliseu Climent, més trempat que un gínjol i que, aquella nit, oficiava amb força gràcia i brillantor de Superpuck mediàtic."

Les autopistes de la inforr

Europa perd posicions en el mercat tecnològic en benefici dels Estats Units i del Japó. Aquest informe, aparegut al 'Newsweek' ananalitza les causes d'aquesta crisi.

Pels homes que regeixen el destí de la Siemens Corp., el centre neuràlgic de la indústria electrònica alemanya, aquests anys que vivim són de lluita acarnissada i d'angoixa. Avui Siemens té uns 12.600 treballadors menys que no l'any 1992. En el conjunt de la companyia i en la divisió informàtica en particular, les ferides encara no han cicatritzat. Siemens Nixdorf ha perdut aproximadament 1.300 milions de dòlars des del 1991, i es preveu que enguany només anirà una mica millor. Una companyia que abans es vantava de trobar-se a la mateixa alçada que IBM ha acabat tenint problemes de la mateixa magnitud que els d'IBM i havent d'adoptar solucions semblants a les d'IBM. El seu nou cap de direcció, Gerhard Schulmeyer, és el primer fitxatge que ha vingut de fora del planter de la companyia. Ha passat una bona part de la carrera fent de directiu als Estats Units, i al si de Siemens el missatge que això implica no podria ser més clar: Els negocis ja no seran com abans. "A partir d'ara –diu, amb un cansament evident, Horst Nasko, vice-president de Siemens Nixdorf– dirigirem l'empresa com si fos una companyia americana".

Hi va haver una època en què a Europa dir que hom dirigiria una empresa "com una companyia americana" hauria semblat una broma, particularment si es tractava d'indústries tan prestigioses i tan tecnològicament avançades com les que es dediquen als ordinadors i a les telecomunicacions. Però ara no fa riure. Siemens no és, ni de bon tros, l'única que té dificultats. Ben al contrari, n'hi ha a la major part del domini europeu de l'alta tecnologia, en particular de la telemàtica: ordinadors, telecomunicació i televisió, que conflueixen ràpidament en un sol camp. És la famosa *Infobahn* (que podríem traduir per autopista de la informació), l'era de les comunicacions interactives, actualment objecte de cobejança de les empreses electròniques (i dels governs) de tot el món. L'estiu passat, una comissió de la Unió Europea per la societat de la informació total definia els canvis que s'esdevindran en aquest àmbit dient que eren "un embat revolucionari en la vida econòmica i social. Un embat que no espera l'home". I afegia: "cal que ens afanyem".

Europa només té una oportunitat. Tret d'unes poques excepcions, en gairebé tots els sectors de l'anomenada indústria de la tecnologia de la informació hi ha una derrota en marxa. Els competidors europeus ho són tot excepte invisibles i les companyies americanes ressorgeixen implacablement. Precisament fa pocs dies, la Compaq Computer Corp., amb seu central a Houston, presentava un informe amb un increment astorador de beneficis: del 88%. A Europa, les trameses de Compaq han augmentat un 50% molt extraordinari i els directius de la companyia creuen que van ampliar dos punts, del 12% al 14%, un segment de mercat que ja dominen.

Compaq sols n'és un exemple. Malgrat tot el seu nou entusiasme per la *Infobahn*, fora que alguna cosa canviés radicalment aquests anys vinents, les empreses europees no viatjaran

ació s'embussen a Europa

per la infopista, o autopista de la informació, només seran part del paviment i les dirigiran des de darrere companyies americanes i japoneses. D'això, se'n podria derivar una era d'esclerosi tecnològica per a Europa, amb efectes molt seriosos a llarg termini sobre l'economia europea. "Pensin quants diners gastarà la gent en un futur en informació, comunicació i tecnologies aplicades al lleure –diu Rudolf Bayer, professor de tecnologia de la informació de la Universitat Tècnica de Munic–. Algun dia, aquestes indústries seran més grans que no pas les de l'automòbil, però tot i això sembla que les desaprofitem".

Gairebé per unanimitat, els directius de les empreses europees d'alta tecnologia neguen que aquesta conclusió sigui alarmista. I Europa té, òbviament, centres amb potencial tecnològic. El seu estàndard de comunicació digital sense cable (dit GSM) és ràpidament reconegut a escala mundial *excepte* als Estats Units i al Japó. Això ha ajudat companyies abans mediocres, com la finlandesa Nokia, a esdevenir un competidor mundial en la producció de telèfons mòbils de gran qualitat i de productes de telecomunicacions per a la xarxa GSM. Pel que fa al *software* –una indústria relativament petita i fragmentada a Europa– dues empreses alemanyes, SAP AG i Software AG, van tenir la sagacitat d'adonar-se que el mercat informàtic es decantava ràpidament pels ordinadors petits de sobretaula i que anaven perdent posicions els grans sistemes. Avui es troben entre les deu primeres empreses independents proveïdores de *software* del món. Públicament la posició oficial –és a dir, la posició dels buròcrates de Brussel·les– és que no hi ha crisi en alta tecnologia. El mateix informe que parlava d'un "embat revolucionari" insistia a dir que "si més no, en aquest camp no tenim els problemes que acostumem a tenir Europa per posar-nos al dia".

Tot i així, en té. Les conclusions de l'informe sobre la "societat de la informació total" van coincidir amb les d'un encontre dels alts executius del sector electrònic d'Europa, tingut el mes de juny d'enguany a Corfú –una trobada específicament dirigida a discutir com podria Europa reactivar la seva deteriorada competitivitat–. "Per què aquesta urgència? –demanaven els autors del document–. Perquè els proveïdors de xarxes i serveis de fora d'Europa són cada cop més actius als nostres mercats".

Dèficit global. "Cada cop més actius" és una manera de dir-ho. "Cada cop més dominants" s'atansaria més a la veritat. A Europa, el dèficit comercial dels productes electrònics augmenta ràpidament, segons un estudi recent de Mckinsey & Co. L'evidència de la potència americana (i japonesa) i de la sorprenent debilitat europea dóna un ampli marge a les empreses de creixement ràpid. Actualment, les empreses americanes i japoneses controlen més de les dues terceres parts del mercat europeu d'ordinadors. I com demostra l'èxit de Compaq, aquestes xifres encara creixeran quan els usuaris, igual que han fet els seus col·legues americans, s'afanyin a substituir els grans sistemes per PC de sobretaula –un sector de la indústria que els americans ja dominen–. Això d'unir els aparells amb les xarxes –un segment del mercat molt rendible i que creix ràpidament– és un feu gairebé exclusiu dels americans. EDS, la filial de General Motors que subministra serveis informàtics a les empreses, té molt pocs competidors no americans a Europa. I pel que fa als microprocessadors, l'any passat, Dataquest, empresa especialitzada en estudis de mercat, va designar l'empresa Motorola, dels Estats Units, "venedora europea de l'any".

Fins i tot en tecnologies encara experimentals, com és ara la televisió en dos sentits, els Estats Units en són el líder destacat. Per exemple, la perspicaç decisió que el Govern de la Gran Bretanya va prendre durant la dècada dels anys 80, de deixar de reglamentar

RAFA GIL

La tecnologia informàtica va començar amb força a Europa. Actualment, les empreses americanes i japoneses controlen més de les dues terceres parts del mercat europeu d'ordinadors.

la comunicació per cable, ha convertit aquest país en una joguina per a empreses desficioses d'oferir els serveis de televisió interactiva del demà. De fet, avui la infrastructura digital del Regne Unit és superior a la d'Amèrica. Però són principalment les companyies telefòniques i per cable americanes –NYNEX, US West i TCI, per exemple– les que remenen les cireres.

"Tots els problemes d'Europa són de collita pròpia", diu Lothar Stein, un assessor de direcció de McKinsey i autor d'un llibre de pròxima aparició sobre els punts dèbils de l'estructura electrònica europea. Les seves companyies d'alta tecnologia pateixen d'uns costos reinflats, l'herència d'un passat que intentava de crear "campions nacionals" (com el Groupe Bull francès) a cada país. L'excés de reglamentació en indústries clau (principalment en telecomunicacions) ha col·locat les empreses europees en una situació desavantatjosa. A més a més, hi ha la manca de dinamisme tecnològic entre les petites empreses, que massa sovint no poden trobar finançament encara que tinguin bones idees. El resultat, diu Paul Braendli, president de l'oficina europea de patents de Munic, és una "escletxa en la innovació" –particularment en els sectors que ara es fusionen per formar l'era de les comunicacions digitals i de la informàtica.

RAFA GIL

La informàtica ha entrat també en el món del lleure, com ara en els jocs de simulació. En els mercats de ràpida evolució, anar només mig pas enrere pot ser un enorme desavantatge competitiu.

Una crisi profunda. No és del tot clar si les empreses europees podran sortir-se'n totes soles. Alguns analistes diuen que, en els mercats de ràpida evolució, com és ara el de la tecnologia de la informació, anar només mig pas enrere pot representar un enorme desavantatge competitiu. "Amb els cicles productius actuals, si comences un any o dos més tard, mai més no tindràs cap possibilitat", diu Bayer, de la Universitat Tècnica de Munic. I cada cop sembla mes evident que la majoria d'empreses europees van un any o dos enrere. Segons l'estudi de Mckinsey, l'any 1992 els fabricants europeus d'ordinadors només havien aconseguit el 24% dels beneficis amb productes introduïts al mercat durant els dotze mesos anteriors; als Estats Units i al Japó aquesta xifra havia estat del 60%.

Igual que Siemens, la majoria d'empreses europees reconeixen la profunditat de la crisi. Pel que fa als ordinadors, la majoria de contendents europeus van fer d'IBM el seu model comercial. Això vol dir que es van quedar encallats fa molt de temps entre ferralla –sistemes poderosos de gran embalum–, quan el mercat es decantava ràpidament per màquines de sobretaula i portàtils, molt més barates. No és estrany, doncs, que n'hagin derivat milers de milions de pèrdues. Només l'any passat, ICL, Olivetti, Siemens Nixdorf i el Groupe Bull van perdre més de 750 milions de dòlars. Al començament d'octubre el Govern francès anunciava la darrera d'un seguit d'injeccions financeres destinades a salvar Bull, una empresa valorada en 2.100 milions de dòlars.

"De totes maneres, no representarà un gran canvi", diu un executiu americà establert a Europa. Fins i tot després de dos anys sencers de restructuració –en els quals s'han perdut un total de 50.000 llocs de treball–, els principals fabricants d'ordinadors europeus encara han d'afrontar una tornada a escena ben àrdua. El seu problema és tan obvi com agut. Tal com ho expressa Helmuth Gümbel, un director d'investigació del Gartner Group de Munic: "Una companyia que es consolida no es troba en bona posició per a expandir-se".

Però resulta que ha d'expandir-se. El creixement explosiu dels ordinadors personals –i de les xarxes digitals que els intercomuniquen i del *software* amb què funcionen– és un fenomen d'abast mundial. L'any passat, segons Dataquest, es van vendre 50 milions de PC per un valor total de 74.000 milions de dòlars. L'any 2.000 aquesta xifra podria augmentar fins a 200.000 milions de dòlars. En un mercat d'aquesta mena, fins i tot les economies a gran escala passen un moment crític. "Òbviament, hi ha un problema general que les companyies que tenen més expansió poden solucionar més fàcilment", afirma Corrado Passera, de trenta-nou anys, director executiu d'Olivetti.

L'herència d'aquestes estratègies eurocèntriques i la competència implacable dels fabricants americans, molt més eficients, empenyen constantment companyies com Olivetti a posicions defensives. D'un màxim de l'11%

assolit el 1986, la seva quota de mercat ha davallat al 4,3%. I tal com diu Michael Ierubino, un analista de l'empresa d'inversions Murchio SIM, amb seu a Milà: "Cada vegada que IBM i Compaq retallen preus (com van fer precisament tres setmanes enrere), a Carlo De Benedetti, president i principal accionista d'Olivetti, li surten un grapat de cabells blancs i es veu obligat a fer el mateix. Però quant de temps podrà continuar Olivetti retallant preus i plantant cara a la competència?"

La restructuració en què es troben immersos els europeus fa que tot plegat sigui un procés gairebé interminable. Durant aquests darrers trenta mesos Olivetti ha reduït la seva força de treball un 25%. A Siemens Nixdorf la disminució de plantilla ha anat aparellada amb una sobresaturació d'existències.

Durant anys, Siemens i la seva divisió d'ordinadors personals, Nixdorf –fusionada l'any 1990– han mantingut una posició relativament forta al seu país. Però han deixat que els seus productes fossin innecessàriament complexos de fabricar –i per tant, cars–. Nasko, el vice-president d'SNI diu que fins fa ben poc la companyia feia servir no menys de 150 components per muntar un teclat d'ordinador. Avui n'hi ha prou amb quatre. Mentrestant, els directius de l'SNI han reduït el nombre de proveïdors a la meitat i han doblat els moviments d'inventari de la planta d'ordinadors que la companyia té a Paderborn. L'objectiu, diu l'executiu de Siemens, ja no és la tecnologia per la tecnologia. Gerhard Schulmeyer, el nou CEO, ha dit als seus col·legues que "el nostre problema no és la manca d'inversió en tecnologia, sinó com obtenir un benefici d'aquesta inversió".

Més enllà de la reducció de costos, aquestes

ARXIU

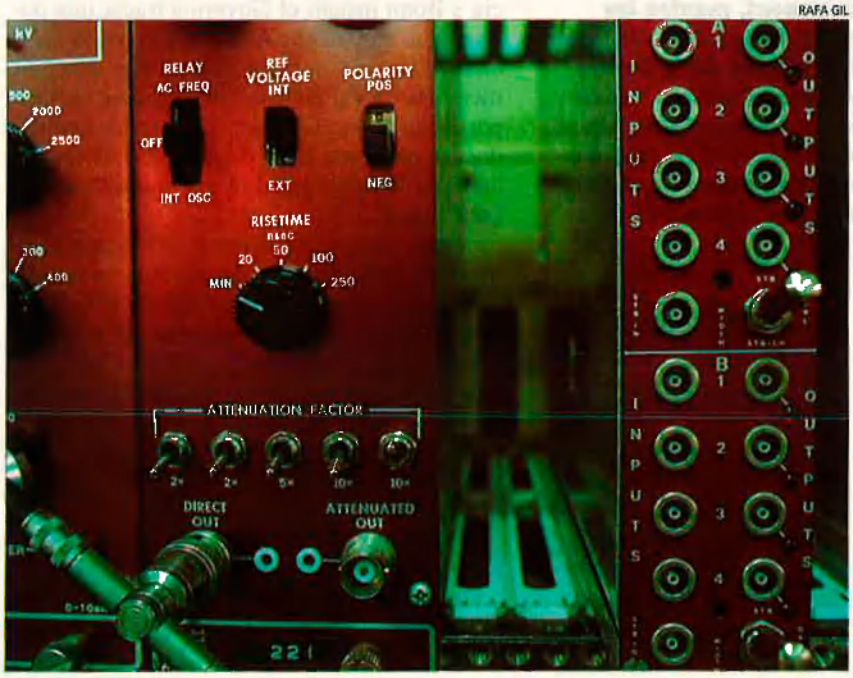
A Alemanya, creuar la xarxa telefònica és 20 vegades més car que no als EUA. Això ha encarcarat la innovació, perquè ha desanimat els nous clients dels serveis informàtics.

solucions se centren actualment en esforços frenètics per tractar d'igual a igual amb les principals empreses americanes en tot l'espectre de la tecnologia de la informació i dels ordinadors. Algunes empreses, adonant-se que la síndrome del "no inventat ací" ja no els surt a compte, han signat aliances per retallar costos. Philips, el gegant electrònic holandès, anant més enllà de la seva divisió de xips per a ordinadors va fundar un centre de disseny juntament amb Motorola per fabricar circuits de vídeo per a sistemes lectors de CD-ROM. SGS Thomson Microelectronics treballa en equip amb Cyrix en el camp dels xips per a PC. Molts altres s'han mogut ràpidament per crear vincles més estrets amb aquells qui tenien la paella pel mànec en aquesta era digital: SNI, un dels més grans consumidors europeus de Microsoft, ha obert un laboratori a Redmond, Washington (lloc d'origen de Microsoft), per estar prop de Bill Gates & Company.

Unir esforços. Fins i tot en els àmbits en què són fortes, les empreses europees comproven que és positiu de tenir socis americans. En el marc de les telecomunicacions, en què Olivetti és cada cop més ambiciosa, la primavera passada De Benedetti va arribar a un acord amb Bell Atlantic i Pacific Telesis del qual va treure un preciós contracte per a Itàlia d'un telèfon cel·lular. Cap a la mateixa època, Olivetti va acordar també d'unir esforços amb Heghes Network Systems, una filial de la fàbrica de cotxes General Motors, en el camp de les comunicacions via satèl·lit.

Preses per separat, les aliances estratègiques acostumen a ser positives per a totes les parts involucrades. Preses en conjunt i al parer d'alguns analistes, signifiquen que Europa és cada cop més dependent, mentre les companyies dels Estats Units porten el timó de la innovació tecnològica. Dins les indústries europees –i concretament a Alemanya, on l'orgull tecnològic és molt arrelat– tastar el fracàs ha estat l'esperó que ha propiciat que es parlés d'una "crisi innovadora" més àmplia. I per més que no tothom s'ho creu, hi ha prou indicis que causen preocupació: en la carrera de noves patents, ara Europa va al darrere dels Estats Units i del Japó, particularment en electrònica. Segons el Centre for Economics

RAFA GIL

and Business Research de Londres, del total de les seves economies, els europeus inverteixen un 25% menys que no els Estats Units en "innovació" (productes i processos nous) i un 30% menys que els japonesos.

Els governs europeus tenen una bona part de culpa en aquest problema. El pas més important que podrien fer per ajudar les indústries d'alta tecnologia pròpies seria d'abstenir-se de regular el sector de les telecomunicacions. Les xarxes de dades digitals d'alta velocitat –les peces sobre les quals es basteix la *Infobahn*– s'han desenvolupat a Europa terriblement a poc a poc per una raó principal: amb l'excepció del Regne Unit, la indústria de les telecomunicacions europea s'assembla a la dels Estats Units d'abans de la fi del monopoli de l'AT&T: cada nació és dominada per una sola empresa monolítica amb plom als peus i sobresaturada de personal. Cadascuna obté uns guanys molt atractius amb l'ús quotidià del telèfon, cobrant unes tarifes enormes i indiscutibles per connexió amb les línies que hom vulgui, per exemple amb Internet. A Alemanya creuar la xarxa és 20 vegades més car que no als Estats Units, i això, més que qualsevol altra cosa, és el que ha encarcarat la innovació, perquè ha desanimat els nous clients dels serveis informàtics.

RAFA GIL

Europa és cada cop més depenent, mentre les companyies dels EUA porten el timó de la innovació tecnològica. En la cursa de noves patents, el vell continent també va al darrere del gegant nord-americà i del japonès.

Però els temps canvien. Europa té la intenció de deixar de regular les telecomunicacions l'any 1998 i Alemanya ha amenaçat de trencar files amb la Comunitat Europea i de fer-ho abans. Si finalment pren aquesta decisió, políticament arriscada, perquè la Deutsche Telekom dóna feina a 230.000 empleats, serà una demostració crucial que Europa es pren seriosament les oportunitats que ofereixen les noves tecnologies. "Encara serà tres anys massa tard –diu Bayer, de la Universitat Tècnica de Munic–; però, bé, serà un començament".

L'anècdota de Kohl. De moment, la salvació d'Europa pot dependre del fet que la *Infobahn*, fins i tot a Amèrica, és, ara com ara, més una quimera que no pas una realitat. Si els camps de la televisió i de la informàtica es fusionen progressivament, ningú no pot estar completament segur de qui heretarà la terra: els fabricants de televisors (Sony i Matsushita)?, els fabricants d'ordinadors (Compaq, Apple)?, els subministradors de *software* o "contingut" (Microsoft, Time Warner)? En la situació actual, no hi ha cap "destacat" que no pugui ser superat, perquè la tecnologia encara és a les beceroles. Com mostra l'exemple d'IBM, fins i tot els més forts poden ser vulnerables davant els ràpids canvis del mercat. Però tal com s'ha plantejat la situació actual, sembla que la batalla tindrà lloc principalment entre americans i japonesos.

Poden agrupar-se més companyies europees? Alguns executius d'empreses d'alta tecnologia es demanen si els estats del benestar de l'oest d'Europa s'han tornat perillosament temorosos dels avenços tecnològics en lloc d'assimilar-los. Aquest estiu, Horst Nasko, de Siemens, feia una conferència a Bonn instant el Govern a traçar una política que encaminés Alemanya cap a la *Infobahn*. Després, segons que va dir, diversos membres de l'audiència l'havien criticat. Que potser no sabia, li havien dit, que els ordinadors destrueixen llocs de treball? I si els votants no ho entenen? I si els polítics no se'n fan càrrec?

Fa unes setmanes, durant la campanya electoral, un periodista va demanar a un important polític alemany què podria fer el Govern de Bonn per ajudar a la construcció de la *Infobahn*. Bé, va respondre, era una prioritat. Els embussos eren un greu problema que s'havia d'acabar del tot. I contràriament al seu adversari, es va oposar als límits de velocitat. Amb això Helmut Kohl va passar a la pregunta següent.

I és que no és pas per casualitat si, d'Europa, en diuen el Vell Continent. **Bill Powell**
Daniela Deane / Sudarsan Raghavan
©Newsweek-EL TEMPS
Traducció: **Lourdes Bigorra**

EL TEMPS Online

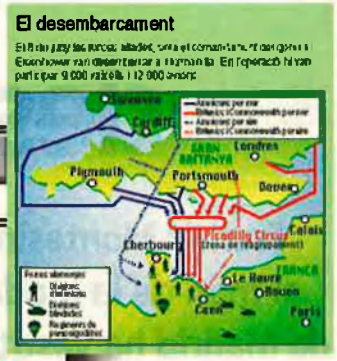
ARA INTERNET

Per a celebrar els 10 anys, **EL TEMPS** *llença el primer periòdic electrònic dels Països Catalans, gràcies al servei telemàtic de Servicom®.*

Redacció Oberta.
Un espai de debat entre els lectors i els redactors d'**EL TEMPS**. Amb una completa biblioteca electrònica de temes d'actualitat, per a cadascuna de les seccions de la revista: país, món, societat, ciència i cultura.

Arxiu.
Hi trobarà els millors articles de números endarrerits. I podrà copiar-se la informació al seu disc dur per usar-la posteriorment. Aquest servei té un cost addicional mínim (quota executive).

Focus.
El resum de la setmana i els titulars del número a la venda en els quioscos. Amb la possibilitat de copiar els gràfics d'**EL TEMPS**.

La calaixera.
Un espai per la participació, amb sorpreses cada setmana.

Subscriptors.
Els subscriptors d'**EL TEMPS** tindran accés a la totalitat de la revista, fins i tot abans que aquesta arribe als quioscos.

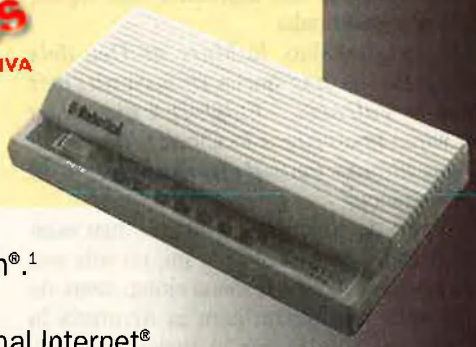
Prova d'un mes per als lectors de EL TEMPS.

Tots els lectors que ho sol.liciten, rebran el software Servicom® per tal que puguen provar el sistema durant un mes. I si no té modem ...

OFERTA Fax-Modem

Fax-Modem US Robotics 14.400 bps
+ kit Servicom®.

39.990 ptes + IVA

- Alta en el sistema Servicom®.[1]
- Kit de connexió Servicom®.
- Accés a la xarxa internacional Internet® durant un any.[2]
- Subscripció durant un any a la revista Servicom® Magazine.

(1) No inclou la quota mensual de Servicom® (1.200 Ptes Quota basic, 2.700 Ptes Quota Executive).
(2) No inclou el trànsit generat i és d'ús exclusiu per als abonats de Servicom®.

Entreu a l'era de la informació electrònica amb EL TEMPS OnLine.
Només cal un mòdem i una trucada telefònica per accedir durant les 24 hores del dia a les informacions de EL TEMPS i a tots els altres serveis de Servicom®: correu electrònic multimèdia d'alta velocitat, accés a les xarxes internacionals OneNet i Internet, centenars de bases de dades, conferències, espai telemàtic privat per les empreses (carpetes corporatives). Amb el software de connexió en català. Servicom® és el sistema d'informació interactiva més fàcil d'utilitzar.
Si encara no esteu subscrit a Servicom®, informeu-vos en al telèfon:

(93) 883 37 20

servicom
Servicios de Información Interactiva OnLine

"He estat desemparat"

Francis Montesinos (Llíria, Camp de Túria, 1950) torna al món de la moda. El seu triomf a la passarel·la Cibeles de Madrid ha vestit aquest retorn de sorpresa i expectació.

El nóm de Francis Montesinos ha estat unit a moltes fragilitats. No es pot entendre la València *sublim* dels primers anys 80 sense fer referència a la vestimenta oracular dels joves devots de l'avantguarda nocturna d'aquells dies, els més divins, la branca daurada dels qui veien la tenda de Montesinos com un partenó de glòria. Ha estat també unit al *chic* més cèlebre de l'estat espanyol, a Almodóvar, Miguel Bosé, Bibí Andersen. I després va ser el referent per a una burgesia executiva que veia en les seues americanes l'uniforme perfecte per a demostrar que també sabien vestir. Montesinos va ser l'aixopluc per a dissenyadors valencians i per a construir ciència-ficció al voltant d'una possible etiqueta de *moda valenciana*. Jean Paul Gaultier, Gianni Versace, fins i tot Valentino han presentat models que recordaven imperiosament creacions que el modista valencià havia mostrat abans en desfilades. Francis Montesinos fou el gran pioner.

Però a poc a poc, els seus triomfs, els seus progressos, es varen esvair. La blavor de la nit mediterrània va fer aigües davant un sol cru d'intensitat continental, davant del despertar que esborra la ingenuïtat del dia a dia urbà. Males passades, riscos mal calculats, desfetes econòmiques molt importants, plets amb antigues empreses, col·laboradores i socis, embolics judicials de diversos tipus. Tot plegat va constituir la pèrdua d'innocència d'una ment nascuda per a crear, però allunyada dels dèdals empresarials, de la seua infrastructura i de les sinuositats que comporta. Montesinos es va quedar sense fama, adulacions, renom, establiments on vendre la seua roba i tallers que l'elaboraren. Durant anys es va haver de recompondre a si mateix, i, a l'última passarel·la Cibeles, es va redefinir. La col·lecció presentada es deia Desampa, i el que va oferir en desfilada, un homenatge bullicióS al Francis Montesinos dels millors temps.

—*Com és la nova col·lecció de Montesinos?*

—És el millor del Francis Montesinos de sempre, però reconvertit, pensat per als 90. És un resultat més jove, menys turbulent si vols que el que feia abans, però amb el mateix esperit i amb un preu assequible. Tots sabem fer coses caríssimes amb molt de pressupost, però el treball més divertit és crear un producte precís per al gust i la butxaca. És una roba que conjunta l'univers i la mar del nostre país, que s'hi adapta, que tradueix el que sent. Armani fabrica un producte que és molt adequat per a Itàlia, Miyake fa el mateix amb el Japó. Pense que la meua col·lecció fa això amb la nostra mediterraneïtat.

—*Si és evident aquesta adequació entre producte i sentiment, per què creu que va sorprendre tant a la Cibeles?*

—Perquè a Madrid, i a tot arreu, hem viscut una bona època d'avorriment d'ençà que es va decidir que el confort era el que havia de buscar-se per damunt de tot quan es dissenyen vestits. Pense que el públic torna a diferenciar les situacions per què passa al llarg de la seua vida i la roba que ha d'utilitzar-se en cadascuna d'elles. El que he creat és molt valencià, i per tant, molt colorista, molt floral. A Madrid feia temps que no veien això, que no veien València.

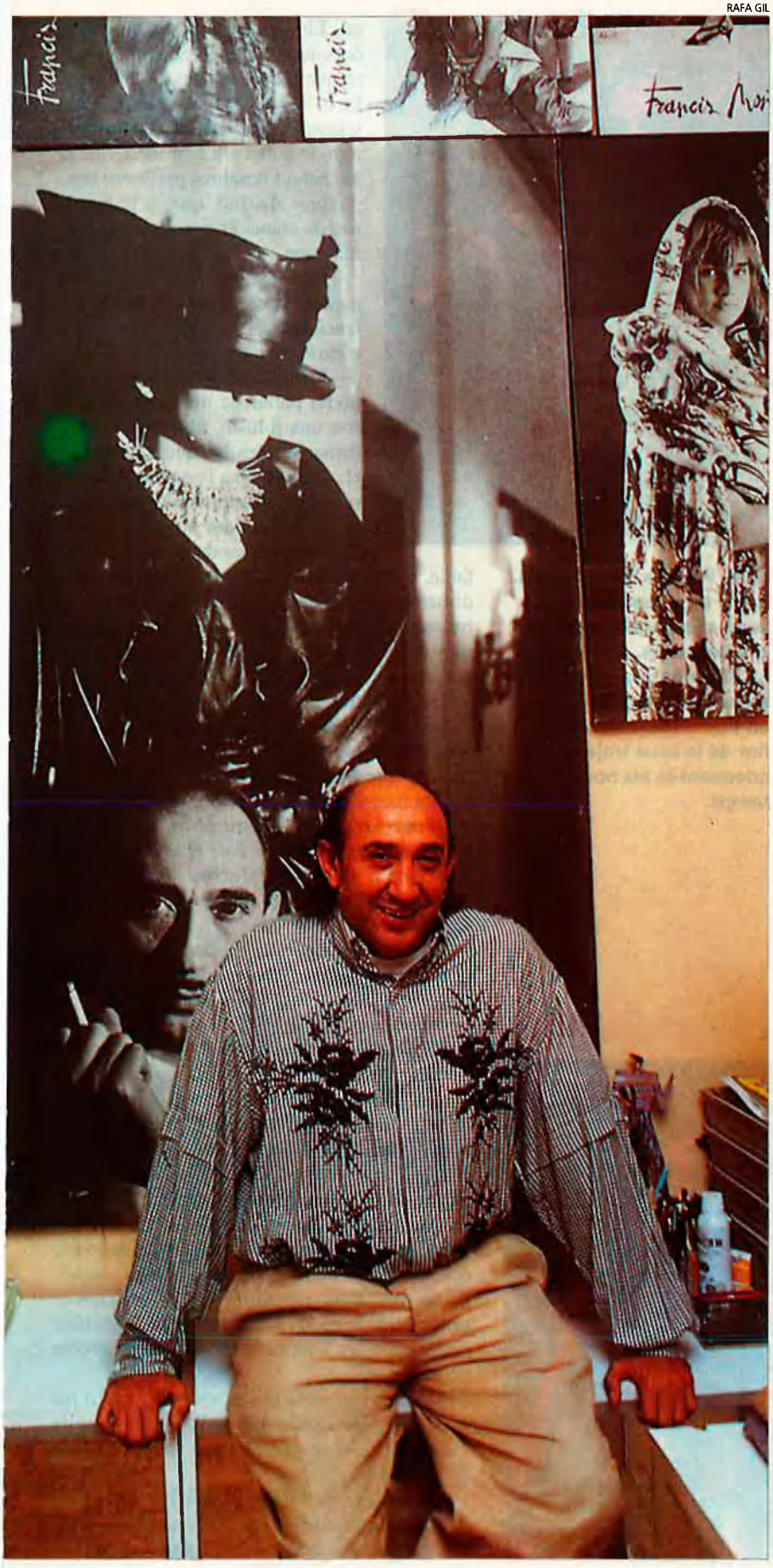
—*Per què va escollir la Cibeles i no el Gaudí, el saló de moda de Barcelona?*

—Perquè, desgraciadament, el Gaudí ha vacil·lat en la seua coherència durant els últims anys. La Cibeles té una trajectòria més lògica, està millor estructurada.

—*Albades,* bakalao, *la Mare de Déu dels Desemparats, la* drag-queen *(transvestit) més famosa de València... Folklore i nit a part iguals varen aparèixer a la Cibeles. Han estat les seues últimes fonts d'inspiració per a la seua renaixença?*

—Són part de València, i per tant, han estat constants fonts d'inspiració per mi, no sols ara. M'agrada eixir a la nit a la meua ciutat, veure de què es parla, què passa, com es diverteix la gent. S'ha arribat a dir que jo anava a discoteques per veure com vestia la gent i poder clonar-ho. Al contrari, sempre m'ha encisat anar a un bar i veure la meua roba sobre la gent jove,

RAFA GIL

veure la incidència que el que jo creava tenia sobre ells; no he volgut perdre mai el contacte amb les meues creacions, i moltes estan pensades per a ser lluïdes a la nit. Evidentment, hi ha més peces que estan confeccionades per a ser vestides durant el dia, inclús per a anar a la platja, i formades tenint en compte un espectre de gent molt gran, no únicament el jovent. Però la nit és part important de València, i en aquest sentit, és normal que ho siga del que jo puga crear. Anant al folklore, bé, també conforma la nostra societat, i la Mare de Déu és la patrona valenciana. Per això la col·lecció és diu Desampa, perquè és la protectora dels desemparats, i jo durant molt de temps també he estat desemparat.

—Va començar a estar desemparat el 1986, des que una espectacular desfilada muntada per vostè a la plaça de bous de Las Ventas el va ofegar econòmicament, no?

—No, no. El mal ja havia començat abans, en 1985. Las Ventas va ser un maldecap afegit, perquè la subvenció administrativa que m'havia promès el Centre de Disseny de Moda, que depenia del Ministeri d'Indústria, va arribar tard, i a més a més havia de ser tornada amb interessos. Però la perdició va venir quan un any abans vaig trencar amb la casa Lois, que comercialitzava la meua roba, per una molt bruta jugada feta per ells amb la firma Francis Montesinos, assumpte que encara avui està pendent de judici. Després vaig intentar formar la meua empresa pròpia, Montesinos Alama, però no va reeixir. A poc a poc, vaig tenir més problemes amb diferents socis, que exigien roba per als diferents establiments, quan jo no la podia fabricar, no podia proveir-los-en. De fet, les complicacions amb els socis varen comportar el tancament de les tendes Montesinos. Progressivament em vaig veure envoltat en un seguit de plets, en una teranyina preparada que anava ocultant la llum, qualsevol tipus de solució. Davant d'això, vaig preferir tallar amb les societats que podia tenir abans i començar des de zero, de nou. George Michael i Prince se senten presoners de les seues cases de discos. Jo em sentia presoner de tots aquests llasts.

—Va arribar a haver de mantenir-se treballant com a assessor artístic d'una discoteca, allunyat del seu món vertader.

—Sí, foren èpoques difícils. De tota manera, continuava fent puntualment vestits per a clients fidels, vestits de nòvia i de gala.

—La sensació que hi havia a València quan Montesinos va començar a caure era que tothom l'havia deixat sol, que aquells que abans s'havien aprofitat del nimbe de Montesinos li giraven l'esquena.

—Alguna cosa pareguda va passar. Jo sabia que la mala fortuna que semblava perseguir-me era circumstancial, no podia ser permanent. Jo no havia fet res malament perquè tot se'm vol-

tara en contra. El vertigen de la caiguda es viu com un gran xoc, com un gran colp. Almenys al principi. Després t'adones que la vida són circumstàncies, moments circumstancials que has de torejar. Molta gent voltava entorn d'allò que significava Montesinos. És cert que aquella plèiade va ser engolida per la terra quan les coses van començar a anar malament. Però és que el suport que et pot donar la gent... El suport ha de venir d'un mateix, de dins de cadascú. A més a més, començant de nou també m'alliberava del personal parasitari.

—La caiguda de Montesinos no va ser un cas aïllat. Manuel Piña, recentment mort, i altres grans dissenyadors dels 80 també varen contemplar l'evaporació de tot el seu treball, dels seus petits regnes. A banda dels cavalls de batalla personals, què va afectar aquella generació de creadors?

—Una lepra evident: la mala entesa amb la indústria. No hi ha indústria, no hi ha infrastructura, els empresaris no estan convençuts de la viabilitat de la moda com a negoci. No hi ha costum de tractament ni de promoció de marques. Quan es va intentar impulsar els dissenyadors espanyols amb aquell invent administratiu que es deia "Moda de España", va fracassar la campanya perquè no es promovien firmes, es promovia la idea en general de dissenyadors estatals. I va ser un greu error. Armani ha arribat on ha arribat perquè, entre altres coses, l'administració l'ha considerat com una part d'Itàlia que podia generar negoci, exportació i empresa, i el va promoure molt. Però va impulsar Armani, i uns altres amb noms i cognoms, no una concepció vaga com podria haver estat Moda d'Itàlia. A més a més, dins de la moda hi ha uns cànons que no poden ser esquivats, i són tan importants com el dissenyador: una bona base i distribució, uns equips de venda òptims... A França ho saben, a Itàlia ho saben. Ací no. Els industrials i els dissenyadors acostumem a recórrer, a creure que recorrem, sendes diferents. En el cas dels que caiguérem en la segona meitat dels 80, ens adonàrem de quina era la realitat, que la indústria i nosaltres parlàvem llenguatges distints que, a la força, han de coincidir si volem que això funcione.

RAFA GIL

Dalt, Francis Montesinos. Baix, un exemple de la seua efervescent col·lecció Desampa. Montesinos ha planejat una lluminosa tornada de l'oblit basada en l'aprofitament del millor de la seua trajectòria adequant-la als nous temps.

—Potser per tot això tampoc va quallar la concepció de moda valenciana que el tenia a vostè com a mascaró de proa.

—Evidentment, pensar que es podia parlar de moda valenciana fou una il·lusió, una ingenuïtat a sumar a totes les que van omplir els anys 80. Si a l'estat no hi havia, ni hi ha, infrastructura, el concepte de València com a capital manufacturera de moda és parlar d'una faula, d'un impossible. Tampoc la majoria dels dissenyadors valencians que varen nàixer la passada dècada destacaren massa sobre les línies creatives més mediocres, el que passa és que en un moment donat, quan es pensava que València podia ser-ho tot en apartats com el cultural, es va crear el miratge que una petita legió de modistes podia empentar envers el rendiment empresarial els dissenys fets ací. Res de res, tot focs d'artifici.

—Roberto Verino, Antoni Miró, Adolfo Domínguez, Armand Basi... Tots ells s'han consolidat com a exemple de l'acord simètric entre empresa i disseny. Creu que en la seua obra és l'explicació?

—Basi té una important estructura industrial ja edificada, la de Lacoste, marca que distribueix al territori espanyol, i que aprofita per a la seua firma. Toni Miró, Basi, Domínguez, hmmm... Efectivament no els va malament, però no crec que la solució siga seguir els seus passos. Versace, abans de ser qui és, va passar dècades treballant a Christian Dior. Ací això és impensable. Un s'ho ha de muntar tot ell mateix, els coneixements d'empresa i els de creació. Hi ha gent de València treballant a Valentino o Dolce & Gabanna, potser ells poden veure empresa i creació per dins, i continuar aportant, com ho fan, la frescor de la nostra terra a aquelles firmes. Fins que no hi haja la consciència general que la moda pot ser un negoci rendible i prestigiós per a un país, les solucions globals no existeixen.

—Per cert, sembla que la seua devoció a les corts celestials arriba més enllà de la Mare de Déu. Què fa al seu lavabo una imatge de Sant Judes Tadeu?

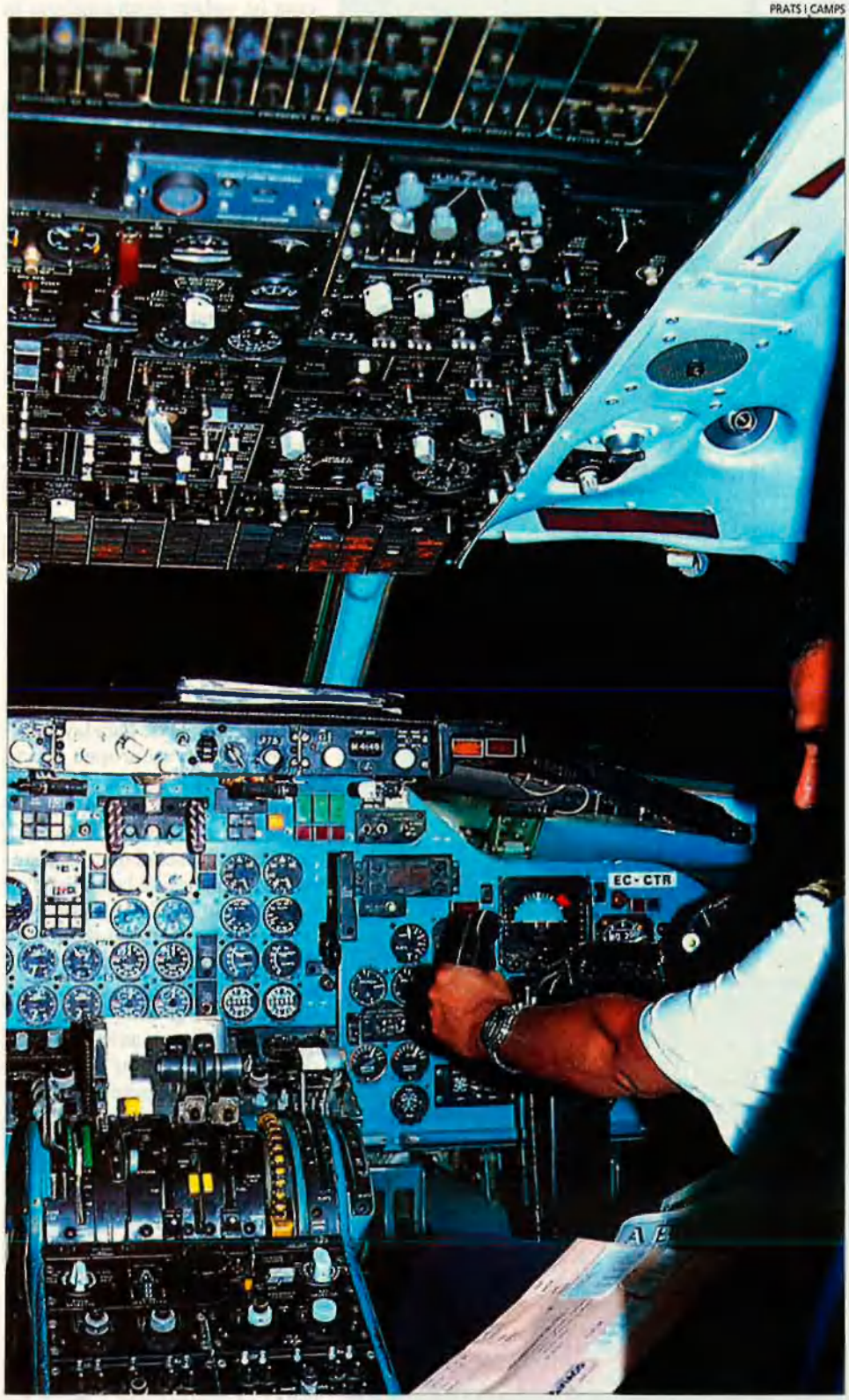
—És evident, no? Ell és el patró de les causes difícils. I la moda és una de les causes més difícils que puc imaginar. **Joan M. Oleaque**

ARXIU

Intrusos a bord

PRATS I CAMPS

Les interferències poden esdevenir un autèntic perill per a l'aviació. Algunes companyies ja restringeixen l'ús d'aparells electrònics als passatgers.

Les interferències causades per ones electromagnètiques podrien posar en perill la navegació aèria

El desenvolupament de les comunicacions, aquest final de segle, ens ha conduït a una situació en què la quantitat de missatges transmesos diàriament és superior al que hauríem somniat mai en cap altre moment de la història. Això mateix es pot afirmar de la manipulació i emmagatzematge d'informació en suport electrònic.

Aquesta realitat, la presenten sovint els mitjans de difusió com un triomf de l'era tecnològica. I ho és. Ara bé, no es pot negar que aquest augment de la densitat de les comunicacions ha generat un seguit de maldecaps, anomenats en terminologia tècnica "interferències".

Què és una interferència? La interferència és definida pel reglament internacional de radiocomunicacions com una emissió no desitjada en una freqüència determinada, reservada a altres emissions i que, per tant, ocasiona pertorbacions de captació.

De totes maneres, els problemes ocasionats per les interferències van més enllà del món de la correcta recepció dels programes de televisió, que és l'àmbit amb què gairebé tothom les identifica. Avui dia fins i tot el més elemental dels equips –per exemple un *walkman*– té circuiteria electrònica. Només per aquest fet, i encara que no sigui un equip destinat a emetre, conté elements (oscil·ladors, bàscules) que poden ocupar un espectre radioelèctric.

Qualsevol transistor, *discman* o videojoc de butxaca necessita, per a funcionar, uns impulsos elèctrics,

que són els que generen els senyals dins els circuits. La cosa important és de limitar aquests senyals a aquest àmbit intern, de manera que no puguin sortir a l'exterior. Però que surtin no sols és inevitable en algun cas, ans és més freqüent que no ens pensem. Les fuites de senyals electromagnètics existeixen i pertorben els altres aparells. Qui no ha vist en més d'una ocasió com, en el moment de fer servir l'eixugacabells, la pantalla de televisió començava a fer ratlles?

De la molestia al perill. Però les interferències poden deixar de ser una curiositat casolana i convertir-se en un autèntic perill, quan es produeixen en un món com el de l'aviació, en què la vida de centenars de persones depèn del bon funcionament dels aparells de mesura i comunicació.

Igual que passa amb els incidents de vol de qualsevol altra mena, els causats per les interferències són coberts pel silenci que sovint envolta aquesta mena de fets. De totes maneres, algunes coses serioses deuen haver passat perquè la Comissió Tècnica de l'Associació Internacional del Transport Civil (IATA) hagi recomanat a les companyies de tot el món l'ús restringit dels aparells electrònics dels passatgers en els vols.

Aquesta recomanació fou feta pública a Ginebra l'any passat en un comunicat que afirmava que la mesura tenia caràcter temporal –a títol precautori– fins que no s'investigués més a fons la presència de "paràsits" en les dades que els pilots prenien per referència. Així, la premsa francesa va arribar a informar que un avió DC10 d'una companyia nord-americana havia estat a punt d'estavellar-se a Nova York el 1993 per culpa de les interferències provinents de l'interior de l'aparell.

Les companyies han rebut el consell d'una manera diferent: des de la prohibició d'aparells com ara ordinadors portàtils fins a la tolerància absoluta, passant per la restricció d'ús en els moments crítics del vol com l'enlairament i l'aterratge. Dintre la primera actitud, trobaríem Ibèria i, en la darrera, molt més flexible, Air France. La companyia francesa ha volgut desdramatitzar la situació oferint un vídeo i un ordinador en cada seient de primera classe del seu vol París-Tòquio; això sí, amb blindatge garantit i amb la possibilitat d'usar-los només en determinades fases del viatge.

La clau de la qüestió sembla, doncs, el blindatge. De fet, tots els aparells electrònics de bord han de passar un test sobre la seva immunitat als senyals erràtics generats per altres aparells. Fins a quin punt això és segur? En opinió d'Agustí Monells, cap de comprovació tècnica d'emissions radioelèctriques de la Direcció General de Telecomunicacions, "la solució exigeix la fabricació del circuit imprès amb unes característiques determinades; la segona és el segellat encapsulat d'aquest circuit, de tal manera que la possibilitat de deixar escapar senyals o de ser sensible a una radiació sigui mínima. Convertir-lo, en definitiva, en el que se'n diu la caixa de Faraday".

La normativa europea tracta d'acostar-nos a aquest ideal i els fabricants l'han d'aplicar des del 1989 tant als equips de música que tenim a casa com als sistemes informàtics de la cabina d'un avió. Agustí Monells subratlla la importància d'aquestes normes, però reconeix que "avui encara hi ha molts equipatges electrònics desprotegits; es tracta d'aparells anteriors a la normativa o de productes de fabricants que no la compleixen estrictament".

Com les FM poden interferir en un aeroport. El blindatge disminueix, sens dubte, el risc d'interferències produïdes per aparells com ara *walkmans*, *discmans*, ordinadors o videoconsoles, la missió dels quals no és d'emetre senyals enfora. Una altra cosa ben diferent és quan parlem d'emissores de ràdio, pensades justament per a difondre senyals a l'exterior.

En aquest cas el blindatge no té

RAFA GIL

sentit i l'unic que es pot fer és el que ja s'ha fet: delimitar l'espai radiolèctric per a cada tipus d'emissió. Però a vegades això no és suficient. Per exemple, en el cas d'emissores d'FM, la seva banda va de 87.5 a 108 megacicles. Exactament en aquest punt, el 108, comença la banda de comunicacions aeronàutiques que s'estén fins a 138. Les emissores d'FM surten amb molta potència i, com més alta és aquesta, més possibilitats té de passar a l'altra banda. A més, quan es fa una emissió de ràdio, l'equip que el genera no emet únicament en una sola freqüència, sinó en unes altres de subsidiàries que cal filtrar. El que no es pot fer és reduir la potència perquè aleshores es perd cobertura. Tot plegat fa que el perill d'intromissió en les comunicacions entre la torre de control i els avions sigui real.

La banda de les emissores d'FM va de 87,5 a 108 megacicles; exactament en aquest punt, el 108, comença la banda de comunicacions aeronàutiques. El perill d'intromissió en les comunicacions entre la torre de control i els avions és real.

Aquesta és una qüestió encara per resoldre. Unes altres, en canvi, ja han entrat en via de solució d'una manera una mica expeditiva. Aquest és el cas de les interferències causades a les torres de control de Roma i Milà pels telèfons cel·lulars. En tots dos aeroports les autoritats n'han prohibit l'ús.

Si en la majoria d'àmbits la norma va al darrere de la realitat, en el món de la tecnologia això és encara més evident. Les innovacions tècniques milloren la qualitat de vida, però porten també nous problemes, a vegades de forma accelerada. L'augment de les interferències n'és un.

Unes dades de la Unió Europea assenyalen que a Europa la densitat de generadors i potencials receptors de "soroll" –terme tècnic per a designar les interferències– era estimada l'any 1970 en 1 per 11.000 m², l'any 1985 ja havia passat a 1 per 600 m² i hom ha estimat que l'any 2000 la densitat serà d'1 per 50 m².

La solució reclama necessàriament la racionalització de l'espai radiolèctric i l'estricte compliment de les normatives en la fabricació d'aparells. Mentre tot això millora, caldrà sentir una veu amable d'hostessa que ens dirà "preguem que apaguin tots els aparells electrònics; ens disposem a aterrar". **Albert Punsola**

Compatibilitat i susceptibilitat

En tot circuit es generen uns impulsos elèctrics, especialment si és digital, que porten un senyal dintre la circuiteria sense sortir a l'aire. El problema està a determinar la manera que aquests senyals es limitin a l'àmbit del circuit i no tinguin cap incidència fora per efecte radiat.

Què és l'efecte radiat? Parlem de senyal conduït quan el corrent elèctric passa per un cable o per un circuit. En canvi, parlem de senyal induït quan aquest mateix senyal que passa pel cable es transporta a un altre lloc. Això és inducció, i en aquest cas diem que radiem o que tenim efecte radiat.

Hi ha molts equips la funció dels quals no és de radiar, sinó de fer una tasca determinada: el microones escalfa, un casset reprodueix música. La cosa important és que aquests aparells compleixin la normativa del que en diem compatibilitat radioelèctrica i susceptibilitat radiolèctrica. La primera, que respon a les sigles EMC, exigeix que un aparell no pugui enviar senyals no desitjats a l'exterior. La susceptibilitat (EMS) seria la inversa, és a dir, que l'aparell fos immune a una emissió exterior.

Aquestes normes es divideixen en dues grans categories. Les específiques de producte o família de productes i les genèriques, que s'apliquen a qualsevol producte o dispositiu electrònic que hagi de sortir al mercat en el cas que aquest element no entri en cap de les famílies de producte afectades per les normes específiques. Aquest conjunt normatiu és estipulat i concretat per la directiva 89/336 de la Comunitat Europea. **A. P.**

Manolo Hugué i el n

Caldes de Montbui té, des del mes de setembre, un nou museu: Thermàlia, un centre que explica la història del termalisme en aquesta vila. Alhora, el centre esdevé un museu-homenatge a Manolo Hugué i n'exposa permanentment més de dues-centes peces.

A la plaça de la Font del Lleó de Caldes de Montbui, al costat de les termes romanes i de l'edifici modernista del balneari Broquetas, s'alça la façana de l'antic hospital termal del poble. Es tracta d'un edifici remodelat, d'uns dos mil metres quadrats de superfície, que a la banda de ponent té adossada una capella romànica del segle XI i un tros de muralla del XIV que encerclava la vila. És en aquest espai cèntric i històric on hi ha instal·lat, des del mes de setembre, el Museu de Caldes de Montbui, que porta el nom de Thermàlia. Un museu que té per objectiu d'enllaçar patrimoni i cultura, tractant des de punts de vista diferents el món del termalisme i l'evolució de Caldes com a vila termal, a través de l'aigua, font de mitologia, font de vida i de salut, la mateixa aigua que brolla de les profunditats d'aquest municipi del Vallès Occidental, a setanta graus de temperatura.

Però Thermàlia és molt més que el museu de l'aigua. Aquest espai exposa també més de dues-centes cinquanta peces que l'escultor Manolo Hugué va realitzar durant els divuit anys que va viure a Caldes. Manolo, que morí l'any 45 en aquesta vila, hi deixà el Mas Manolo –situat als afores del poble–, una casa plena de vells records, d'escultures i pintures fetes durant aquells anys –els més productius de la seva carrera– i de peces que joves artistes li regalaven, en agraïment d'haver passat uns dies a casa d'aquest escultor i mestre tan particular. Quan Manolo, la seva esposa Totote i la seva filla Rosa foren morts, els hereus van vendre el mas, amb tot el contingut, a la Diputació. Aquesta va constituir un patronat, que era el que fins fa pocs mesos s'encarregava de mantenir el mas. Tanmateix, el Mas Manolo ha estat tancat més de dues dècades i només hi accedien visites molt restringides, de gent especialitzada. En aquestes condicions es trobava el patrimoni de Manolo Hugué quan l'Ajuntament encarregà el projecte del Museu de Caldes a la Fundació Centre Europeu del Patrimoni. "El museu havia de resoldre dos problemes –explica Xavier Ballvé, director de la Fundació i autor del discurs museogràfic–. D'una banda, l'antic hospital albergava el museu municipal, arqueològic i de la pagesia, i una de les ales era destinada a taller d'art. Calia redefinir-ne el contingut. D'una altra, Caldes tenia el Mas Manolo, que no estava en condicions d'obrir al públic. Es va decidir de recollir en un mateix espai totes dues col·leccions. Calia, doncs, integrar els dos discursos en un sol fil conductor. I vam pensar que l'aigua era l'element que podia conjugar-los: les termes

useu del termalisme

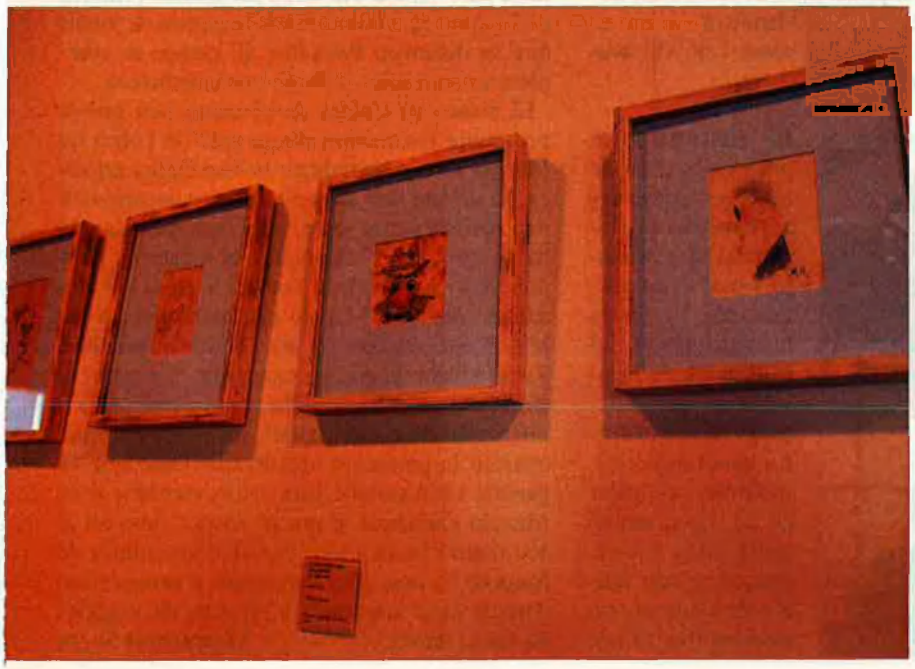
són l'element més definidor de la vila i Manolo no deixa d'entrar en aquest discurs, perquè va venir aquí per fer-se tractar una poliartritis i es va guarir gràcies a l'aigua de Caldes".

Manolo arriba a Caldes. L'any 1927 Manolo Hugué, que llavors vivia a Ceret, comença a sentir una poliartritis de tipus anquilosant, que li agarrotava les mans i, progressivament, la resta del cos. Les seves mans, eina bàsica de l'artista, es deformaven i eren incapaces de do-

Les peces que albergaren el Mas Manolo ara són exposades al Museu Thermàlia. A la primera planta del museu, s'hi mostren les caricatures que feia Manolo de la gent que, com ell, freqüentava els balnearis.

CARME PUÉRTOLAS

nar forma a un tros d'argila. Manolo volia tornar a la Catalunya Sud. Després d'una breu estada a Arenys de Mar, el doctor Estil·las li aconsellà les aigües i el clima més sec de Caldes de Montbui. Manolo recordava vagament aquesta vila. La seva àvia, Maria Gaspar, era natural de Caldes i, de petit, Manolo, un nen delicat i malaltís, havia passat temporades a cal Passestri. L'escultor s'instal·là al balneari Broquetas i, poc temps després, les aigües de Caldes el feien ressuscitar. Josep Pla ho ha explicat al llibre *Vida de Manolo*, obra que, tot i ser criticada per alguns sectors, és ara com ara la biografia més reeixida que s'hagi escrit sobre Manolo. Pla explica: "De cop i volta començà a circular per Barcelona la notícia que l'escultor havia decidit liquidar els seus interessos de Ceret i quedar-se a viure definitivament en aquest país. (...) Mentrestant, la decisió semblava ferma i definitiva. La família es quedaria a Caldes sempre més. Malgrat que les crisis agudes de la malaltia semblaven superades, calia sotmetre's a períodes regulars de tractament. Aquelles aigües se li feren, doncs, imprescindibles. I fou llavors que es disposà a rematar el projecte: cercar un terreny i fer-s'hi una caseta. La busca i captura d'aquest terreny l'ocupà durant molt de temps. Ja gairebé guarit, havent dinat, la vareta a la mà, sortia pels voltants de la població per tal de trobar el lloc més propici. (...) Amb tot això el terreny fou trobat. El lloc era realment a propòsit. Escollí un indret als afores del poble i començà de construir la casa aprofitant unes velles parets. Aviat agafà un bell aspecte. Quan estigué acabada, preguntà a Rafael Benet: No trobes que se m'assembla? (...) La definitiva instal·lació de Manolo en la seva casa de Caldes de Montbui obrí la porta a la seva època de maduresa. És en el període comprès entre l'inici de la tercera dècada del segle i la seva mort quan produirà, d'una manera més seguida, el millor de la seva obra".

Manolo esculpeix, pinta i fa poemes amb una intensitat i dedicació insòlites abans. Continuant la línia que havia obert la darrera època de Ceret i fent un cas molt relatiu de les avantguardes, l'escultor s'aboca a la revolució renovada de l'art figuratiu, un art que no deixa de ser del seu temps. La tauromàquia, les gitanes, les ballarines i les figures de la pagesia, talment com si les hagués arravatades del seu àmbit quotidià, són els temes predilectes de l'autor.

És també en aquesta època que la seva obra comença a prendre una dimensió pública més ampla. La proximitat del mas a Barcelona i la munió d'amics que conserva a la ciutat fa que Manolo torni a ser al punt de mira del món de

CARME PUÉRTOLAS

En aquesta pàgina, altres imatges del museu-homenatge a Hugué. "La definitiva instal·lació de Manolo en la seva casa de Caldes de Montbui obrí la porta a la seva època de maduresa", va escriure Josep Pla sobre la relació de l'escultor amb la vila que el va veure morir.

l'art. El 1932 l'escultor és nomenat membre numerari de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi; el 1934 la Sala Parés li organitza una exposició monogràfica, on exposa una de les obres més emblemàtiques, *La bacant*. A partir dels anys 40 les exposicions se succeeixen, tant a Barcelona com a l'estranger. D'aquesta manera, Manolo passa a ser un personatge de referència. La seva personalitat extravagant i extrovertida, la seva obra de maduresa, fan les delícies dels joves artistes, que no deixen de visitar-lo al Mas Manolo. L'escultor, alhora, continua mantenint una amistat fidel amb artistes consagrats, entre ells Picasso.

Joan Perucho, dins el volum setè de les seves *Obres Completes*, així ho explica: "Vaig conèixer Manolo poc abans de la seva mort, en una exposició... Estava envoltat d'un grup de joves artistes disposats a celebrar a cada pas les seves observacions i sortides. Em vaig adonar immediatament de la viva i inquieta, reflexiva i humana atracció de Manolo, i vaig caure-hi atrapat com gairebé tothom, sabent en el fons que només hauria de treure profit del coneixement d'aquell home menut, loquaç com un grec antic. (...) No vaig tornar a veure Manolo. La mort el va sorprendre el 1945. Més endavant vaig fer una visita ràpida a la seva casa de Caldes de Montbui i vaig veure els seus llibres, els seus records, les coses que estimava i, entre elles, la presència invisible del seu esperit. Restava allà la seva obra o una part d'ella".

Un altre "manolista" barceloní, el galerista Artur Ramon, també havia visitat el Mas Manolo després del traspàs de l'escultor: "Anava a veure la Totote i la Rosa al mas. Manolo ja no existia, però hi era. Totes les peces eren molt ben tingudes. La seva figura era idolatrada. Va ser una pena que es tanqués la casa. És per això que, malgrat la impossibilitat de reobrir-la, trobo positiu que les peces de Manolo s'exposin en condicions, que es puguin veure i no s'hi acumuli una capa de pols".

CARME PUÉRTOLAS

El museu. La pràctica totalitat de les peces exposades a Thermàlia provenen del Mas Manolo i han estat restaurades. El dia de la inauguració, el museu es va convertir en un homenatge a l'escultor. La història del termalisme va quedar en un segon terme, entre més raons, perquè aquest àmbit del museu no s'obrirà fins al novembre. Durant aquests primers mesos d'obertura, a la planta baixa hi ha una exposició fotogràfica de Marta Povo. La fotògrafa evoca, sota la seva mirada particular, l'esperit del Mas Manolo. Hi podem veure com hi tenia col·locades les peces, els mobles rústics, els dibuixos, els quadres dels altres artistes, el jardí... Una visió que ara ja serà irrepetible i de la qual la càmera de Marta Povo és l'últim testimoni.

La primera planta és destinada a sala d'exposicions temporal. Tal com explica Xavier Ballvé: "El que hem fet és convertir-la en una mena de saló balneari, amb les cadires de vímet típiques... Serà un espai polivalent on es faran conferències, debats, i per consultar-hi llibres sobre termalisme, sobre Caldes, sobre Manolo... Ara el que hi mostrem són les caricatures que feia Manolo de la gent que, com ell, freqüentava els balnearis".

A la segona planta comença pròpiament l'espai destinat a l'artista. Penjats a la paret hi ha un seguit de plafons que expliquen sintèticament la vida de Manolo, a través dels textos de Josep Pla. En aquest espai es mostren algunes de les escultures que va realitzar a Ceret i Paris. Entre elles hom pot admirar *La Llobera* i *L'ofrena*. A més, aquesta planta s'arrodoneix amb una mena de reservat, que els responsables del museu anomenen zona de taller, on han col·locat el motlle de *La bacant*. També hi ha un espai específic per a mostrar les obres que Picasso havia regalat a la família Hugué i que es conservaven al mas: deu ceràmiques, catorze llibres, tres dibuixos, unes quinze litografies i alguns medallons de plata, a banda alguns altres objectes quotidians, d'un valor sobretot sentimental.

La tercera planta mostra el conjunt de peces que Manolo va realitzar a Caldes entre el 1927 i el 1945. El protagonisme hi és acordat a l'escultura, però també s'hi exposen moltes pintures de l'època i la col·lecció més completa de joiells que va dissenyar l'escultor. El museu es completa amb un taller didàctic i una mediateca.

El museu de Caldes de Montbui farà que la presència permanent d'una part de l'obra de Manolo torni a revitalitzar la seva figura artística. Al voltant dels anys 50, quan se succeïen les exposicions pertot arreu, semblava que Manolo havia sortit de la "clandestinitat artística". Després, amb la mort de la Totote i la Rosa i el tancament del mas, Manolo cau novament en l'oblit. Potser ara torna a ser l'hora de l'escultor. Joan Perucho hi posa la categoria: "La seva escultura té un pes específic propi i real, però a diferència de la de Maillol, les obres del qual abasten la perfecció idealitzada d'allò que és genèric i són gairebé purs valors mentals, la de Manolo s'adhereix al que té davant, amb tot el seu drama latent i viu. Per això l'escultura de Manolo fa una gran impressió d'autenticitat, d'haver estat arrencada a la vida, de vegades bàrbara i ferotge".

Montserrat Serra

LA GRAN VIDEOTECA DELS PAÏSOS CATALANS

Neix la Gran Videoteca dels Països Catalans

Una obra imprescindible per al coneixement de la nostra identitat.
El document àudio-visual més complet sobre la nostra memória col·lectiva.
Elaborat amb la participació de més de 2000 personalitats destacades de la nostra cultura.
250 vídeos agrupats en 18 col·leccions sobre la realitat social i cultural dels Països Catalans.

Gent i Paisatge Dir. Vicent Partal
Origen i Identitat Dir. Cristina Gatell i Anna Sallés
L'Alguer Dir. Joaquim Arenas
Andorra Dir. Joan Becat
Les Illes Balears Dir. Carles Carreras
Catalunya Dir. Max Cahner
Catalunya Nord Dir. Pere Verdaguer
La Franja de Ponent Dir. Joaquim Monclús
El País Valencià Dir. Toni Mollà
L'Art Dir. Francesc Fontbona
La Música Dir Roger Alier
El Teatre Dir. Frederic Roda
L'Àudio-visual Dir. Miquel Porter
Viure i Escriure Dir. Isidor Cònsul i Joan Perera
L'Esport Dir. Jaume Sobrequés
Cultura Popular i Tradicional Dir. Josep Bargalló
La Natura i el Medi Ambient
Ciència i Tecnologia Dir. Xavier Duran

El 1969 s'inicià la publicació de la GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA.
El 1976 s'imprimia per primera vegada el diari AVUI.
El 1983 emetia per primer cop TELEVISIÓ DE CATALUNYA.
El 1984 sortia el setmanari EL TEMPS.
El 1989 es creà TELEVISIÓ VALENCIANA.
El 1994 neix LA GRAN VIDEOTECA DEL PAÏSOS CATALANS.

Fem Països Catalans

Subscriviu-vos-hi per només 3.600 ptes. al mes

Direcció editorial: Josep Oller.
Edició i Promoció: Fundació Videoteca dels Països Catalans.
Producció: Iniciatives Àudio-visuals.
Distribució i Subscripcions: Videoteca Catalana. Valencia 613, 4t 1a 08026 Barcelona

Telèfon d'informació (93) 247 31 44

La història (nacional) com a el·lipsi

L'historiador Ferran Garcia-Oliver pensa que alguns dels paràmetres de l'anàlisi històrica que feia Pere Maria Orts en l'entrevista publicada en el número 538 d'aquest setmanari ja no són vigents.

Ja posats a la moda de les enquestes, algú podria muntar-ne una adreçada als usuaris –pocs, no m'estic de reconèixer-ho– de la història. Un apartat essencial hauria d'aïllar la galeria almogàver amb un qüestionari específic que recollira preguntes com ara: "Per a què serveix la història nacional? Trieu entre aquestes tres possibilitats: *a)* per a conèixer el nostre passat col·lectiu; *b)* per a difondre les gestes i progressos com a poble; *c)* per a passar l'estona".

Siga quin siga el balanç entre voluntaristes, patriotes i escèptics, hi hauria implícita l'elusió d'una resposta que, sovint, no gosem de formular a les classes: en la història, nacional, busquem una confortable comoditat. Vull dir, la solució bona, bonica i barata al rosari de desgràcies que ens han acompanyat d'ençà del testament de Guifré el Pelós; una solució que passa per trobar l'origen de tots els "mals" en agents patògens externs que, d'una manera o altra, ens alliberen de les pròpies responsabilitats. La història de consum popular dels Països Catalans –si més no la que se serveix en la safata d'aproximació, resums i manifestos programàtics– fa l'efecte d'una història espectral, poblada per fantasmes malastrucs i vampirs que ens han xuclat la sang fins al moll dels ossos. Així les coses, la història catalana és un plany permanent, que a un servidor li produeix un badall immens.

L'entrevista que en Pere Maria Orts concedí a aquestes pàgines d'EL TEMPS (núm. 538) ha estat feliçment comentada per la família almogàver o amb sensibilitats nacionalistes, i ha merescut elogiosos comentaris com a aportació lúcida i valenta. Aquesta recepció em plau de debò, perquè, d'una part, confirma que hi ha un públic àvid d'història, si és ben cuinada, i d'altra, ens adverteix que ja ens aniria bé als professionals del ram baixar-nos de tant en tant dels graons de la sublim erudició, per tal d'escometre indagacions a la manera d'assaig descarnat sobre els tombs col·lectius del país, del llarg país que va de l'Albera al Segura. Però, la monolítica seguretat amb què en Pere Maria Orts ha fet repàs i compte de qüestions essencials eternament debatudes a casa nostra m'ha desconcertat, si més no. Entre altres raons perquè un acaba amb la impressió de recular en els paràmetres de l'anàlisi històrica, que en el seu moment foren operatius, però que tanmateix han estat revisats en aquests últims trenta anys per l'enorme progrés, conceptual i de recerca, historiogràfic.

El catàleg de les nostres desgràcies col·lectives pren consistència a Muret, quan l'esquinç del somni occità. La natural projecció del Principat se situava enllà de les Corberes, com una autèntica *vocació ultrapirinenca.* L'horitzó és Europa o, poèticament formulat, les terres de la gent neta, noble, culta, rica i lliure, desvetllada i feliç. Àfrica començava a l'Ebre (ben mirat, de les Rambles estant, avui dia, sembla que les coses no hagen canviat gaire). Doncs bé, creure que Catalunya actuava com un tot orgànic a principis del segle XIII és excessiu, per dir-ho d'alguna manera: mai, Catalunya, s'ha presentat com un bloc harmònic. Els vincles de la noblesa feudal s'estenien pel país dels càtars i trobadors; però els interessos emergents del capital comercial miraven ja cap a la Mediterrània sencera. Abans, hi havia Tudellén i Cazola, i més abans encara els circuits de trashumància, les paries i els mercenaris *francs*, catalans, entre els *saqàliba* del Sarq al-Andalus. Després, és la burgesia de Perpinyà, Barcelona o Girona, hebreus inclosos, la que empeny la *natural* davallada cap sud, i per aquesta raó s'avança a subvencionar al Conqueridor la campanya militar. Què és el que hauria passat si l'empresa de Muret haguera reeixit, pot donar llustre a moltes tertúlies de cafè, i ben poca cosa més. Creure que Catalunya hauria acabat francesa és ben legítim, però si Castella ja no ens ha deixat anar de catalans pel món, no sé com hauria patit això d'anar de francesos. A primeries del Doscents, el futur –econòmic i polític– del país se situava en les fèrtils hortes andalusines, en la llana del Maestrat, en els ports de Ciutat i València, com a vies d'enllaç amb Granada, el nord d'Àfrica i Llevant. Els romàntics dels segle XIX que brodaren els encaixos occitans i ignoraven el sud; la història i les idees polítiques que se'n deriven, fins ara mateix, són hereves d'aquesta impostura.

Si algú, doncs, podia vertebrar el país era la força expansiva de la ciutat (i de l'*estat*, cada volta més vigorós). Més encara, els únics capaços de *pensar-lo* de cap a peus foren els mercaders: en les cartes credencials d'un de Sineu, de Xàtiva o de Tamarit de la Llitera, de viatge a Alexandria o Palerm, resava la condició de catalans. Els senyors ducs Alfons el Vell i Alfons el Jove no van vertebrar res, si no són els seus dominis. Però això no és cap desqualificació, és una obvietat resultant de la seua condició nobiliar. Caps d'una de les cases més poderoses dels Països Catalans, s'implicaren en bàndols i més aviat escanyaren els rivals més dèbils, la petita noblesa.

Ai dels Verntallat, dels Martorell o dels Marc! Heus ací una de les frontisses essencials de l'escenari social que desapareix dins el toll de l'endeutament, els imponderables fisiologics i sota la pressió dels grans. No tinc espai per ocupar-me'n, tot i que en esmentar-los apel·le a les *interioritats*,

a jutjar amb prudència els suats recursos de Casp i dels Trastàmara. En història, per a bé i per a mal, les preguntes són senzilles però emprenyadorament complicades. Ja Fuster parlava dels "dèficits" primigenis, constitutius, orgànics del País Valencià. I l'home tenia més raó que un sant. Sobre aquestes mancances s'endegaren uns "progressos" –permeteu-me l'ambigüitat del mot– que predisposaren el país, tots els Països Catalans, a doloroses claudicacions. Siga com vulga, el tomb és d'una colossal complexitat que defuig la simplicitat de l'acció d'una dinastia forastera. Només, i ja per acabar, advertiré de les contradicions de *classe* que esclataven amb virulència a les acaballes del Quatrecents: quants Santàngel, quants mercaders importadors de la Biga interposaren els seus propis interessos –que, mira per on, sovint coincidien amb els de la monarquia de Ferran II, cada volta més *hispànica*– als del país? D'això ara en diuen traïdor, però Déu me'n guard, d'una invectiva impròpia d'un historiador, tan usual en el vocabulari patrioter.

ARXIU

Tot just aquest és el perill que sura en la lectura de la història en clau de l'etern enemic, o d'un destí d'infortunis. La història dels Països Catalans no és sols 1213, 1521, 1714 o 1939; també hi ha remences reialistes, mascarats, botiflers, franquistes... i *blaveros*. En el vessament d'una història plena de comoditats en el bol del nacionalisme polític es fa, amb freqüència, el·lipsi dels incòmodes desajustaments interns. I, ben mirat, l'escamoteig no ens immunitza dels fracassos, en termes polítics, per descomptat. **Ferran Garcia-Oliver**

Jaume I amb els seus consellers. A primeries del Doscents, el futur del país se situava en les fèrtils hortes andalusines, en la llana del Maestrat, en els ports de Ciutat i València.

Falta un nom

"La senyoreta Fumie Hosokawa té l'encàrrec de trobar un nom per al futur nou partit de l'oposició, fruit de l'amalgama de nou grups. Aquella oposició ara és diu Nou-nou Partit però no sembla un nom prou significatiu després de totes les giragonses polítiques que ha viscut el Japó des de la pèrdua d'hegemonia del Partit Liberal Demòcrata."

ARXIU

Les dones guanyen posicions al Japó.

ARXIU

Nicolás Redondo.

Dilluns, 31. El feminisme potser no s'adona del tot de les passes gegantines que va fent, des de la invenció de la rentadora automàtica. Al país de la *gheisa* sotmesa al plaer i l'esposa tancada a casa, una antiga *starlette* de calendaris i de la televisió té el futur de la política dins un puny. La senyoreta Fumie Hosokawa té l'encàrrec de trobar un nom per al futur nou partit de l'oposició, fruit de l'amalgama de nou grups. Pel que fa a la política japonesa, Fumie Hosokawa és una cara nova, amb la ingenuïtat que sovint pot trasbalsar-ho tot una mica. Aquella oposició ara és diu Nou-nou Partit però no sembla un nom prou significatiu després de totes les giragonses polítiques que ha viscut el Japó des de la pèrdua d'hegemonia del Partit Liberal Demòcrata. Diuen que el somriure de Fumie Hosokawa pot fer miracles a l'hora d'unir l'oposició, però segurament hi comptarà més una reforma electoral que castiga les dispersions. De tota manera, el nom dels partits encara té una certa importància i per això seria desitjable que la bella Fumie Hosokawa no caigués en la redundància: ni "obrer", "popular", "democràtic", o "unit" tenen gaire significat a l'hora del Nintendo, la televisió per cable o la Telepizza.

Dimarts, 1. Felipe González ha denunciat una campanya de deterioració institucional. Ja sabem que quan els polítics parlen d'institucions en realitat parlen d'ells mateixos: González, per tant, denuncia una campanya contra la seva personalitat política, a causa en gran part de les informacions d'*El Mundo* sobre les operacions del seu cunyat, Francisco Palomino. "Això no és res comparat amb les cinc assignatures del Govern socialista: GAL, Filesa, Banesto, De la Rosa o la cooperativa PSV", diu un veí que es documenta políticament al pont aeri. Pel que fa a l'afer PSV, és una ironia patètica que Nicolás Redondo anunciï una travessa del desert per al PSOE, si consideram que UGT podria fàcilment arribar a la pura extinció. "Tot plegat, de campanyes de deterioració, qui en sap més és el PSOE: contra Adolfo Suárez va arribar a tots els extrems i encara tenim mig tebi el cas Banca Catalana", m'explicava avui migdia un ex-centrista que ara no sap si el liberalisme perilla més en mans del PP o de Convergència. I ha afegit: "Són records insignificants, perquè la dada vertaderament important és la capacitat que té Felipe González de connectar la seva mala memòria amb la mala memòria de la gent, en una simbiosi gairebé carismàtica. És un poder inimitable que, per exemple, li permet dir que la cultura del *pelotazo* ha acabat, com si fos l'historiador imparcial que parla d'un país estranger on no hi ha tengut mai cap responsabilitat política ni moral".

Dimecres, 2. Jo també he tingut uns anys de jove sarauista però mai no vaig caure en la

bel 'Nou-nou Partit'

ARXIU

Smilja Mihajlovic.

ARXIU

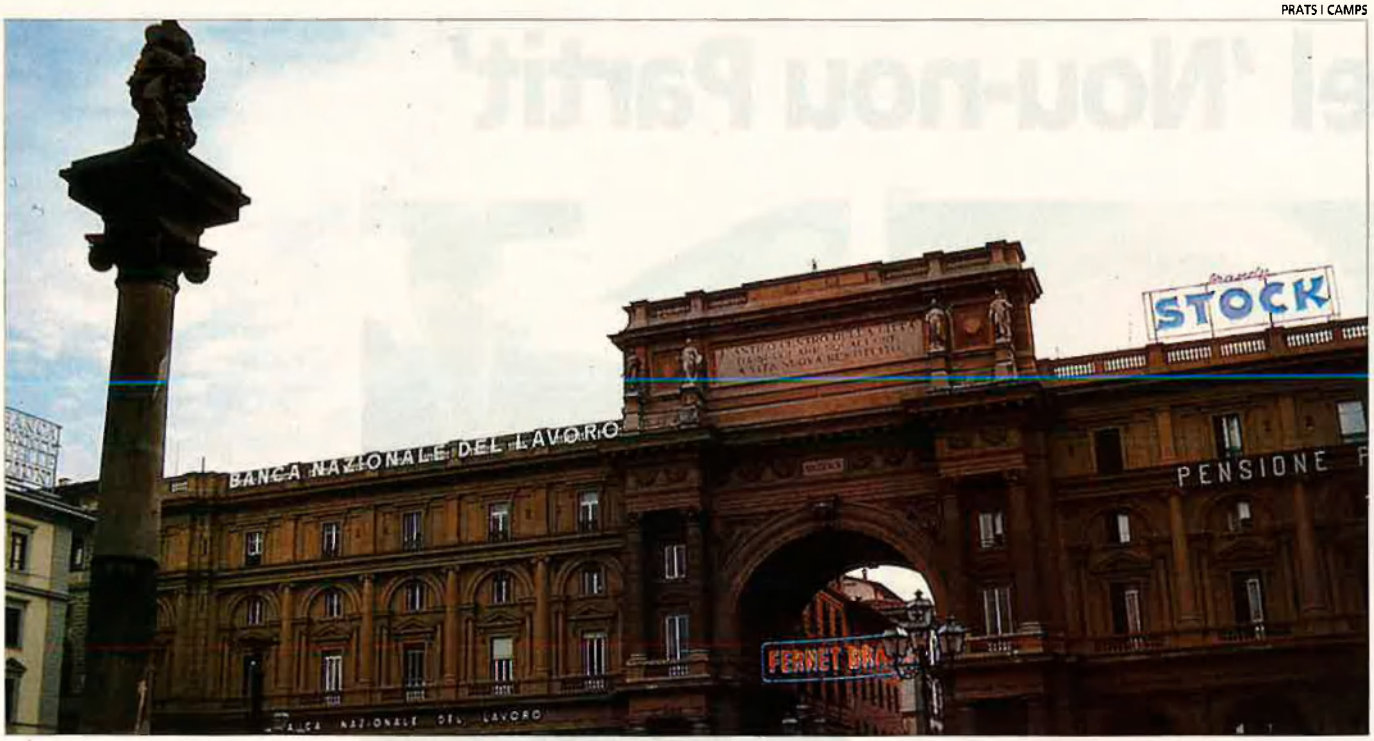
Javier de la Rosa.

temptació de passar un estiu a Eivissa: per això mai no he vist de prop la princesa Smilja Mihajlovic, la gran promotora de la moda *ad lib* i d'Eivissa com a lloc d'estiu per famosos com Polanski o Ursula Andrews. Smilja Mihajlovic ha mort, d'un atac de cor. Circulaven moltes caricatures de la dona sèrbia de passat enigmàtic, finalment arrelada a Eivissa, com d'altres fugitius de qui sap què. Algú pot tenir la legítima propensió a la crònica sarcàstica, però jo voldria retre homenatge a una dona que, pel que fos, contribuïa a afavorir la imatge d'Eivissa i a la generació de riquesa, com sovint fan altres elements frívols de la *jet society*, personatges que un bon dia arribaren a Mallorca o Eivissa emportats per una estranya maror, incomprensible per la vitalitat dels mallorquins o dels eivissencs, fins que es feien part del rovell de les coses, amb un punt de moralitat exòtica o –com era el cas de la presumpta princesa– d'una fantasia sense límits.

Dijous, 3. "Fins i tot amb festa pel mig, la setmana va bona", diu el taxista, tan segur que plourà com que tindrem eleccions generals abans de final d'any. Sense embuts, m'ha confessat que li agrada molt de veure per la televisió la dosi de linxament gràfic de personatges com Javier de la Rosa quan arriben als jutjats, talment succeïa ahir. És ben cert que, com deien els vells mestres, la pena també és en el procés. El taxista també vol ordre públic i diu pestes dels *hoolingans* pro-Manchester. De tota manera, a la vegada em confessa que té un fill de divuit anys que es passa els dies al llit mirant vídeos, fins que arriba l'hora de buscar un *after-hours* i arribar a casa de matinada, després d'una altra nit de *litrona*.

Divendres, 4. Per un contrast curiós, els editors *senior* solen trucar ells mateixos, però els editors *junior* tenen tendència a fer trucar la secretària. No només és una qüestió d'urbanitat: a la vegada són coses de *yuppie* que segurament també ha estat una mica *hippy* abans de dedicar-se a editar llibres al detall. **Valentí Puig**

PRATS I CAMPS

Una literatura per a una època

'L'hotel encantat' és un exponent clar de les virtuts de les novel·les victorianes i constitueix un il·lustre precedent de les novel·les detectivesques.

***L'hotel encantat*. Wilkie Collins. Traducció de Roser Berdagué. Amb il·lustracions d'Arthur Hopkins. Columna. Barcelona, 1994.**

Abans que res potser cal dir que la present edició de *L'hotel encantat* de Wilkie Collins és una reedició de la traducció feta l'any 1986 i publicada per Laertes dins la col·lecció "Els llibres de Glauco"–és a dir, bastant abans de la publicació de *La dama de blanc* i *La pedra lunar*–. En tot cas, la recuperació resulta interessant per dos motius: primer, perquè *L'hotel encantat* és un exponent clar de les virtuts de les novel·les victorianes; segon, perquè també constitueix un il·lustre precedent de les novel·les detectivesques.

Al final del segon capítol, el narrador de *L'hotel encantat* diu que "de totes les qualitats morals, la que es degrada més aviat és la que anomenem 'consciència'. Hi ha estats mentals de l'home en els quals la seva pròpia consciència esdevé el jutge més sever que podria sentenciar-lo. I n'hi ha en els quals ell i la seva consciència estan en tan bons termes que adopten la còmoda posició de còmplices". Aquest paràgraf fou escrit en funció de les necessitats narratives que planteja la història i, més exactament, del Dr. Wybrow: un personatge que no té cap transcendència en el desenvolupament posterior de la història i que acaba desapareixent un cop complerta la funció a què era destinat; és a dir, la de presentar al lector una de les protagonistes femenines, la comtessa Narona. En tot cas, és en aquesta presentació del personatge a través d'una consulta mèdica, que els límits entre raó i follia, realitat i irrealitat i consciència, que graviten entorn de la novel·la comencen a prendre cos.

Però, de moment, deixem el paràgraf en qüestió. Més endavant hi tornarem. I recordem ara el que deia Northrop Frye a "El sueño sin fondo: temas de descenso", una de les conferències que figuraven al volum *La escritura profana*. Apuntava el crític canadenc que, al segle XIX, va assolir un ressò important la teoria de la ment inconscient que en realitat no oblida res. Frye afegia que una figura d'aquesta mena "proporcionava una possible ambientació a la recuperació de la memòria perduda" i tot seguit esmentava el cas de *La dama de blanc* de Collins.

Ara bé, *L'hotel encantat* va ser escrit després de les obres d'aquest autor que tothom reconeix per mestres. I si el que

diu Frye és veritat, potser no ho és tant, malgrat les aparences, en el cas que ens ocupa. Es a dir, només quan la comtessa Narona cau en un estat d'inconsciència, preàmbul de l'agonia, recupera la memòria i confessa el crim. I ho fa per escrit i en forma d'obra de teatre –el "personatge" del detectiu encara no ha arribat–. Però fins i tot aquesta recuperació de la memòria no és tal, perquè no porta cap revelació extraordinària. Força abans el lector, de la mà del narrador, ja ha arribat a les mateixes conclusions. Més que d'una confessió, com he dit abans, es tracta d'una confirmació o explicació de les sospites de com van anar en realitat els fets.

Des d'aquesta perspectiva es lícit de demanar-se, i més donada l'excèntrica i contradictòria personalitat de Collins, fins a quin punt l'autor ja tornava, poc o molt, de les teories que recordava Frye i que tanta moda foren en temps de l'autor de *La pedra lunar*. Potser això és establir un judici d'intencions, però tanmateix els fets sobrenaturals o fantàstics apareixen i se'n van. I ho fan dins la més estricta ortodòxia del gènere. Tret d'això, no impliquen res, no provoquen cap canvi substancial en la vida prosaica, victoriana, dels Montbarry i companyia. Malgrat Frye, aquí no hi ha lloc per a "davallades" ni per a "ascensions" a cap dels cercles del cel o de l'infern. Somni o realitat, els fets s'expliquen per via racional. Fins i tot podríem dir que la realitat es veu confirmada i exaltada per l'aparició del que és sobrenatural i misteriós. Però, en tot cas, les truculències i els fantasmes, els deixem, com Collins, per al teatre. O l'òpera.

Arribats en aquest punt és quan el paràgraf que he citat en començar adquireix la seva dosi de mala bava tenyida d'ambigüitat. Com de fet ho és el comiat de Collins a la postdata. Perquè tant en l'un cas com en l'altre el que traspuen les paraules que hi apareixen escrites no és sinó el resultat de la mateixa actitud ambivalent de l'escriptor davant la societat que l'acull. La imaginació victoriana neix quan Anglaterra era una mena de laboratori de les futures societats industrials. Som davant un model que caldria no despatxar tan ràpidament ni gratuïta. Potser fóra una manera d'entendre alguna cosa sobre nosaltres mateixos, vistes determinades transformacions a què assistim.

Marc Soler

Els grans sociòlegs

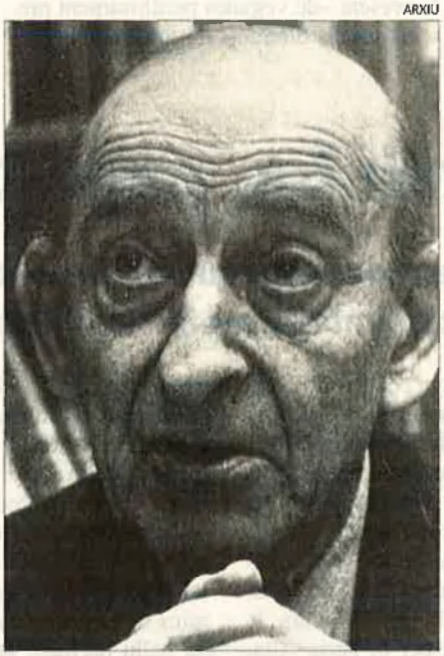
Un interessant compendi que tria els millors autors, els exposa críticament i que ens apropa raonadament a l'especificitat d'uns pensadors ja clàssics.

***Les etapes del pensament sociològic*. Raymond Aron. Pròleg de Joan Estruch. Traducció de Sònia Mas, Raimon Rovira i Joan Estruch. Herder. Barcelona, 1994.**

No resulta gens fàcil de trobar un treball en què de forma alhora substantiva i crítica ens posin al nostre abast les idees dels grans noms de la sociologia. Raymond Aron, a *Les etapes del pensament sociològic* (1965, editat ara en català), sí que va ser capaç d'oferir-nos una exposició sòlida i crítica del pensament dels fundadors de la sociologia (Montesquieu, Comte, Marx, Tocqueville) i dels seus grans clàssics (Durkheim, Pareto, Weber). I, com no podia ser d'una altra manera tractant-se d'un home com Aron, en aquest treball apreciem també la personalitat liberal de l'autor. És possible, fins i tot, que algú arribi a la conclusió que el llibre és contaminat per la concepció del món que Aron tenia. Però això tampoc no és tan greu. O és que algú creu en l'absoluta objectivitat dels científics socials (o en la dels altres científics, els que practiquen les ciències dures)?

Max Weber, un dels sociòlegs estudiats per Aron, ja va deixar prou clar que l'objectivitat del científic és més un desig que no pas una realitat.

ARXIU

Raymond Aron. Gràcies a ell, el camí dels grans sociòlegs és més planer.

El llibre d'Aron (un consell: no perdin gaire temps en la introducció del primer volum, que no deixa de ser un producte de la *guerra freda*) destaca per diverses raons. Esmentem-ne algunes. En primer lloc, per la tria d'autors. Aron hi inclou Montesquieu i Tocqueville, un parell de senyors que no acostumen a sortir en les històries de la sociologia, però que aquí sí que surten, en la mesura que marquen el pas de la filosofia i/o la política a la sociologia (Montesquieu) i assenyalen els trets característics de la societat moderna i la importància del fet democràtic (Tocqueville). El present treball es destaca, en segon lloc, perquè conjumina l'exposició amb la crítica. Marx i els marxismes són, en aquest sentit, els que reben les crítiques més dures (determinisme, idees equívoques i discutibles, etc.) d'un Aron que sempre argumenta el que diu. Finalment, assenyalarem que, tot i el liberalisme aronià que impregna el llibre, som davant una obra que té la virtut d'apropar-nos raonadament a l'especificitat (personalitat, interessos, manera de fer) d'uns pensadors que ja són uns autèntics clàssics. Un llibre que és molt més que un manual. Un llibre amb trenta anys d'història que ja ha esdevingut un clàssic.

Miquel Porta Perales

L'aventura de la metàfora

Ponències i comunicacions de les Jornades sobre Metàfora i Creativitat, ço és, sobre l'arrel del llenguatge humà.

ARXIU

***Metàfora i creativitat*. Lluís B. Meseguer (ed.). Publicacions de la Universitat Jaume I. Castelló, 1994. 298 pàgs.**

La Universitat Jaume I de Castelló ha publicat en poc temps –en el poc temps passat des que va començar a funcionar– un bon grapat de llibres que revelen l'impuls investigador que l'anima. Un dels títols que ara volem destacar és *Metàfora i creativitat*, fruit d'unes Jornades en què hi havia l'activitat continuada i apassionada d'un grup d'investigació interdisciplinar "Comunicació i creativitat"– format per professors i professores de diverses àrees dels departaments de Filologia i humanitats de la Universitat Jaume I. El llibre –que s'obre amb un bell text de Manuel Vicent– està estructurat en quatre seccions entorn de la metàfora: la literatura, els discursos verbo-irònics, l'estètica i la traducció. Cada un d'aquests apartats generals s'enceta amb una ponència, i continua amb una sèrie de comunicacions sobre diferents punts de l'àrea en qüestió. Resulta, doncs, impossible, analitzar ni que siga breument el contingut dels vint-i-tres treballs que integren aquesta densa i interessant obra.

Com deu haver-se adonat ja el lector, el llibre no es limita a ser un conjunt d'estudis sobre la metàfora com una estricta figura retòrica. Com afirma Lluís B. Meseguer –coordinador general de l'obra–, "la metàfora no és ja solament aquella antiga *prima donna* de la retòrica, sinó una de les realitats comunicatives i creatives de més àmplia participació social, i un atractiu objecte per a la investigació". I, recordant Umberto Eco, diu que "la metàfora comparteix el raonament per analogia amb llenguatges tan diferents com la literatura, els descobriments científics o el discurs teològic". D'on el plantejament "polifònic" d'aquestes Jornades i del llibre que les recull.

No és sorprenent que aquest enfocament siga possible. Perquè la metàfora no sols és present –de vegades perillosament present– en els diferents discursos de les diferents ciències –humanes o naturals– sinó que, com apuntava Nietzsche, el mateix llenguatge –el llenguatge ordinari que usem tots– no solament és ple de metàfores sinó que és, tot ell, metafòric. Els mateixos vocables, ho són en la seua arrel primitiva. I és que l'home crea el llenguatge –ja és ben sabut que no és una còpia, una "etiqueta", de les coses– i el crea a la seua manera, que és metafòrica. Res d'estrany, doncs, que aquestes Jornades aproximen en el seu títol, els termes "metàfora" i "creativitat". **Josep Iborra**

Petit país amb foc, pagesos i un amic

Espinàs és un simple company de viatge que ens comenta les seves preocupacions, intencions i esperances, sense cap èmfasis, per fer-nos l'itinerari més agradable i més fàcil.

***A peu pels camins de cendra*. Josep M. Espinàs. La Campana. Barcelona. 1994. 171 pàgs.**

El primer a aplicar el terme "paisatge" en pintura fou M. A. Michiel (Venècia, 1484-1552), que va definir *La tempestat*, de Giorgione, com un "petit país en tela amb tempestat, gitana i soldat". Aquest interès per la combinació d'elements geogràfics i humans, característic del Renaixement, consolidà un gènere de llarga trajectòria.

Lluminós, quiet, íntim; obscur, dramàtic; l'expressió de la identitat nacional. Això –i molt més– ha estat el paisatge. I una tempestat, una gitana i un soldat, afegiria, Josep M. Espinàs, que, com l'home renaixentista, aplica una visió moderadament empírica a la relació de l'home i la natura.

Va passar per la Terra Alta, la Llitera, l'Alt Maestrat. I va referir l'experiència en uns llibres força atractius. Ara, volia "renunciar a les oliveres, als ametllers, als murs de pedra seca dels camps i buscar l'estímul dels boscos ombrívols". Va triar el Berguedà: Santa Maria de Merlès, Casserres, Montclar, Montmajor, l'Espunyola, Avià, Olvan, Sant Maurici de la Quar i Borredà. Però, el bosc s'havia cremat. Cap problema: el viatger es va endinsar, una mica indefens i malencònic, per aquells camins de cendra, l'escenari d'una bella narració amb personatges de carn i os: el carismàtic pubill de Vilardaga, la vídua jove; un pare que plora per la casa devastada, els records d'una vida; i un fill que es lamenta pel bosc perdut, el seu futur. L'Espinàs conta, n'estableix la perspectiva i en fixa els límits. La resta, les jugades de l'atzar –retrobaments, coincidències–, la meravella, la buidor, forma part de la vida. Només cal saber trobar-la. I explicar-la.

Espinàs parla senzillament, no intenta abastar el fons dels fets ni la complexa psicologia dels personatges. És un simple company de viatge que ens comenta les seves preocupacions, intencions i esperances, sense cap èmfasis, per fer-nos l'itinerari més agradable i més fàcil. I que, en dir adéu, ens deixa amb la nostàlgia de tornar-lo a veure. **Anna M. Gil**

Articles memorables

Una successió de sorpreses intel·ligents i ben escrites sobre fets quotidians.

***Intimitats del cervell humà*. Adolf Tobena. Edicions La Campana. Barcelona, 1994.**

"El gas de l'erecció", "Nasos boletaires artificials", "Matemàtiques i revolució femenina", "Indigestions cerebrals", "Allen, Freud i la ingenuïtat incestuosa" són alguns dels articles memorables que Adolf Tobena recull en el seu divertidíssim llibre *Intimitats del cervell humà*. I són memorables, ja no sols perquè ens parlen de la memòria i de les seues inextricables intimitats, sinó fonamentalment perquè la seua lectura perdura d'una manera fèrtil en el nostre record. Igual que un bon professor mai no pot capir completament l'abast de la seua influència sobre el seus alumnes, aquestes articles transporten en la seua configuració aquesta naturalesa imperemptòria, aquesta qualitat incatalogable, de límits vagorosos, indefinits, que els fa, senzillament, inoblidables.

No en va, Adolf Tobena és un dels més destacats divulgadors científics actuals. La seua prosa exacta i certerament adjectivada, el seu punt de vista d'escèptic recalcitrant, i, sobretot, la seua habilitat per a suggerir i desencadenar impressions fan dels seus textos una lectura irresistible. D'aquesta manera, sota la ploma hàbil del professor Tobena, el prodigiós imbècil de Michael Jackson se'ns torna divertit quan el llegim com una disformofòbia aparatosa; la unió de l'oxigen amb el nitrogen, en l'òxid nítric, de sobte se'ns manifesta com el desencadenador de la concupiscència masculina, o la gestualitat ufanosa de Jordi Pujol se'ns transforma en un cúmul saborós de suggeriments i recomanacions.

Adolf Tobena ens sorprèn constantment amb imprevistos, amb paràboles conductuals, amb possibilitats que no havíem pensat. Amb idees que, amb consciència o inconsciència, romaren en la nostra memòria, sòlidament aferrades en les intimitats del nostre cervell humà. **Martí Domínguez**

TRES FITXES

Negació de l'oblit

***La Mort i la Donzella*. Ariel Dorfman. Traducció de Joan Barbero. Editorial Proa. Col·lecció "Teatreneu". Barcelona, 1994.**

Ariel Dorfman, nascut argentí i nacionalitzat xilè, partidari d'Allende i exiliat després del colp d'estat de 1973, ens presenta en aquesta novel·la un tema que, dissortadament per a ell, coneix molt bé. Paulina Salas és una dona amb cicatrius a la memòria. Anys enrere va ser segrestada, humiliada i violada pels sicaris de la Junta Militar. Però ara el país prospera en la primavera de la democràcia i se suposa que botxins i víctimes conviuen tranquil·lament, fins que es troben cara a cara. Aleshores, la ràbia, la set de justícia i el dubte s'entrellacen amb violència i esclaten davant la consciència de l'espectador.

Cuques i parents

***Pipistrellus pipistrellus. Set dies en la vida d'un quiròpter*. Pasqual Alapont. Col·lecció "El Micalet Galàctic". Edicions Bromera. Col·lecció "El Micalet Galàctic". Alzira, 1994.**

Una nit, mentre Ricard, somnàmbul, fa excursions per la casa, un colp sec el desperta: una rata-penada s'ha estavellat contra el televisor i l'ha trencat. La passió científica de Ricard fa que s'interesse per la salut de l'animal i aprofite l'ocasió per estudiar la vida dels quiròpters. Manté en secret davant dels seus pares els seus objectius, i ha d'avenir-se al suborn de la germana. Les notes del seu diari testimonien, amb la innocència i agudesa d'un adolescent, les seues peripècies i la manera de viure d'una família actual. Un relat, en definitiva, divertit i enginyós d'un escriptor de molta acceptació entre els lectors joves.

L'art de la paraula

***Els núvols*. Aristòfanes. Introducció, traducció i notes de Mercè Valls. La Magrana. Col·lecció "L'Esparver Clàssic". Barcelona, 1994.**

Aristòfanes presenta en aquesta comèdia una sàtira enginyosa del nou model d'educació que els sofistes anaven introduint en la societat atenesa del segle V aC. Estrepsíades, un pagès ja vell, s'ha casat amb una dona de ciutat que té un fill malcriat que arruïna el seu nou pare; aquest decideix de portar el seu fillastre a l'escola dels sofistes, regentada per Sòcrates. Però el noi s'hi nega, i és el vell en persona qui, assetjat pels creditors, decideix anar-hi per tal d'aprendre l'art de convèncer amb la paraula. L'aprenentatge, però, resulta un fracàs, ja que el vell, amb les seus ximpleries, és incapaç d'assimilar res.

T A R D O R

NOVETATS EN LLIBRES

UNIVERSITAT JAUME·I

ESTUDIS SOBRE LA TRADUCCIÓ

Amparo Hurtado Albir (editora)
Col·lecció *Estudis sobre la traducció, 1*
[illegible] pàgs.
Aquest llibre inclou ponències d'autors com ara R. Mayoral, C. Nord, R. Rabadán, J. C. Santoyo o M. Tricás Preckler, sobre aspectes tan candents com ara la traducció, intertextualitat i manipulació; la traducció de cultura com a traducció de civilització o l'argument i el sentit en la praxis de la traducció i la interpretació

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

LINGÜÍSTICA I ENSENYAMENT DE LLENGÜES

M. Josep Cuenca, ed.
Col·lecció *Educació / Estudis, núm. 8*
238 pàgs.

Un interessant recull de treballs que connecten la teoria i la realitat de l'ensenyament de llengües, elaborat conjuntament per diversos professionals vinculats a la recerca i a la docència.

TÀNDEM edicions

ESCRITS SOBRE LA LLENGUA

Joan Fuster
Tàndem Edicions, València, 1994
Editorial Alter Pirene, Barcelona, 1994
Col·lecció *Joies de Paper, 1*
Una selecció de textos de Fuster sobre la pròpia llengua a cura de Marisa Bolta i Toni Molla. Un manual sobre les circumstàncies socials, ideològiques i materials perquè travessa la llengua catalana durant els darrers cinquanta anys.

EDICIONS DEL BULLENT, S.L.

L'ORDINADOR MÀGIC

Joan Pla
Col·lecció *Esplai, 4*
99 pàgs.
El Roger i el Pau manifassegen a l'ordinador de son pare i, de sobte se'ls apareix l'Ulisses, un xicot d'allò més trempat, però una mica estrany.

L'inèdit de Carles Cardó

Si els jerarques de l'Església haguessin estat catalans i amants del país durant el 32-39, les autoritats civils catalanes i els joves d'Estat Català haurien defensat els temples i els sacerdots dels murcians de la FAI i la gran hecatombe del 36 hauria estat evitada. La conxorxa de les apetències militars, plutocràtiques i eclesiàstiques determinà l'esclat de la guerra preparada de data llunyana i decidida per algunes d'elles a Roma amb Mussolini, el març del 1934, quan els catòlics ocupaven el poder a Espanya i, per tant, les repercussions sacrílegues que tingué el 36 a la zona republicana cauen, en una gran part, sobre la consciència d'alguns jerarques eclesiàstics. Consideracions així apareixen al capítol "El gran refús" del llibre de mossèn Carles Cardó *Les dues tradicions. Història espiritual de les Espanyes* que l'autor va negar-se a publicar en vida per causa dels judicis que fa d'algunes personalitats eclesiàstiques. El capítol, en forma de llibre autònom, ha estat publicat per Claret, en una edició comentada per Ramon Sugranyes de Franch.

Tercera novel·la de Jordi Mata

Tercera novel·la de l'escriptor barceloní Jordi Mata (1966) i tercera novel·la que publica a Bromera d'Alzira, *El comprador*. I, per segon cop, a la col·lecció "Els nostres autors", en aquesta ocasió amb un estudi introductori de Dolors Arbós, la qual conclou que la novel·la confirma les influències d'autors com Franz Kafka, Sigmund Freud i Thomas Mann, entre alguns altres, "que busquen la interioritat de l'home, tant des d'un punt de vista literari com filosòfic". L'acció se situa al Nàpols –ciutat on neix i viu el protagonista– que va dels anys anteriors a la Segona Guerra Mundial fins a l'any 1990. És a dir, del feixisme a la Camorra.

ARXIU

Jordi Mata.

Sentís, agent doble?

Tornem a l'interessant radiografia històrica *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*, de Joan Samsó, assessorada pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya. El llibre diu que Carles Sentís era agent doble. Carles Sentís, com recordava a EL TEMPS del 17 d'octubre, va ser secretari del conseller de la Generalitat Martí Esteve. Però l'any 1936 ja no ho era. Quan Martí Esteve es va reincorporar l'any 36 a la Generalitat, el seu antic secretari, Sentís, ja treballava amb la Lliga i, per tant, no el va tornar a llogar. Com a membre de l'organització d'informació i propaganda muntada per la Lliga a l'exili, era, si de cas, agent d'un sol bàndol.

Víctor Ripoll

Un nou autor de 55 anys

Destino descobreix, amb l'edició del llibre de narracions 'Perfum Maderas de Oriente' un nou autor de 55 anys, el mallorquí Francesc Llinàs.

Francesc Llinàs, catedràtic d'institut de física i química, ha publicat a Destino, als 55 anys, el seu primer llibre de narracions, *Perfum Maderas de Oriente*. Nascut a Palma de Mallorca, viu a Barcelona des de fa molts anys. És el marit de l'escriptora Carme Riera.

—Què us ha impulsat a escriure per primer cop unes narracions, a la vostra edat?

—Les narracions foren escrites fa bastant de temps. Molts d'anys. Potser en fa vint o vint-i-cinc. Les primeres, les vaig escriure en guanyar les oposicions, quan vaig anar a Menorca.

—I per què no les publiqueu fins ara?

—A veure. Hi ha més narracions fetes. És escrit com un amateur. També tinc poemes. En un moment determinat vaig posar-hi ordre i vaig veure que en sortia un aplec unitari. Tot gira entorn d'un barri imaginat que és una mitjana dels barris de Palma, en un temps que és la infància un poc mítica de la postguerra.

—Són fetes des de la nostàlgia?

—Però amb molta ironia. No és una recreació nostàlgica. N'hi ha, però amb un subratllat irònic distanciador.

—De totes maneres, deu ser un món que ja tan sols existeix en el record, no?

—Sí, com el llenguatge que faig servir. Si potser té alguna cosa d'original aquest replec és el llenguatge. És un llenguatge que ja s'ha perdut, que era molt viu i que, des de la distància, en un moment vaig intentar de "salvar", entre cometes, fent aquestes narracions. El món que hi descric és un món esborrat. Pertany a una societat de postguerra, d'una Mallorca sense turisme, agrícola, amb terratinents, amb grans dificultats econòmiques, en què la gent se n'havia d'anar a fora a buscar feina.

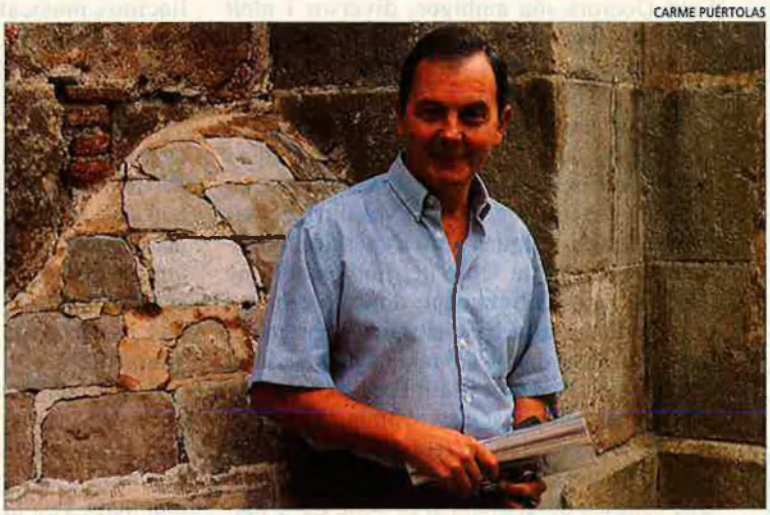
—Tots els contes són escrits des de la distància física?

—Sí. Vaig començar a escriure'ls a Menorca.

—Aquest món que recordeu és el vostre món mític personal, la mitificació d'un record més enllà dels detalls històrics?

—No és el meu món mític personal. És un poc la visió de la meva infància, però no és mític. El que he reproduït aquí ja no dóna més de si; ja no podria tornar-hi. Aquest món de la meva infància ja va desaparèixer, ja s'ha esgotat.

CARME PUÉRTOLAS

Francesc Llinàs: "M'hauria agradat de no explicar tant i de suggerir més."

—Què hi enteneu, per escriptor amateur?

—A veure. Amb la producció d'aquest llibre no puc dir si ja sóc dins. Vaig trucant una porta, empenyent una porta. Encara porto fang a les sabates i me les netejo al replà.

—Però desitjant d'entrar.

—Si no me la foten pels nassos, empenyeré, donaré la mà i potser podré fer alguna cosa més. Tot depèn de l'acceptació que el llibre tingui. Llavors tindrà un sentit continuar. Si no, la resta de narracions quedarà desada com he fet durant trenta anys.

—Heu rebut cap ajut de cap mena?

—No. Sóc bastant autodidacte. Quan ho redactava no pensava pas a publicar-ho. Ho feia a l'estiu, si em passava alguna idea pel cap. Hi ha gent que s'ho ha mirat i algú hi ha proposat un poc de correcció. En fer el replec hi havia la temptació de retocar moltes coses, però hauria perdut espontaneïtat. Ara no em veuria amb cor d'escriure aquest llibre, amb el llenguatge que té. No sabria com fer-ho. Quan van dir endavant, es publica, ja era molt distant del llibre.

—I la vostra senyora no us ha donat cap cop de mà?

—No. Potser n'hi ha uns quants dels quals em va dir fa anys que no valien, i n'he prescindit perquè he vist que tenia raó. Però en el moment final no hi ha intervingut.

—La vostra formació diguem-ne professional és científica. Us agrada la literatura?

—Sí. Per a mi és un equilibri imprescindible. Sóc un gran lector. He llegit moltíssim. M'és absolutament necessari.

—Les històries que conteu en els vostres relats tenen cap base real, parteixen de fets que us hagin pogut dir o són inventades?

—Són inventades. Potser algun personatge m'ha suggerit una història, però la història no s'hi correspon.

—Heu reflexionat gaire abans de trobar l'estil idoni a cada relat?

—No, surt espontàniament. M'hauria agradat de no explicar tant i de suggerir més. La màxima il·lusió seria de suggerir al màxim amb poques paraules. En una sola frase, condensar el final o un subratllat irònic.

—En tots aquests anys no heu perdut mai cap original, no heu hagut de rescriure cap conte?

—Sí. He perdut contes i poemes. Potser de complets, no, però de començats, sí.

Lluís Bonada

SE'N PARLA

Martí Domínguez i el seu temps. El pròxim dia 9 de novembre s'inauguren les jornades al voltant d'aquesta personalitat valenciana que organitza l'Obra Cultural de Bancaixa, i que se celebraran fins al 12 a València i a Algemesí, la seua població natal. Com a acte inaugural, Vicent Simbor pronunciarà a les 12 hores al Paranimf de la Universitat de València la conferència "Literatura i societat a la postguerra valenciana".

Maria Àngels Sànches. A través de la mirada d'aquesta fotògrafa il·licitana, l'espectador podrà descobrir fins al 27 de novembre, a la Casa de la Festa d'Elx, la història del Misteri d'Elx pas a pas. Fotograma rere fotograma, la Festa d'Elx és desvelada, en els seus moments màgics, per l'objectiu d'aquesta periodista i fotògrafa.

L'espiral més rockera

Els dies 11 i 12 Spin Doctors visita València i Barcelona respectivament. El grup americà 'funk-rock' arriba a casa nostra per demostrar que el seu èxit no és flor d'un dia.

Doctors espiral, doctors barrina, doctors punxeguts, doctors del ball, doctors confusos o doctors revolució... heus ací un bon grapat d'accepcions de la paraula *spin*. Tantes com les seves influències i la seva manera de fer música. Però totes correctes per a definir-los. Spin Doctors són ambigus, diversos i molt mestissos, musicalment parlant. Ells prefereixen espiral, en totes direccions, penetrant timpans pel món del rock.

El seu so barreja el rock amb la part més digerible del *funk*, s'introdueix en els camins sempre relliscosos del jazz i desemboca en cançons enganxoses, que no vol dir forçosament pesades, i alguna altra d'enèrgica, encomanades d'aquesta febre del *funk-metal* que tant s'ha estès darrerament: donar potència i protagonisme a la base rítmica, sobretot al baix. Ells han donat *glamour* i elegància al que feien els Red Hot Chilli Peppers.

No és tan complicat com sembla, "nosaltres enviem imatges com un repartidor de llet serveix llet", assegura Chris Barron, el cantant. Que cadascú descobreixi si és bona llet o mala el que reparteix aquest quartet de Nova York.

En tot cas divendres i dissabte, a la sala Arena (València) i a la sala Zeleste (Barcelona) veurem els músics que van fer el viatge a la inversa de Superman. De Nova York a Kripton, anar i tornar, per posar-ho ara tot de cap per avall.

Un magnífic començament. No tothom pot dir que el seu àlbum de debut el van comprar més de 6 milions de persones de tot el món. Ells sí. Com llarguíssimes processons davant les botigues de discos de tot el Principat. *Pocket Full of Kriptonite* ('Una butxaca plena de kriptonita'), l'any 1992, va ser aquesta *opus primum*, un treball ple de bones cançons que de seguida van fer popular el nom Spin Doctors. Tant va durar l'àlbum a les llistes de vendes que el tema "Two Princes" va arribar a número 1 de la revista musical *Billboard* de l'any 1993. La gira europea es va fer necessària, si més no per a temptejar les sensibilitats, i aquell mateix any els vam poder veure en un KGB barceloní ple de gom a gom. Però no es van adormir en la popularitat i van continuar treballant nous temes.

Aquell any, 1993, van encapçalar la ronda "MTV's 1993 Alternative Nation Tour", de la cadena de televisió musical americana MTV, en campanyia de dos grups amb filiacions musicals acostades: Soul Asylum i Screaming Trees. A més d'aquests concerts, Spin Doctors també van fer la seva pròpia ronda pels Estats Units.

L'any que van viure intensament no es va acabar aquí. Van ser els únics que van compartir escenari amb Roger Daltrey (ex-cantant dels mítics The Who) en un concert impressionant de reconciliació amb l'autèntica ànima de The Who, Pete Townsend, sota el títol: *Daltrey Sings Townsend*. Fins i tot van realitzar un versió conjunta del tema "Substitute".

Mentre continuaven la feina en el que havia de ser el seu segon disc, el difícil segon disc, Spin Doctors van participar en els premis Grammy 1994 com a presentadors i com a nominats. Fou la institucionalització d'un debut espectacular. Es van unir a l'homenatge a Jimi Hendrix, *Stone Free*, amb una versió de "Spanish Castle Magic". Van realitzar una versió molt *sui generis* del "Have You Ever Seen the Rain", per a la banda sonora de la pel·lícula *Philadelphia*; i finalment van publicar el seu primer disc en directe, *Homebelly Groove... Live*.

'Turn It Upside Down'. I va arribar l'esperat segon disc, *Turn It Upside Down*, amb un sostre difícil de superar, establert pel treball anterior. Segons el guitarrista, Eric Shenkman, aquest nou àlbum és "el nostre segon disc i mig", pel que fa al directe.

Abans de la primavera d'enguany, la banda es va eclaustrar als estudis Clinton de Nova York, amb els seus co-productors habituals: Peter Denenberg i Frankie LaRocka. Queia una tempesta de neu, mentre músics i productors elaboraven les bases del disc. "La neu semblava d'un altre món, i nosaltres arrencàvem amb el que fes falta", recorda Chris Barron. "Dos dies després vam veure que havíem enregistrat 22 cançons! –afegeix un Aaron Comess, bateria del grup, tot eufò-

ARXIU

Spin Doctors. La naturalitat és l'arma més forta del grup.

ric–. Quan la tempesta va parar, nosaltres vam acabar". A tota aquesta feina, s'hi van afegir cinc temes enregistrats en la primera presa, sis setmanes després a Acme Recording, ço que revaloritzava la pre-producció, marca de la casa Spin Doctors. De tot allò en van quedar catorze temes plens d'energia en espiral.

El primer single d'aquest nou àlbum és "Cleopatra's Cat", o la manera d'explicar les intrigues i gelosies entre Cèsar, Marc Antoni, Brutus, Cleopatra, el seu nas i el seu gat. La història es va convertir en una minipel·lícula en la màquina del temps, de Nova York a les vores del Nil, quan encara no era contaminat. El videoclip fou enregistrat al Temple de Dendur, situat al Museu Metropolità de Nova York. "Tocàvem entre presa i presa, i a poc a poc allò es va anar transformant en una actuació. El Temple es va convertir en un club", explica Eric Shenkman.

Després de tanta feina, fer un disc com *Turn It Upside Down* era més que un repte, però els components anaven molt animats. Durant el descans de la darrera ronda d'hivern, Schenkman, Comess i el baixista Mark White es van apuntar a un seguit d'actuacions improvisades a Nova York amb els seus antics companys del grup Blues Traveler, Arnie Lawrence i John Popper. "La llibertat d'aquests projectes els va permetre de tornar a Spin Doctors més frescos i incentivats", segons Schenkman. Mark White també creu que aquella alenada d'aire fresc era necessària per al "Big Bang que vam organitzar a la petita granja de Chris Barron a Washington". D'aquell ambient campestre, n'ha eixit un disc continuista, amb noves cançons com "Biscuit Head" o "You Let Your Heart Go Too Fast" i grans clàssics del seu directe espectacular, com "Bags Of Dirt" i "Indifference".

La naturalitat és la seva arma més forta, segons Aaron Comes: "El que m'agrada d'aquest disc és que no és perfecte. Sona a éssers humans tocant plegats els seus instruments". Els Spin Doctors toquen de peus a terra i volen mimar el seu públic, "tots som bípeds homínids. Quan fas un nou àlbum tendeixes a adreçar-lo al públic per al qual has tocat en l'anterior", explica Chris Barron.

"Capgira-ho", el nom del disc, no és arbitrari. Si vols veure totes les cares del grup, només has de fer girar el compacte. A poc a poc pots veure una imatge barrejada d'un *hippy* d'aspecte irlandès (amb cabells panotxa inclosos), un *funky* tret de Harlem, un heavy del Bronx i la cara de correcció necessària per a equilibrar el grup en l'espiral, barrejable, del rock més sinergètic.

Oriol Cortacans

SE'N PARLA

Marta Pessarrodona. La Institució de les Lletres Catalanes ha designat Marta Pessarrodona com l'escriptora del mes de novembre. Pessarrodona ha conreat un gran ventall de gèneres literaris entre els quals destaquen la poesia, l'assaig, el teatre, les narracions, el guionatge i la crítica. Com a assagista ha publicat diversos escrits sobre l'obra de Virginia Wolf i el grup de Bloomsbury. Actualment prepara un llibre que es titularà *De l'Europa.*

La Venus de Gavà. Aquests dies s'acaba de presentar al públic una troballa de gran valor arqueològic. Es tracta de La Venus de Gavà, una figura femenina d'argila, de ceràmica negra, que els investigadors daten al període del neolític. Fou descoberta en el pou d'una de les mines prehistòriques de Gavà (Baix Llobregat).

La maduresa de The Cult. Una de les bandes més importants del *hard-rock* mundial està actuant al nostre país (el dia 6 ho han fet a València, el dia 7 ho fan a Barcelona). El grup promociona *The Cult*, disc del mateix nóm que la formació, que pretén resumir l'evolució del seu estil. Lluny de la línia sinistra i el metall d'altres temps, es capbussa en les atmosferes del *rythm'n'blues* més obert.

NO T'HO PERDES

'La Gallina clega'. A partir del pròxim dia 9 de novembre i fins al 20 del mateix mes, el Teatre Talia de València acollirà aquesta peça de Jaime Palacios que ha estat dirigida per Enrique Belloch.

Bambalina Titelles, a la Gran Bretanya. El grup valencià Bambalina Titelles ha fet una gira de dues setmanes per la Gran Bretanya, després d'haver participat a Brighton en el Festival Internacional de Teatre d'Animació Visions 94. Allí hi ha representat l'obra *Ulisses*, una enginyosa i màgica versió del clàssic d'Homer. La gira del grup va començar a Stamford el 26 d'octubre i va acabar a Bradford el 6 de novembre, després de visitar vuit ciutats angleses més.

L'ULL DE DÉU

El Pont Vell per Ramon Barnils

El 1974 la situació continuava essent dramàtica, no se sabia que només faltava un any per al final de la dictadura i tres o quatre per una democràcia relativa però real. I al damunt de no saber què passaria el 1975 van i inauguren el "*puente aéreo*" Barcelona-Madrid, que volia dir que per recaure de Madrid a Barcelona només hi tenien mitja hora, un no res, un instant, un buf.

Podia ser perfectament el final. No solament perquè si la distància no és l'oblit en canvi hi ajuda, sinó sobretot perquè la proximitat és l'ofec. I perquè hi havia quatre catalans –ara deuen ser tres– que no sabien –ara ho sabem nosaltres– que el seu seny se n'aniria a fer punyetes si una plaça, ni que fos espanyola, se'ls posava prou a tret: si poden "dissimular" la taca argumentant que passant els caps de setmana a casa ningú no els podria dir rebaixats. No pas rebaixats, efectivament, sinó regalats vist el que n'han tret ells en general i nosaltres tots plegats.

Vint anys després, ara mateix, el vintè aniversari de la feta s'ha hagut de celebrar amb discreció forçosa: la "División Brunete" de la teranyina de comunicacions espanyola, la Companyia Ibèria, la que amb el pont aeri va acostar encara més Barcelona als seus detemptors de Madrid, està tocada, cau en picat, diuen que ha entrat en barrena.

S'arruïna el "*puente aéreo*". El pont aeri continua, però quina diferència: ara el servei l'encapçalen empreses internacionals, a les quals tant els fa que els catalans vagin a Madrid o que vagin a Brussel·les. Ben mirat, els interessa més que vagin a Brussel·les, hi ha més distància i els bitllets són més cars. És clar que als catalans també ens costa més car d'anar a Brussel·les que no pas a Madrid, però hi ha una altra distància, la que compta, que és insalvable: a Madrid cada cop hi ha menys negoci, i a Brussel·les cada vegada més. Per barat que costi anar a Madrid, de què serveix, si cada cop són més calés perduts?

Una commemoració del fet l'han titulada "Dos centres condemnats a entendre's", referint-se a Madrid i Barcelona i no pas a Barcelona i Brussel·les. Un lament vint anys vell, espanyolament centralista, polsegós, obsolet. Un anacronisme.

JOAN CELIÀ

Ibèria. El pont aeri està tocat.

Els paisatges de Picasso

El Museu Picasso de Barcelona inaugura el pròxim dimecres, 9 de novembre, l'exposició "Picasso. Paisatges 1890-1912". És la primera vegada que es presenta una exposició que gira al voltant d'aquest aspecte de l'obra de l'artista. La mostra recull més de dues-centes obres, provinents la majoria del fons del Museu Picasso (institució que disposa de la col·lecció més rica que existeix al món del primer període de l'obra de Picasso). S'exposen pintures, dibuixos i gravats que s'emmarquen dins el període de formació de l'artista, des dels primers paisatges infantils, pintats a Màlaga i la Corunya, la consolidació de l'ofici a Barcelona, la llibertat del traç que aconsegueix a Horta de Sant Joan, i continua amb el contacte amb les avantguardes fins a la consolidació del cubisme ja a París.

ARXIU

Picasso. Els seus paisatges, a Barcelona.

EL DO DE PIT

Melodies desencadenades per Joan Barrina

La música de protesta queda lluny. Però encara hi ha molts cantants i grups de tots els estils que aprofiten la tribuna que els dóna la popularitat per difondre les seves reivindicacions. Alguns dels artistes catalans més famosos, des de l'escenari o dels estudis d'enregistrament, van decidir de denunciar el cas concret de Núria Cadenas.

Els Pets van ser uns dels primers. Al Tirant de Rock del 1992 van presentar "Sí Núria Cadenas" una versió de la cançó de Special AKA "Free Nelson Mandela". El tema original va passar feliçment a la història fa un parell d'anys, quan el líder sudafricà fou alliberat. Ara ha tocat el torn a la versió d'Els Pets, i Núria Cadenas ja és al carrer.

Però aquest no és l'únic gest que el grup de Constantí ha fet en aquest cas. Especialment sensibilitzats per l'amistat personal entre la *llufa* Annabel Gavaldà i Cadenas (amistat sobretot epistolar), van decidir de dedicar-li el seu últim treball, *Brut Natural*. No era el primer disc que hom li havia dedicat. Un grup menys famós, però prou conegut a l'escena alternativa catalana, els Pixamandúrries, s'havien avançat amb el seu primer elapé *Quina vida!*

El cantant d'Alzira, Joan Amèric, també ha cantat contra l'empresonament de Cadenas. A *Escala de colors*, va incloure-hi "Una lletra", tema que va escriure pensant

ARXIU

Joan Amèric. La seva cançó "Una lletra" està dedicada a Núria Cadenas.

en ella, com un sistema per travessar els murs de la presó i expressar la seva solidaritat. També Lluís Llach, durant el concert de celebració del seu vintè aniversari com a músic, va recordar-la amb la cançó "Silenci". Una cançó sobre la lluita i la dignitat. I molt recentment, el grup de pop Snorfy ha tret el tema "Presoner de cel·la" dins el seu primer disc *Històries del drac Snorfy*.

Avui, quan és tan fàcil de cridar consignes vagues per afalagar els potencials compradors de vinil, és d'agrair el fet de trobar gent que ha anat més enllà de l'ambigüitat més rendible.

Dos CD per celebrar els cinc anys d''Sputnik'

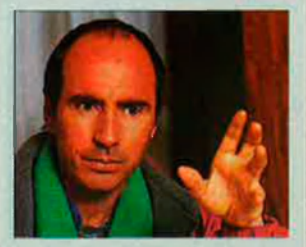
El programa musical per excel·lència de TV3, *Sputnik*, celebra els seus cinc anys d'existència. Per a l'esdeveniment, TV3 i la companyia discogràfica Discmedi han editat dos discos compactes que recullen les actuacions en directe de molts dels grups de pop-rock en català que han passat pels estudis d'*Sputnik*. Sota el títol *Els millors directes del rock català* s'agrupen Gringos, Els Pets, Bars, Sopa de Cabra, Brams, Utòpics, Ja T'ho Diré, Karda Fàstik. Dr. Calypso, la & Batiste, Tomeu Penya, Umpah-pah, Sangtraït i Joan Bibiloni, d'una banda. D'una altra, hi ha Sau, Ai, Ai, Ai, Lax'n'Busto, Kitsch, Matamala, Pau Riba, Tots Sants, Oculs, La Gran Aventura, Jaume Escala, Stupendams, D'Estranquis, Mi-te'ls i Elèctrica Dharma (amb Els Pets).

A part la riquesa del directe, aquests dos treballs són d'un gran valor per la inclusió d'alguns temes inèdits.

CRACS 100 SINGLES

1. **Umpah-pah**. *Bordell*.
2. **Dharma**. *20 anys en directe*.
3. **Sputnik**. *5 anys en concert*.
4. **Sau**. *Junts de nou per primer cop*.
5. **Sopa de Cabra**. *Al·lucinosi*.
6. **Tomeu Penya**. *Una aclucada d'ull*.
7. **Bars**. *En concert*.
8. **Els Pets**. *Brut Natural*.
9. **Josep Mas "Kitflus"**. *BSO Poble Nou*.
10. **Barri Baix**. *Pork-no*.

MÚSICA

Lluís Llach. El músic de Verges ja té enllestit un nou disc, que ha titulat *Rar*. En aquesta nova remesa de Llach hi ha peces noves, però també noves versions de temes com ara "Campanades a morts", "A l'estació", "Bambolines" i algunes més. També hi ha una versió d'"El cant dels ocells" i una cançó amb lletra de Miquel Martí Pol. El disc sortirà a la venda el dia 28 de novembre.

Festival de jazz'94. El passat dia 3 s'obria al Teatre Principal de València, el Festival de Jazz amb un multiconcert en el qual van participar els grups Ketekumbo Latin Jazz, Saxomania, Carlos Gonzalbez Quartet i Ximo Tebar Group. El dia 10 actuen John Surnam, John Abercromie, Marc Johnson, i Peter Erskine. The Count Basie Big Band actuarà el dia 11; John McLaughlin Trio, el dia 12 i George Winston el dia 20.

SORTIM

Josef Albers a l'IVAM. Des del passat dia 3 de novembre, el Centre Julio González de l'IVAM obria les seues portes a una mostra de l'obra d'un dels mestres de l'escola de disseny i arquitectura que va marcar les dècades els anys de l'avantguarda europea. En pròxims números s'oferirà una panoràmica més dilatada de l'artista i el seu temps.

Dennis Oppenheim. El Palau de la Virreina de Barcelona acull dina el 8 de gener l'exposició "Instal·lació Dennis Oppenheim. Obra 1967-1994". Aquest artista nord-americà té una llarga trajectòria dins el *land art* i el *body art*, del qual és un dels màxims exponents a la dècada dels setanta. A la dècada dels vuitanta Oppenheim és hereu dels corrents de l'Art Conceptual.
L'exposició, estructurada a partir de quatre temes: el cos, la terra, el foc i la màquina, presenta una gran varietat de suports (fotografia, cintes de vídeo, bandes sonores, escultura/instal·lacions).

EL SALTAMARTÍ

El rugit del Montlleó

per Martí Domínguez

Les carrasques del bovalar de Vilafranca es moren de set. Tot al llarg del riu Montlleó, rodals de carrasques, pins i boixos apareixen secs, amb les fulles enronsades. "Això no ho havia vist jo mai! Un boix morir de sequera!", em diu un pastor a l'Estrela. "Vingueren uns estrangers a veure què li passava al bosc, que s'assecava... Ca! els vaig dir, si la terra està més seca que un bruc!". I es va riure destarotadament posant una cara on es resumia esquemàticament tot l'hisop de la transcendència.

Però m'estime el riu Montlleó, tot i que mai l'haja vist amb aigua, tan sols de vegades revestit d'alguna lleugera reminiscència hídrica, a mig camí entre l'alga, l'anòxia i l'oli. També se l'estimaren Cavanilles i aquell erudit romàntic, Segura Barreda, que derivava el nom del riu de Mont-oleó (com Montolivet), "*y así el río en los tiempos antiguos podía llamarse Oleo*". Tanmateix, és un riu d'una elegància majestuosa, imposant, de penya-segats indescriptibles on la veu es descompon en digitacions inquietants; un riu que tot al llarg del seu llit, de codols arredonits, arreplega els barrancs eixuts, com aquell esplèndid de l'Ortisella. Els camperols trobaren en aquest petit barranc un petit tros de terra lliure de l'hostilitat de la pedra, i en agraïment a la bondat del Senyor hi edificaren una ermiteta, que alhora els protegira la mitja dotzena de cebes dels capricis de la naturalesa.

El riu Montlleó s'uneix a la rambla Carbonera, que ve d'Ares del Maestrat, donant lloc a la rambla de la Viuda. Laborde, en el seu magnífic llibre sobre el País Valencià, ens explica l'origen del nom: "El pont de la Viuda fou construït a expenses d'una mare, viuda fa poc temps. Havia sortit per anar a cercar algun consol prop dels seus pares, acompanyada de l'únic fill que li quedava. Una crescuda d'aigua que sobrevingué inesperadament mentre passava el riu a gual, separà la mare del fill i s'emportà aquesta darrera penyora de la seua unió. Quant el temps hagué disminuït una mica la impressió d'aquest horrible accident, va prometre que a partir d'aleshores qualsevol mare estaria a l'abric d'una malaurança semblant i va construir aquest pont". La història és esgarrifadora, pròpia d'aquestes terres del Maestrat: i és que el riu Montlleó, quan per fi duu aigua, rugeix –i dispenseu l'elementalitat de la rima–, rugeix com un lleó.

Una iniciativa cultural dinamitzadora

El Circuit Cultural de la Marina Alta està totalment consolidat després de vuit mesos de funcionament. El van engegar onze ajuntaments de la comarca, entre els quals la capital, Dénia, conscients de la necessitat de fer una política cultural conjunta. Ara ja en són 19, que agrupen el 85% de la població. Tenen també el suport de la Generalitat i la Diputació d'Alacant.

Des del març d'enguany, cada mes el Circuit edita una guia d'activitats que es distribueix gratuïtament a ajuntaments, cases de cultura i centres juvenils. Se'n fa un tiratge de 7.000 exemplars. La guia es presenta cada mes en un municipi diferent. L'objectiu de la publicació és que tots els pobles hi apareguin amb algun acte

ARXIU

Dénia. La marina Alta es coordina.

i que es produeixi el màxim d'intercanvis entre els grups de teatre, bandes, corals, etc. Abans de la creació del Circuit no es donava la contractació de grups d'un poble pels municipis veïns, ara n'hi ha més de deu mensuals.

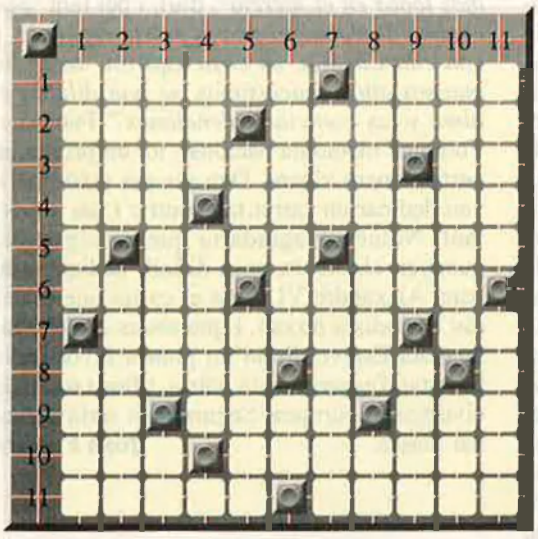
Alarma clònica! per Nèstor Macià

Mentre aquest famós empresari somia amb els beneficis publicitaris que li pot aportar la seva nova situació, nou presumptes clons el volen dur a judici per usurpació de la personalitat, però només tres d'ells tenen raó. Per resoldre aquest enigma us caldrà desemmascarar els sis impostors que no són idèntics al nostre modèlic personatge. Quan hàgiu desfet el complot dels clons proveu de resoldre els mots encreuats de sota, amb els quals recordareu alguns detalls de la vida del nostre heroi.

Mots encreuats per Olissip

HORITZONTALS: 1. El nom d'aquest empresari català que ha passat de ser un model a passar per la Model. Donar crèdit. **2.** Ajuntar, tal vegada empreses. L'àmbit comunitari. **3.** Aquest noi podria ser del clavell o de la Pierre, però és... El metall que més el feia tremblar. **4.** Civilització pre-colombina. El més tardoral de la seva revolucionària detenció. **5.** Vint durets. A l'inrevés, edicte del tsar. Les seves d'economista han quedat posades en entredit. **6.** Surten. Va a peu estarrufat com un gall dindi. **7.** Ell en tenia moltes de KIO. Doble vibració. **8.** La fundació on el personatge diposità part del seu patrimoni sona com un famós vice-president de Bush. Coneix. Est. **9.** Do arcaic. Associo. Principi de ruina. **10.** Divisa groga. La família natural d'aquest empresari. **11.** Silenci literari. Invariable.

VERTICALS: 1. Ben aviat el passarà davant d'un tribunal, i no pas d'oposicions. En Puyal, que no hi té res a veure. **2.** Fer-lo és morir. Us preocupeu. **3.** Veïna de Salou, allà on els avals d'Alavedra per fer el parc emboliquen la troca. No treballa. **4.** Ràbia copiada a Gerry Adams. Vell. Còpula. **5.** Est. Pedra (al fetge?). Mallorca, Menorca, Eivissa. **6.** Torno a donar feina. 999. **7.** Fusta sense cap ni peus. Entristí. **8.** Actuació fraudulenta. Rega sense cap vocal. **9.** Atreu electrons. Just davant Nadal. El de la seva fiança ha estat molt elevat. **10.** Els advocats ho fan amb les proves. Empra. **11.** Algunes de les seves actuacions ho eren. Del monarca.

SOLUCIONS

ALARMA CLÒNICA:
Els únics tres clons autèntics són el 5, el 6 i el 7

MOTS ENCREUATS: Horitzontals: 1. Javier. Fiar. 2. Unir. Europa. 3. De la Rosa. Or. 4. Ica. Octubre. 5. C. sacU. Dots. 6. Ixen. Peona. 7. Accions. Rr. 8. Quall. Sap. E. 9. Ut. Alio. Rui. 10. Ien. Empresa. 11. Molts. Igual.

Verticals: 1. Judici. Quim. 2. Anec. Xauten. 3. Vilaseca. NT. 4. Ira. Ancia. 1. 5. E. Roca. Illes. 6. Recorpo. IM. 7. Ust. Ensopi. 8. Fraudosa. Rg. 9. 16. Bon. Preu. 10. Aportar. Usa. 11. Raros. Reial.

Borja sense carrer

"M'agradaria que, si algun dia guanyen els meus, cosa difícil, dediquem al papa Alexandre VI Borja el carrer que ara es diu Periodista Azzati, i que abans es deia Falangista Esteve. Seria un punt a favor de la llibertat d'esperit, de la pàtria i fins i tot de la civilització europea. Segurament seria demanar massa."

Vaig tenir fa pocs dies la satisfacció de clausurar, amb un petit parlament de circumstàncies, el primer simposi que se celebra al nostre país sobre la gran família Borja. Deu ser també la reunió més important que s'ha celebrat mai, ací o en quasevol altra part del món, al voltant dels nostres il·lustres compatriotes. El simposi en qüestió, a València sobre els Borja de València, no ha estat iniciativa de cap organisme públic, universitat, conselleria del ram, ministeri o ajuntament, sinó d'alguns individus particulars. Òbviament jo no tinc res contra les iniciatives dels individus particulars –jo en sóc un– però en aquest cas és ben simptomàtica la inhibició oficial: sembla que els Borja són incòmodes a casa seua, i això ja fa cinc-cents anys de que dura. Vull dir els Borja que són famosos arreu d'Europa, no el papa Calixt ni Sant Francesc, sinó el papa Alexandre, Cèsar i Lucrècia, els pecadors, els grans. Ací, en efecte, Sant Francesc és ben present a Gandia, Calixt III té un carrer a València, i els altres res. L'oblit total, la ignorància, algun reflex molt remot de la llegenda mundial, un mal record irònic, i aquella cantant que es va posar de nom Lucrècia Bori, i els vestits de la qual es conservaven al Museu de Ceràmica i Arts Decoratives. Ací, la major part dels ciutadans fins fa quatre dies no sabien ni que els *Borgia* famosos, els de la llegenda universal, eren els nostres Borja de Xàtiva, ni que Calixt III era un papa Borja, ni que el sant de Gandia era besnét del papa Alexandre, o siga, ni una mínima cultura general sobre la gent més alta, guapa, rica i famosa que hem donat al món.

Arribà, fa dos anys, el cinquè centenari del papa Alexandre, i les nostres dignes autoritats i representacions no es van molestar a considerar-ne la importància: no havien conquistat cap tros d'Amèrica, no eren més que una anècdota local, degueren pensar. Fora de Xàtiva i de Gandia, els poders públics del país dels Borja no en val voler saber res, o tan poc que era com si res. Estaven massa ocupats acudint a la fira aquella que feien a Sevilla. Quant a les commemoracions pròpies del seu país propi, ja havien demostrat pocs anys abans fins a quin punt se'n fotien: el 750 aniversari de la conquesta de València, i per tant la data emblemàtica de la fundació del país, no va merèixer més suport oficial que qualsevol festa o record de tercera fila. Deu ser que som així, els valencians? No senyor, no *tots* els valencians: únicament la majoria, i els qui la representen, i per tant en són responsables, en cada moment, siga dictadura o democràcia, república o monarquia. Per això el papa Borja no té un carrer a València. El personatge ha estat, sense dubte, el valencià més important en la història d'Europa, però això ací no té cap importància; no encaixa en la nòmina de personatges de la història d'Espanya –no és Colom, ni Pizarro, ni Isabel la Catòlica, ni Pelayo, ni el Cid, tots dotats de bons carrers– i per tant no compta en absolut. I com que tampoc no compta en la història local, doncs no existeix. Ni ell, ni la dotzena de cardenals valencians del Renaixement. Oblidats, esborrats de la memòria a la capital del seu país i pàtria. No són res en la història espanyola, és a dir castellana, per tant no han de ser tampoc res en la valenciana. Aquesta és la doctrina oficial, sòlida i perenne. La que val en una ciutat capaç de dedicar una àmplia avinguda al Cid Campeador, i només un carreró introbable i estret, miserable, al rei Jaume I.

En una ciutat que va rededicar (governant l'esquerra al consistori municipal!) un carrer important i cèntric, que voreja l'Ajuntament, a un petit energumen intel·lectual, de nom Azzati i d'ofici periodista, aquell per al qual Catalunya és un país "*piojoso y sanguinario, que dejó marcadas en la historia las huellas de una ferocidad fenicia, bárbara, horripilante*", aquell segons el qual València no té ni història, ni cultura, ni llengua ni res ("*estamos todos en el secreto*", diu), i per tant "*por encima de Valencia esta la patria espanola, y con ella Castilla, en cuyo espíritu, desde ha muchos anos, muchísimos, se han diluído el alma y las esencias valencianas.*" Fantàstic. Tota una ideologia nacional, tot un programa perfectament vigent. Deu ser per això que li van dedicar un carrer tan cèntric i tan important. Només m'agradaria que, si algun dia guanyen els meus, cosa difícil, dediquem al papa Alexandre VI Borja el carrer que ara es diu Periodista Azzati, i que abans es deia Falangista Esteve. Seria un punt a favor de la llibertat d'esperit, de la pàtria, i fins i tot de la civilització europea. Segurament seria demanar massa.

Joan F. Mira

Passa el cap de setmana a la

COMUNITAT VALENCIANA

Anem a l'IVAM i al Museu de Belles Arts. O entrem a la Catedral i comprem a la Plaça Redona. Pugem al Micalet, visitem La Llotja i les Torres de Serrans. Una paelleta a la platja... y després anem a Sagunt.
Aquest cap de setmana coneixerem millor la Comunitat Valenciana.

GENERALITAT VALENCIANA
la Comunitat

PER A MÉS INFORMACIÓ, ADRECE'S A TOURIST INFO: 96/394.22.22

ESQUÍ AL SOL

CATALUNYA

TURISTEX: IBERTEX 031 ❄ TURISTEX ®

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Comerç,
Consum i Turisme